

Bert van Marwijk

www.devoetbaltrainer.nl

'De absolute perfectie kwam nooit in zicht'

'Graag nog iets meer Barcelona'

'Ook op het WK probeerde ik mezelf te blijven'

'Missie niet geslaagd, vakmanschap onbetwist'

Duitsland adoreert een Nederlandse trainer

De omschakeling

Meer georganiseerde chaos, a.u.b.!

Oranje snel weg op EK 2012

De 'absolute perfectie' kwam nooit in zicht

Het Nederlands elftal vertrok als een van de favorieten naar het EK in Polen en de Oekraïne, maar keerde met de staart tussen de benen en nul punten terug. In 2010 was 'missie' het kernwoord. In 2012 ging het vooral over de noodzaak van het opzij zetten van ego's. De selectie die twee jaar eerder nog uitblonk door eensgezindheid op het veld, kon dit nu niet meer opbrengen. De Voetbaltrainer kijkt terug én vooruit.

Foto: Pro Shots

"Een simpele pass- en trapoefening. We hebben het al talloze keren gedaan. Maar vanaf nu eis ik absolute perfectie!" Assistent-bondscoach Ernest Faber riep het een gedecimeerde groep spelers toe bij de start van de eerste training in Hoenderloo, tijdens de voorbereiding op het EK in Polen en de Oekraïne. Dat was heldere taal. Synchron aan elkaar speelden twee groepen spelers elkaar strak de bal in de voeten. Het zag er goed uit. Maar na die veelbelovende start kwam er zand in de motor. De grote namen van het Nederlands elftal namen ook hun eisenpakket mee. De resultaten bleven uit. Keuzes van de bondscoach leidden naar verluidt tot onderlinge fricties. Spelers onttrokken zich aan hun opdrachten in en buiten het veld.

De door Ernest Faber gepredikte absolute perfectie kwam daarmee uiteindelijk nooit in zicht. Wat restte, was een smeulend hoopje Oranje op een ondergrond die ooit zo vruchtbaar was.

Duidelijke lijn

Bij zijn aantreden in 2008 zette Bert van Marwijk een duidelijke lijn uit. Die behelsde een vaststaand spelconcept en een slechts weinig wijzigende basisopstelling. Het werden de pijlers onder een succesvolle campagne richting het WK 2010. Probleemloos kwalificeerde Nederland zich voor het toernooi in Zuid-Afrika en Van Marwijk en zijn selectie benoemden een duidelijke missie: wereldkampioen worden. Alles moest wijken voor dat

ene, heilige doel. De spelers gingen er gaandeweg in geloven. Dat mocht bijzonder genoemd worden. Zelfs in de succesjaren 1974 en 1988 werden resultaten eerder door een samenloop van omstandigheden bereikt, dan door een vooraf uitgesproken doelstelling en een daarop afgestemde werkwijze. Om over 1978 maar niet te spreken.

In dat opzicht verrichtte Van Marwijk baanbrekend werk. Het leek een stevige fundering onder een eveneens succesvol EK te zijn. Maar tijdens het toernooi in Polen en de Oekraïne bleken oude waarden weinig kracht meer te hebben. Niet alleen resultaten uit het verleden waren geen garantie voor succes in de toekomst, dat gold ook voor de werkwijze. Het op-

Na Nederland-Denemarken

Bert van Marwijk: “We hebben heel aanvallend, misschien wel te aanvallend gespeeld. De eerste 25 minuten hebben we zo veel kansen gehad. We hebben Denemarken heel vroeg onder druk gezet, waardoor zij uiteindelijk lange ballen gingen spelen. Zeker nadat zij gescoord hadden, kwamen wij steeds meer uit elkaar te spelen. Na de 0-1 moeten we eigenlijk wat meer ‘terug’ voetballen. Je voelt namelijk dat wij voetballend beter zijn en dat wij daardoor veel kansen creëren. Bij 0-1 willen spelers nu eenmaal graag forceren en dan gaan ze nog meer drukzetten en nog meer naar voren spelen. Dat kost heel veel kracht en dat zag je in het verloop van de wedstrijd. Als coach is het

moelijk om je ploeg duidelijk te maken dat je juist bij zo'n achterstand terug moet. Ik heb dan ook begrip voor de spelers. Je hebt te maken met mensen en emoties. Ik kan bijvoorbeeld Wesley Sneijder niet bekritisieren die keihard gewerkt heeft, de beste man van het veld was en diverse medespelers voor de keeper heeft gezet. Ik kan dan moeilijk zeggen dat hij twintig meter achteruit moet voetballen.”

Nederland-Denemarken, de wedstrijd van de gemiste kansen. Opvallend was dat Nederland in de drie EK-wedstrijden gemiddeld 11,5 keer per wedstrijd ‘off-target’ mikte, dus niet op het doel maar over of naast. Een negatief record

vergeleken met de andere EK-deelnemers. De achterhoede maakte echter ook niet zo'n sterke en onaantastbare indruk als twee jaren geleden tijdens het WK. Een voorbeeld:

1
Ingooi voor Denemarken. Simon Poulsen gooit.

3
Krohn-Dehli kaatst op Poulsen en Denemarken maakt een driehoekje waarbij de bal via Christian Eriksen weer bij Krohn-Dehli terecht komt.

2
Poulsen gooit de bal naar Michael Krohn-Dehli.

4
Krohn-Dehli is weggelopen uit de rug van Gregory van der Wiel en schiet op doel. Maarten Stekelenburg kan net redden.

vallende was dat Van Marwijk op de elementen die hij tot instemming van velen in het Nederlands elftal had gebracht, nu juist werd afgerekend. Waar het eerst nog de grote kracht van de bondscoach was dat hij zich door niets of niemand van de wijs liet brengen, werd hij nu in zichzelf gekeerd bevonden. Doordacht werd roekeloos, duidelijk werd star, de people manager kon de kikers niet meer in de kruiwagen houden. En dat allemaal in twee weken tijd. Reputatie komt te voet en gaat te paard.

Hypotheek

Het Nederlands elftal legde zichzelf met de tweede plaats op het WK 2010 natuurlijk een enorme hypotheek op. De eerste plaats op de FIFA-ranking, die in Nederland veel publiciteit oogstte, deed de rest. Succes werd de maatstaf, met minder wordt in Ne-

Uitlooptraining: wisselers belasten

De dag na de verloren wedstrijd tegen Duitsland: net als na de wedstrijden tijdens het WK in Zuid-Afrika werden de wisselers op dezelfde manier als toen flink belast. Na een warming-up volgde onder leiding van de bondscoach een passen/trappen-oefening over relatief korte afstanden. Daarna werd aan het sprintvermogen gewerkt door middel van de bekende vorm aan de zijkant van het zestienmetergebied. De training werd vervolgens afgesloten met een partij in de dubbele zestienmeter en wat afronden op het doel.

<http://iturl.nl/snmzz>

Foto: Pro Shots

Nederland-Noord-Ierland: 6-0. De vraag blijft of het verstandiger zou zijn geweest om tegenstanders te strikken van een niveau dat vergelijkbaar is met wat een ploeg op een EK tegenkomt.

derland geen genoeg meer genomen.

Misschien was het Nederlands elftal wel niet helemaal zo goed als de tweede plaats van Johannesburg wilde doen geloven. Immers, met een gunstig uitvallende loting, minimale uitslagen, af en toe een helft uitstekend voetbal en een imponerende saamhorigheid behaalde Nederland bijna de wereldtitel. Maar was het daarmee nu ook echt beter geweest op dit toernooi dan Duitsland, Uruguay of Argentinië? Dan Portugal, Ghana of Brazilië? En kwam die toppositie op de FIFA-lijst misschien ook niet deels door de relatief geringe tegenstand in de EK-kwalificatiegroep?

Evenzeer mag men zijn vraagtekens plaatsen bij de enorme kritiek die het spel van Nederland op het afgelopen EK oogstte. Tegen dezelfde Denen waarvan Nederland nu verloor, werd in Zuid-Afrika weliswaar met 2-0 gewonnen maar creëerde Nederland nog niet de helft van de kansen die het in Charkov bij elkaar speelde. Hoe was het EK-toernooi verlopen als er minimaal twee waren benut in die belangrijke eerste wedstrijd? Portugal en Duitsland zijn tegenstanders van

een totaal ander kaliber dan Japan en Kameroen, twee ploegen die Nederland op het WK 2010 trof en die slechts met moeite en de nodige meeval werden verslagen. Het is, ook als we de geschiedenis erop nazien, niet vanzelfsprekend dat een Nederlands elftal 'zo maar even' van internationale topploegen als Duitsland en Portugal wint. Dan moet in het team echt alles kloppen: de tactiek, de uitvoering, de fysieke fitheid, de onderlinge verhoudingen en, zoals Van Marwijk dat noemde, dus ook de 'gunfactor'. En juist op dat vlak kon zonder omhaal worden vastgesteld dat er een hoop aan ontbrak. Al tijdens de oefenwedstrijden zag het spel van Nederland tegen matige tegenstanders er niet veelbelovend uit. De vraag blijft of het verstandiger zou zijn geweest om tegenstanders te strikken van een niveau dat vergelijkbaar is met wat een ploeg op een EK tegenkomt. Je eigen sterke en zwakke punten worden dan toch meer uitvergroot. In de aanloop naar het WK oefende Nederland onder meer tegen Mexico en Ghana, twee WK-deelnemers en daarom een meer betrouwbare maatstaf. Evenals de locatie Krakau die door Nederland in Polen gekozen werd met bijbehorend

Na Nederland-Duitsland

Bert van Marwijk: “Ik vond dat wij de eerste twintig minuten goed speelden. Het eerste doelpunt van Duitsland kwam uit het niets, hoewel er bij ons wel fouten aan voorafgingen. Zowel op het middenveld als in de achterhoede lieten we in de as te veel ruimte. We hebben hier eindeloos op getraind. Waarom gebeurt het dan toch? Het heeft ook te maken met lef. Lef om vooruit te verdedigen of door te dekken. Zeker toen Robin van Persie naast Klaas-Jan Huntelaar kwam te spelen in de spits, kom je op het middenveld een man te kort en zul je achterin 1:1 moeten gaan

spelen. Tegen Duitsland hebben we bewust minder gretig gespeeld. We hebben hen niet bij hun zestienmeter al willen vastzetten, hetgeen zij overigens bij ons ook niet deden. We wilden dus iets meer gegroepeerd komen te spelen. Dat moet je van vooruit naar achteren doen, maar dus ook van achteren naar voren. Dat laatste gebeurde niet goed.”

Volgens bondscoach Bert van Marwijk werd er tegen Duitsland in de as niet goed doorgedekt. De ene tegenstander is

de andere niet. In het oefenduel tegen Slowakije (2-0) was dit juist een opvallend gegeven in positieve zin geweest:

John Heitinga speelt achterin als rechter centrale verdediger.

Terwijl Slowakije opbouwt op eigen helft, dekt Heitinga door. Hij laat zijn eigen man, die nu buitenspel komt te staan, vrij. De andere verdedigers van Oranje lijken het te zien.

De verdedigende middenvelders Mark van Bommel en Nigel de Jong komen (even) achter Heitinga te spelen.

reisschema, zijn dat zeker beslissingen van praktische aard geweest waarvan te leren is.

Vasthoudend

Het is merkwaardig wanneer een alom gerespecteerde trainer door een paar tegenvallende resultaten opeens op een totaal andere wijze wordt benaderd. Dan dreigt emotie de overhand te krijgen. Al vele malen werd ook in dit vakblad door trainers van naam en faam beklemtoond dat het doorgaans de beste resultaten oplevert wanneer je goed nadenkt over een strijdwijze en daar te allen tijde aan vasthoudt. Als Barcelona ook in de laatste minuten tegen Chelsea, als uitschakeling voor de Champions League dreigt, tóch het combinatievoetbal blijft spelen dat de ploeg groot heeft gemaakt, dan krijgt het daarop veelal lovende kritieken. Immers, de ploeg blijft dát doen waarin zij gelooft. Van Marwijk heeft een soortgelijke keuze gemaakt, en alleen op details wijzigingen aangebracht. Die

veranderingen had hij overigens al vaker toegepast. Tijdens de afwezigheid van Nigel de Jong in Oranje speelde bijvoorbeeld Rafael van der Vaart al vaker als een creatieve defensieve middenvelder naast Mark van Bommel. En met Dirk Kuijt speelde al eerder een buitenspeler in Oranje, die – net als Wesley Sneijder tegen Portugal – niet geacht werd vaak de achterlijn te halen. Zo rigoreus was de ommezwaai voor die laatste wedstrijd tegen Portugal nu ook weer niet. Ook toen bleef Van Marwijk nadrukkelijk vasthouden aan zijn uitgangspunten. Hoe vasthoudend een coach ook is, een team blijft wel een dynamisch geheel. Het EK 2012 zal voor Oranje toch vooral de boeken in gaan als het toernooi waarbij het op z'n zachtst uitgedrukt, niet helemaal lekker zat in de onderlinge verhoudingen tussen spelers en/of staf. Daarom zal de KNVB in de nabije toekomst ongetwijfeld expliciete aandacht gaan hebben voor factoren als 'teamontwikkeling' en 'groepsdynamiek'. Een thema dat de

laatste jaren veelvuldig in dit vakblad aan de orde is geweest.

Toekomst

Toon Gerbrands zei in VT 186: "Het gaat er niet om wat je overkomt, het gaat erom hoe je ermee omgaat." Die vraag dringt zich nu met betrekking tot Oranje natuurlijk op. Hoe nu verder? Kunnen Oranje en de KNVB de juiste conclusies trekken uit het debacle dat het EK 2012 voor Nederland was? De nieuwe staf onder leiding van Louis van Gaal zal eerst werk moeten maken van de eensgezindheid. Wie weet, wordt er binnenkort weer over een missie in 2014 gesproken. Iedereen moet daarbij zijn rol kennen en respecteren. Daar horen ook wisselers bij. Immers, een verzoek van de KNVB aan de FIFA of Oranje voortaan met zestien spelers mag spelen, lijkt op voorhand niet erg kansrijk. Het EK 2012 hoeft geen einde te zijn, maar kan ook het begin zijn van iets nieuws. In dat kader herhalen we graag een uitspraak van voormalig topdoelman en Europees kampioen Hans van Breukelen, die na zijn loopbaan meermaals verkondigd heeft: "Ik kon pas succesvol worden, toen ik echt de bodem had gezien." Als dit ook voor de huidige generatie topspelers geldt, dan kan het echec van Polen/Oekraïne de stap achteruit zijn geweest die dringend nodig is om het Nederlands elftal weer succesvol te maken.

Foto: Pro Shots

Groepsdynamiek speelt zich ook af op de bank.

In het stadion ziet de toeschouwer veel meer dan voor de tv. Dat komt omdat men 'live' alle linies ziet, terwijl op tv vaak wordt ingezoomd rondom de bal. De Voetbaltrainer selecteerde voor de lezers van dit vakblad van alle drie de Oranjewedstrijden interessante wedstrijdfragmenten. Te vinden op het YouTube-kanaal van De Voetbaltrainer.

Na Portugal-Nederland

Bert van Marwijk: “We wisten dat we met twee doelpunten verschil moesten winnen. Daarom hebben we aanvallend gezien risico genomen door bijvoorbeeld Rafael van der Vaart op de plek van Mark van Bommel te zetten. Tegen Portugal begonnen we wederom goed aan de wedstrijd hetgeen nu ook resulteerde in het doelpunt van Van der Vaart. Na de verkeerde terugspeelbal van Gregory van der Wiel sloop er toch weer onzekerheid in de ploeg. Wij blijken dit toernooi niet de juiste vorm te hebben om voorin de kansen af te maken en om achterin de nul te

houden. En als je dan achterin onzeker bent maar je scoort voorin twee doelpunten, dan wordt het vanzelf weer wat zekerder. Het gevoel van onzekerheid is ontstaan in de wedstrijd tegen Denemarken. Ik denk dat we een ander toernooi hadden gespeeld als we er tegen Denemarken vijf hadden in geschoten, hetgeen toen goed had gekund.”

Nederland speelt al enige jaren in een herkenbare 1:4:2:3:1 formatie. Speelt er een rechtsbenige speler op links en een linksbenige speler op rechts, dan is het idee dat de vleugelverdedigers zo goed mogelijk opkomen om een voorzet te geven (zie ook de vaak terugkerende trainingsvorm bij Oranje op pagina 77)..

Tijdens het EK speelde Jetro Willems als linksback. Hij trof vóór zich aan: de rechtsbenige Ibrahim Afellay of Wesley Sneijder, die overigens ook beiden met links een voorzet in huis hebben. Schijnbaar niet gehinderd door enige terughoudendheid probeerde Willems tegen Portugal mee te doen met de aanval. Hij werd echter in de zone opgevangen.

	Van der Wiel	Willems
Ned-Den	21 (4)	11 (1)
Ned-Dui	15 (2)	12 (3)
Por-Ned	17 (1)	11 (2)

Aantal keer dat Gregory van der Wiel en Jetro Willems per EK-wedstrijd konden 'opkomen', meestal aan de zijlijn. Tussen haakjes staat het aantal voorzetten op medespelers dat daaruit volgde. Niet één voorzet leidde tot een doelpunt.

(Bron: Langsdelat)

Trendsetter of trendvolger?

Hij liet de gelouterde Jan Wouters plaatsmaken voor Wim Jonk. Hij liet de piepjonge Xavi debuteren. Hij haalde Bastian Schweinsteiger een linie terug en de aanvallende middenvelder werd een spelbepaler. Louis van Gaal, de nieuwe bondscoach van het Nederlands elftal, koos zijn hele trainerscarrière lang voor een technisch sterke speler met opbouwende kwaliteiten in het hart van zijn elftallen.

Volgens analist Jeroen Visscher werd tijdens het afgelopen EK de spelverdeler in ere hersteld (zie ook pagina 8). Andrea Pirlo bevestigde zijn wederopstanding op het hoogste podium. Steven Gerrard nam Engeland bij de hand. Xavi en Schweinsteiger waren een prominent aanspeelpunt bij de opbouw van de aanvallen van Spanje en Duitsland.

Het Nederlandse voetbal stond in het verleden er eerder om bekend trendsetter te zijn dan trendvolger. Met Mark van Bommel en Nigel de Jong koos Bert van Marwijk centraal op het middenveld meestal voor puur controlerende spelers. Een creatieve speler die in een vroegtijdig stadium in de opbouw van de aanvallen wordt betrokken, is op zijn minst een prikkelende gedachte. Gelet op zijn beslissingen in het verleden zou

Foto: Pro Shots

Louis van Gaal zo maar Wesley Sneijder in de punt naar achteren kunnen opstellen.

'Graag nog

In dit openingsverhaal legt bondscoach Bert van Marwijk uit hoe hij op basis van intuïtie en ervaring vaak beslissingen neemt. Als journalist ga je ook vaak op je intuïtie af. Die zegt deze keer dat we een bondscoach aan het woord laten met een vakinhoudelijk zo sterk verhaal, dat elke voetbaltrainer zal smullen bij het lezen ervan. Van Marwijk over communicatie, de ontwikkeling van de speelwijze van Oranje, zijn aanpak en normen.

Bert van Marwijk over Oranje

iets meer Barcelona'

Op 16 februari kreeg Bert van Marwijk er weer een prijs bij. Het gaat deze keer om de prestigieuze Machiavelli-prijs voor zijn verdiensten op het gebied van communicatie. We citeren uit het juryrapport: 'De bondscoach van Oranje let er volgens de jury op dat hij 'naast onnavolgbare technische aspecten van het voetbal ook de waarden van de sport uitdraagt zoals fair play en teamgeest. Saamhorigheid, daar draaide het om, zowel bij winst als verlies. Sport als bindend middel oversteeg daarmee de relevantie van de uitslag van de wedstrijden op het WK. Van Marwijk slaagde erin een hechte eenheid te creëren en te bewaren'.

Communicatie

De startvraag: studeert de bondscoach op moderne communicatietechnieken?

Bert van Marwijk: "Nee, hoe ik met spelers en in de media communiceer, haal ik niet uit boeken of cursusmateriaal. Ik weet zeker dat ik dan heel onnatuurlijk zou overkomen. Topspeleers zijn allergisch voor coaches die zich anders voordoen dan ze zijn. Ze zijn zo boerenslim, dat ze het meteen in de gaten hebben als je op een gekunstelde manier met hen omgaat. Wat dat betreft, is elke topvoetballer op zijn manier ook een kleine psycholoog. Ik probeer in elk geval onder alle omstandigheden mezelf te zijn. Uiteraard heb ik een beeld over hoe ik graag overkom. Ik wil beoordeeld worden op mijn kwaliteiten als coach, op de wijze waarop ik mijn vak uitoefen. De rest vind ik volstreekte bijzaak. Het is ook moeilijk om uit te leggen hoe ik precies met spelers communiceer. Om dat goed te kunnen inschatten en beoordelen, zou je maanden met me

mee moeten lopen. Als bondscoach ben je bijna elk moment van de dag met communicatie bezig en steeds vraagt elke situatie om een andere, specifieke aanpak. Niet volgens een theoretisch model, maar juist vaak op basis van intuïtie en ervaring en vooral op mijn eigen manier."

Ontspannen discipline

Bert van Marwijk: "In mijn manier van leidinggeven zit altijd een bepaalde wijze van ontspannen discipline opgesloten. Ik hou heel erg van discipline tijdens een training en in een wedstrijd, maar ook van lachen, van samen plezier hebben. Mijn manier van leidinggeven is in elk geval niet het uitdelen van een pak papier met regels. Voor mijn regels richting spelersgroep heb ik nog geen A4-tje nodig.

Een speler komt te laat? Dan is mijn aanpak dat ik die speler een vraag stel. 'Te laat komen, waarom doe je dat nou?' In dat zinnetje, in die vraag zit alles opgesloten. Dat heeft meer effect dan een boete. Het probleem blijft waar het thuishoort: bij de speler. Die moet na mijn vraag gaan nadenken over zijn gedrag. De spelers van het Nederlands elftal weten ook dat ik een bloedhekel heb aan spelers die overal over zeuren. Daar heb ik geen betoog over gehouden. Nee, dat voelen spelers aan door de manier waarop ik, maar ook de andere leden van de staf op zulke spelers reageren. Als een internatio-

nal denkt: 'Met de klacht die ik nu heb, hoef ik niet bij de trainer aan te komen', weet hij dat hij ook niet naar de andere coaches hoeft te gaan. Sterker nog, Cocu draait zich waarschijnlijk al om als hij zo'n speler ziet komen. Die aanpak dragen we samen uit. Dat is ook teambuilding, want zeurende spelers kunnen een behoorlijk negatieve stempel op een spelersgroep drukken."

Geen vrienden

Bert van Marwijk: "Daarmee wil ik niet beweren dat een spelersgroep alleen maar uit vrienden moet bestaan. Sterker nog, in de top kan dat dodelijk zijn. In de aanloop naar het WK heb ik de groep het verhaal verteld van de twee roeisters Van der Kolk en Van Eupen die op de Olympische spelen in Peking goed voor goud waren. Op z'n zachtst gezegd: die twee mochten elkaar privé absoluut niet. Maar ze zijn tegenover elkaar gaan zitten, hebben elkaar recht in de ogen gekeken en uitgesproken: 'Als we voor Olympisch goud willen gaan, telt niet wat we van elkaar buiten het water vinden, maar

wat we samen op die roeibaan presteren.' Teambuilding is eigenlijk een te vriendelijk woord in de sportwereld geworden. Te veel wordt dat begrip geassocieerd met allerlei leuke

'Teambuilding is eigenlijk een te vriendelijk woord in de sportwereld geworden'

dingen met het team doen, zodat spelers elkaar goed leren kennen en de sfeer binnen de spelersgroep vooral vriendschappelijk is. Dat botst met

een echt topsportklimaat. Teambuilding is voor mij de bereidheid van spelers om elkaars kwaliteiten te respecteren en daarmee in de wedstrijd hun voordeel te doen. De internationals hoeven van mij geen vrienden te zijn. Kliekjes binnen de groep? Dat interesseert me helemaal niet. Ik heb gemerkt dat spelers elkaar juist eerder opzoeken als je als coach niet allerlei geforceerde trucs uithaalt om spelers buiten het veld verplicht met elkaar te laten optrekken. Een voorgeschreven tafelindeeling bij het ontbijt? Ik geloof er niet in. Net als in het bedrijfsleven een weekendje Ardennen plannen en spelers die elkaar minder goed liggen wat gevaarlijke opdrachten laten uitvoeren? Het werkt in het topvoetbal niet. Als de spelers die geen vrienden van elkaar zijn maar gearmd na de wedstrijd het veld aflopen, omdat ze op basis van dat respect voor elkaars kwaliteiten samen een wereldprestatie hebben geleverd. Karakters mogen buiten het veld van mij best botsen. Sterker nog: ik vertel de groep dat dit me niet interesseert. Als het in het veld maar klopt en je het niet in je hoofd haalt om een speler minder in het spel te betrekken, omdat hij niet je vriend is. Als je het individuele belang boven het teambelang stelt, grijp ik altijd en overal meteen in.

Ik kan heel goed samenwerken met iemand die ik niet mag. Voor mij telt of ik die persoon kan vertrouwen. Dat is overigens mijn waarheid en niet de waarheid. Er lopen in de topsport heel wat mensen rond, die daar anders over denken. Die komen ook regelmatig in De Voetbaltrainer aan het woord. Ik heb respect voor hun mening, voor hun theorieën

en wetenschappelijke modellen, maar bij mij werkt het anders. Aan de top heeft een coach veel

eerder in de gaten wat er binnen zijn groep speelt dan de wetenschapper die een half jaar al zijn modellen toepast om achter datzelfde teamproces te komen. Zo kijk ik ernaar.

Tebuilding is voor mij dat de ene speler een knal achter zich hoort en

dan erg veel respect heeft voor zijn medespeler, die de tegenstander heeft opgevangen die hij in zijn rug heeft laten weglipen. En dat vervolgens die andere speler heel bewust de bal speelt naar een medespeler van wie hij weet dat die in deze situatie beter is in het geven van een beslissende steekpass. Dan ontstaat er uiteindelijk een echt topteam dat ook veel beter met weerstand kan omgaan dan een elftal dat uitsluitend uit vrienden bestaat, die elkaar nauwelijks de waarheid durven te vertellen.”

Begeleidingsteam

Bert van Marwijk: “Belangrijk vind ik dat het hele begeleidingsteam op dezelfde lijn als de coach zit. Dat benadruk ik elke keer opnieuw. Als we voor een interland bij elkaar komen, neem ik eerst de tijd met alle begeleiders. Iedereen is dan aanwezig: de technische staf, de medische staf, de kok, de materiaal mensen, de teammanagers, de persvoorlichters en de videoploeg. Zij moeten ook weten waar het om gaat en vanuit hun eigen specialiteit dezelfde boodschap uitdragen. Het verhaal aan die groep verschilt nauwelijks met dat wat ik een uur later aan de spelers vertel. Die krijgen er alleen nog een technisch/tactisch deel bij.

Als ik merk dat er iemand in die begeleidingsgroep is, die er met de pet naar gooit of uitstraalt dat hij niet gelooft in wat mijn ambitie en boodschap zijn, dan grijp ik in en is het voor die persoon einde oefening. Van de andere kant geef ik ook heel veel vrijheid aan diezelfde mensen en wil hen vooral in hun waarde laten. Tot het tegendeel bewezen is, wil ik te

‘De coaches en leiders die alle touwtjes in handen willen hebben, zijn in mijn ogen vaak de angstleiders’

goeder trouw handelen en deze stafleden het gevoel geven dat zij zich bij Oranje ook kunnen doorontwikkelen. De coaches en leiders die alle touwtjes in handen willen hebben, zijn in mijn ogen vaak de angstleiders. En als er iets is waardoor ik me niet wil laten

‘Tebuilding is voor mij dat de ene speler een knal achter zich hoort en dan erg veel respect heeft voor zijn medespeler, die de tegenstander heeft opgevangen die hij in zijn rug heeft laten weglipen.’

leiden, dan is het angst. Ik moet dus durven dingen uit handen te geven, waardoor de mensen om me heen zich kunnen ontplooiën. Daar krijg ik als coach zoveel voor terug! Ik heb dat ook in interviews met stafleden én spelers teruggelezen en dan weet ik dat mijn boodschap is aangekomen.”

Mentaliteit

Onder jouw bewind worden ook de op het oog minder belangrijke interlands gewonnen. Dat was in het verleden anders. Hoe is die mentaliteitsverandering bereikt?

Bert van Marwijk: “We zijn in Nederland altijd kritisch als we onderweg

zijn naar het bereiken van een gemeenschappelijk doel. Zo ben ik zelf ook opgevoed: wees nooit te snel

tevreden. Maar als dat doel ook eenmaal is bereikt, volgt al snel de euforie en lopen we meteen in de polonaise. En juist dat bleken in het verleden voor het Nederlands Elftal de gevaarlijke momenten. In de aanloop naar het WK heb ik aan dat facet steeds op-

Foto: Pro Shots

nieuw aandacht besteed door elke keer weer te benadrukken dat je op dit niveau nooit een wedstrijd mag laten lopen, of het nu een vriendschappelijke wedstrijd, een kwalificatie- of een EK- of WK-duel betreft. We wonnen in de kwartfinale van Brazilië en heel Nederland stond op z'n kop. De spelersgroep en de staf hebben echter na de wedstrijd uit zichzelf met de rem op gefeest. Er was bij hen absoluut geen sprake van ongekende euforie, omdat ze wisten dat het slechts een tussenstap was naar het einddoel: wereldkampioen worden. En dus konden we ons ook helemaal focussen op de halve finale tegen Uruguay. We waren toen ook niet al bezig met de finale. Dat heeft alles te maken met steeds het benadrukken van het belang van elke afzonderlijke interland.

Nadat we ons al vroeg voor het WK hadden gekwalificeerd, dook in de Nederlandse pers opeens de term 'feestwedstrijden' op voor de resterende duels in de WK-kwalificatie-poule. Zo moesten we nog tegen Noorwegen en uit in Schotland spelen.

Als je géén wereldkampioen wilt worden, moet je vooral zulke interlands

als een feestwedstrijd benaderen. Wij hebben dat als groep in elk geval niet gedaan. Vóór de wedstrijd in Glasgow was er een sfeer in dat stadion, die ik nog nooit had meegemaakt. Zo intens en ongelooflijk mooi. De rillingen liepen over mijn lijf toen het Schotse volkslied werd gespeeld. Je voelde in elke vezel van je lichaam dat heel Schotland die avond maar één ding zeker wist: we verliezen niet van Nederland. In die ongekende ambiance en met de natuurlijke sympathie voor de Schotten in het achterhoofd kun je in principe als team vrij snel tevreden zijn met bijvoorbeeld een gelijkspel. Die uitslag bood voor Schotland ook nog mogelijkheden om aan het WK deel te nemen. Maar toen zat al in dit Oranje het gevoel: 'Wij willen alles winnen. Punt.' We wonnen ook door dat doelpunt van Elia. Na afloop had ik een heel goed gevoel, wist ik dat we op het WK zouden kunnen terugrijpen op wat we met z'n allen op die septemberdag in Schotland hadden gepresteerd. Daarom was ik ook niet bang dat we op het WK na de poulefase teams als Slowakije en Uruguay in de halve finale zouden onderschatten. Wij wilden hoe dan ook wereldkampioen worden en dus moes-

ten we elke wedstrijd opnieuw het allerbeste uit onszelf halen en elke tegenstander serieus nemen. Vóór en tijdens het WK."

Bondscoach

We hebben voor De Voetbaltrainer met elkaar aan tafel gezeten toen je trainer was van Meerssen, Fortuna Sittard, Feyenoord, Borussia Dortmund en het Nederlands elftal. Heb je in de afgelopen periode als bondscoach veel nieuwe dingen bijgeleerd?

Bert van Marwijk: "Natuurlijk leer ik steeds van nieuwe ervaringen en ontmoetingen. Dat geldt voor iedere coach. Als amateurtrainer gedroeg ik me langs de kant als een soort radioverslaggever. Ik wilde alles onder controle hebben. Als speler had ik een hekel aan trainers, die langs de kant stonden te schreeuwen. Dat deed ik dus ook niet, maar ik was wel voortdurend bezig om allerlei instructies te geven, die ervoor moesten zorgen dat de spelers de gemaakte afspraken ook nakwamen. Door ervaring leer je dat die aanpak niet werkt. Je bereikt meestal alleen dat je spelers onrustiger in het veld worden. Zelfs in mijn Feyenoord-tijd ben ik daar nog door spelers op aangesproken. Vooral toen ik wat meer cynisme in mijn coaching stopte, omdat ik het gevoel had dat ik sommige spelers steeds weer op hetzelfde moest wijzen. Nu slik ik vaker een opmerking in en laat ik heel bewust een coachmoment lopen. Door ervaring heb ik geleerd wat de momenten zijn die er echt toe doen om langs de lijn actiever te coachen.

Zo heb ik ook geleerd dat ik wat meer rekening moet houden met de verschillende culturen binnen de spelersgroep. Daar ben ik wat milder in geworden. Ook dat heeft weer alles met respect voor elkaar te maken. Van de andere kant moet elke speler wel begrijpen dat er in het veld maar één speelwijze geldt. Ik kan niet op z'n Marokkaans, Surinaams, Nederlands, Spaans en Duits tegelijk spelen. Ik kijk naar de kwaliteiten van de spelers in mijn team en bij de tegenstander en leid daar de meest ideale speelwijze vanaf. Daaraan dient elke speler zich ondergeschikt te maken, ook al zou hij in z'n hart misschien graag anders willen spelen.

Wat ik als bondscoach ook heb geleerd, is dat je nieuwe ontwikkelingen niet moet forceren. Ik ben echt overtuigd geraakt van het groeimodel. Ik herinner me de eerste dag in Zeist nog. Ik zat aan mijn bureau en keek rond. Er was niemand, er lag geen plan op tafel en dus stelde ik me de vraag: 'En nu Van Marwijk, wat ga je nu doen?' Even later kwamen de stafleden binnen, die ik vooral op basis van intuïtie had uitgezocht. Frank de Boer, Phillip Cocu, mijn klankbord Dick Voorn, keepers-trainer Ruud Hesp en scout Ronald Spelbos. Er was geen agenda. We zijn allemaal blanco aan de klus be-

gonnen, maar vervolgens ontstond er al snel en vooral op een heel natuurlijke wijze een heel heldere structuur van overlegmomenten en werkafspraken. Niet gekopieerd uit een boek, maar wel helemaal afgestemd op de kennis, de ervaring en de behoeften van deze technische staf.

En steeds pas je dan tijdens het hele proces op dezelfde manier dingen aan. Tijdens het WK sliepen bijvoorbeeld de scouts Spelbos, Schrijver, Metgod en Numan in het spelershotel. Dat hadden ze nog nooit meegeemaakt. Maar ik vond het prettiger om hen er live bij te hebben als we de komende tegenstander gingen analyseren. Door die combinatie van eigen indrukken, wedstrijdbeelden en de mening van de scouts ontging ons nooit iets. Wat die eigen indruk betreft, ook daarin is spontaan een gedegeen aanpak ontstaan. Frank en ik zagen vanuit de dug-out en de rand van het veld alles op ooghoogte, Dick en Phillip vanaf de tribune. Maar ook hoe de pers tegen de wedstrijd aankeeke of de analisten namen we mee. Op basis daarvan keek iedereen nog eens naar de wedstrijdbeelden en als je dan al die indrukken bundelt en met elkaar bespreekt, kan je niets ontgaan. Dat houdt ook automatisch in dat de spelers altijd goed voorbereid zijn als ze uiteindelijk in een kwartier de samenvatting van al die

indrukken en gesprekken zien en horen. Volgens mij hebben de internationals dat gevoel ook."

Lekken

Wat ook opvalt, is dat onder jouw leiding nooit de minder leuke momenten binnen de groep zijn uitgelekt.

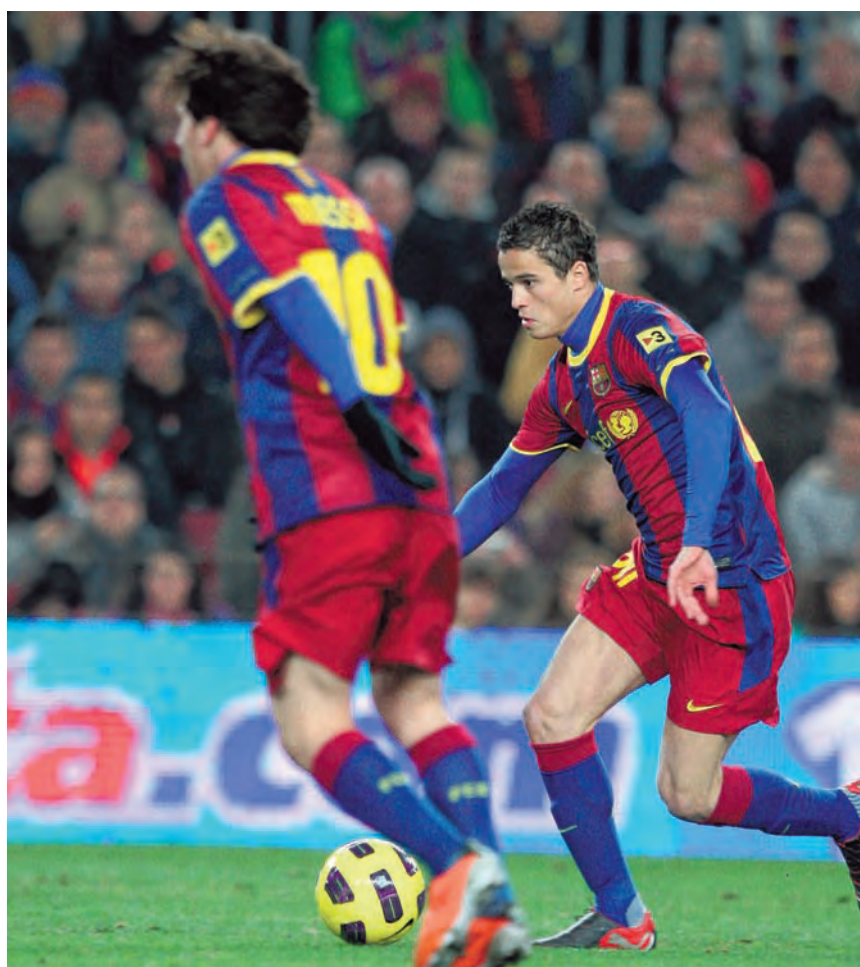
Hoe is je dat gelukt?

Bert van Marwijk: "Ook dat heeft met vertrouwen te maken. We waren bijvoorbeeld een keer in Zeist bezig met het samenstellen van de selectie van het Nederlands Elftal. Opeens hoor ik in de gang de stem van Johan Neeskens, die op dat moment tegen Bergkamp, Numan en Van Zwam aan het praten was. Ik ken Johan al heel lang en ook

bij die andere drie heb ik een goed gevoel. Dus heb ik de deur geopend en hun gevraagd om mee te denken en te praten over die selectie. Ook van hun inzichten en ervaring kan ik altijd wat opsteken. Over dat gesprek is nooit iets uitgelekt naar de pers, maar dat wist ik ook toen ik hun vroeg om aan te schuiven.

Tegen mijn spelers heb ik het volgende gezegd: "Realiseer je dat tijdens zo'n WK alles onder een vergrootglas wordt gelegd. En ik realiseer me als coach heel goed dat jullie allemaal lijntjes naar de pers hebben lopen. Daar is niets mis mee, want dat hoort bij je vak. Lek dus vooral naar jouw bevriende journalisten, maar haal het niet in je hoofd om belangrijke zaken door te spelen. Jullie zijn slim genoeg om aan te voelen wat ik daarmee precies bedoel: alles wat het teambelang kan schaden. Voor de rest interesseert het me echt niet welke 'nieuwttjes' rond Oranje jij de wereld in helpt. Doe er vooral je voordeel mee."

'Als amateurtrainer gedroeg ik me langs de kant als een soort radioverslaggever'

'FC Barcelona speelt geregeld met maar liefst zes man op het middenveld, die voortdurend van positie wisselen en tussen de linies spelen. Dat is niet te verdedigen.'

Foto: Pro Shots

Ook dit is geen aanpak of afspraak die op papier staat, maar wel helemaal in het verlengde past van 'te laat komen, dat doe je toch niet?' 'Lekken over belangrijke zaken, dat doe je toch niet?' Zo creëer je een 'natuurlijke' norm en blijft er voldoende ruimte voor spontaniteit binnen de groep over."

Oranje

We laten Van Marwijk wat specifieke beelden zien van de in oktober 2010 gespeelde kwalificatiewedstrijd Nederland-Zweden (4-1). Al snel blijkt waar de bondscoach naar toe wil met het spel van Oranje. 'Graag iets meer Barcelona'.

Bert van Marwijk: "In balbezit tijdens het opbouwen en aanvallen willen wij graag op het middenveld tussen de linies voetballen en wisselen van positie. Dat is voor onze spelers ook een kwestie van dŭrven. Zij moeten dan voortdurend naar elkaar kijken. Wij willen graag dat alle spelers, maar vooral zij die tussen de linies spelen, in één aanname wegdraaien naar de ruimte. Vooral tegen tegenstanders die compact spelen, moeten we dan in staat zijn om het spel snel te verplaatsen van de ene naar de andere kant. In dit fragment loopt Mark van Bommel bewust diep, zodat achter hem een gat ontstaat waardoor de inspeelpass naar Wesley Sneijder mogelijk wordt. Die laatste komt uit de dekking. Dat is top. Ik heb hem later dit moment nog eens terug laten zien. Wesley speelt hier zelfs de bal in één keer door naar de diepgaande Rafael van der Vaart, die voorgeeft op Klaas Jan Huntelaar die de 1-0 scoort."

Zie videobeeld op www.devoetbaltrainer.nl

Barcelona

Bert van Marwijk: "Wij kijken met veel belangstelling naar het positie-spel van FC Barcelona. In de opbouw spelen de twee centrale verdedigers - vaak zijn dat Carlos Puyol en Gerard Piqué/Eric Abidal - ver uit elkaar, waarbij de rechter centrale verdediger nog wat verder naar rechts uitwaaiert

'In balbezit tijdens het opbouwen en aanvallen willen wij graag op het middenveld tussen de linies voetballen en wisselen van positie.'

'In dit fragment loopt Mark van Bommel bewust diep, zodat achter hem een gat ontstaat waardoor de inspeelpass naar Wesley Sneijder mogelijk wordt.'

'Ik heb Sneijder later dit moment nog eens terug laten zien.'

dan de linker centrale verdediger dat naar links doet. De rechtsback positioneert zich behoorlijk diep en wordt eigenlijk middenvelder. De aanvallende speler aan de rechterflank, bijvoorbeeld Pedro of Lionel Messi, zakt

schuin in, richting het middenveld. Belangrijk: hij gaat niet schuin naar voren, maar schuin naar achteren, weg van de centrale verdediger. Anders maak je het de tegenpartij te makkelijk.

Aan de linkerkant gebeurt bij Barcelona hetzelfde: de back stelt zich diep op en de flankaanvaller (David Villa) komt schuin naar binnen. De verdedigende middenvelder Sergio Busquets komt tijdens de opbouw uit de dekking en vaak als eerste in balbezit. Of Piqué, als die vrijgelaten wordt (zie tekening 1). Dat laatste deden wij trouwens in de WK-finale bewust niet: we wilden niet dat de Spaanse opbouw via hem zou verlopen.

Terug naar FC Barcelona: dit team speelt geregeld met maar liefst zes man op het middenveld, die voortdurend van positie wisselen en tussen de linies spelen. Dat is niet te verdedigen. Als tegenstander ben je in dat geval voortdurend bezig met de keuzes voor je eigen backs: wat doe je als de buitenspelers van Barcelona naar binnen spelen? Wil je dat de back méégaat? Dat is vaak gevaarlijk als hij dan in het middenveld eindigt. Moet je de buitenspeler overgeven aan een middenvelder? In dat geval moet die laatste zijn eigen man vaak loslaten, die ook weer moet worden overgenomen. Dat zou natuurlijk kunnen gebeuren door de eigen back, maar als er slim wordt gelopen, ontstaat er dan

Speelwijze FC Barcelona tijdens de opbouw.

ruimte voor de opkomende back van Barcelona (zie tekening 2). Het grote verschil met de Nederlandse competitie is dat bij Barcelona iedere speler in staat is een goede inspeelpass te versturen. Zij hebben de techniek. Ook bij Oranje besteden we vaak tijd aan de techniek van de passing en de aanname. Over het algemeen zie je bij veel spelers in Nederland dat ze één, twee of drie aannames te veel nodig hebben. Barcelona spant de kroon, maar ook bij Oranje

Wanneer de buitenste aanvaller van FC Barcelona schuin (terug) inzakt, heeft zijn directe tegenstander een aantal keuzes. Wil je dat de back méégaat (optie A)? Moet je de buitenspeler overgeven aan een middenvelder (optie B/C)?

kunnen wij fantastisch passen en aannemen.

De volgende stap is dat we meer bezetting krijgen op het middenveld. Het gevaar daarvan is echter dat je te weinig diepte in het spel krijgt. Daar moeten we dus voor waken. Je moet niet allemaal 'in de bal' willen komen.

'Del Bosque vond dat de twee beste teams van het WK in de finale hebben gestaan en dat we beide ons topniveau niet behaald hebben.'

Foto: Vi Images

Kiesouw

Na het WK stopt inspanningsfysioloog Luc van Agt bij Oranje. Waarom kies je dan voor Egid Kiesouw als opvolger en niet voor Raymond Verheijen, die internationaal zijn sporen heeft verdiend als het om het voorkomen van blessures bij topspelers gaat?

Bert van Marwijk: "Ik wil eerst kwijt dat ik het heel jammer vond dat Luc van Agt besloot om zijn werkzaamheden voor Oranje na zoveel jaren te beëindigen en zich alleen nog te concentreren op zijn werk voor PSV. Maar ik begrijp het wel en respecteer ook zijn keuze. Ook dat heeft alles met (over)belasting te maken. Ik heb voor Egid Kiesouw gekozen, omdat ik al eerder met hem heb gewerkt bij Feyenoord en Borussia Dortmund. En bij de KNVB was hij in dezelfde functie al actief bij Nederland B en Jong Oranje. Ook Luc van Agt en Egid werkten veel samen. Tijdens het WK heeft hij bijvoorbeeld de taken van Luc bij PSV overgenomen. Dus voor mij was het een hele logische keuze. Wat Raymond Verheijen betreft: net als in de medische wereld heeft ook in het topvoetbal elke specialist zijn eigen mening en visie.

Dat respecteer ik en dan kies ik voor de persoon in wie ik op basis van eigen ervaringen veel vertrouwen heb. Daarmee zeg ik niets over de kwaliteiten van Verheijen.

Uiteraard doe ik een beroep op de vakkennis van de inspanningsfysioloog. In ons overleg stel ik natuurlijk de vraag: welke trainingsbelasting kunnen de spelers aan? Maar ik ga ook af op wat ik zie. Als Sneijder 's nachts om half twee na een doodvermoeiende reis in het spelershotel arriveert, hoeft niemand me te vertellen dat ik hem de volgende dag met rust moet laten. En de dag daarna weet ik ook hoever ik kan gaan als ik hem in de ogen heb gekeken. Een inspanningsfysioloog vind ik vooral belangrijk in het meedenken over een verantwoorde voorbereiding op en de nasleep van een groot toernooi. Op dat gebied heeft ook Verheijen hele zinnige discussies op gang gebracht: moet je een speler na een WK of EK in de voorbereiding extra belasten als hij zich wat later bij de groep meldt of juist nog steeds extra rust geven?"

Egid Kiesouw voor een training van Oranje.

Foto: Orange Pictures

Kijk naar Barcelona: met spelers als Villa, Xavi, Iniesta, Messi en Pedro zorgen ze altijd voor diepte door loopacties van minimaal één van die (of andere) spelers. Ze spelen soms bijna zonder echte spits. En omdat de tegenpartij zelden tot nooit zal doordekken op de inzakkende spits, heeft Barcelona bijna altijd mensen over op het middenveld. Dat overtal op het middenveld, samen met het goed spelen van de diepte, maakt je zeer moeilijk te bespelen!

Deze kant willen wij ook wel een beetje op met Oranje, vooral als wij opbouwen over de rechterkant. Grego-

ry van der Wiel moet dan eigenlijk op de plaats van Dirk Kuyt komen, en Kuyt komt dan schuin ingezakt wat naar binnen. Ook willen we sneller de spits inspelen door middel van een goede inspeelpass. Daarnaast moet je eens naar Barcelona kijken op het moment dat ze de bal verliezen. Dan zie je dat al hun kleine creatieve spelers vrijwel altijd direct druk op de bal uitoefenen. Dat willen en doen we met Oranje ook veelvuldig. We hebben daar de afgelopen jaren ook veel tijd aan besteed. De dichtstbijzijnde speler moet druk op de bal uitoefenen en de rest van de spelers moet daarop anticiperen. Natuurlijk moet je als

team wel de momenten herkennen om druk te zetten. Speel je de bal veel te ver achter de verdediging, dan is het soms beter om eerst terug in de eigen organisatie te komen."

Attractief

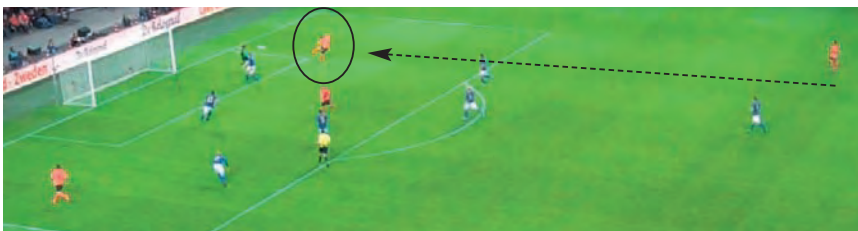
Bert van Marwijk: "Op het WK in Zuid-Afrika hebben wij met Spanje het best drukgezet van alle landen, zo bleek uit de statistieken. In balbezit is Spanje tijdens het WK nog iets 'vaster' aan de bal geweest. Zeg maar zoals wij in deze kwalificatiereeks tegen Zweden speelden. Omdat we vier keer scoorden in die wedstrijd, werd op eens de term 'attractief spel' weer ge-

'Als we zeggen dat Ibrahim Afellay bijvoorbeeld voorin moet blijven als wij een hoekschop tegen krijgen, dan kan hij links, centraal of rechts gaan staan.'

'Bij een hoekschop tegen moeten we eerst een tegendoelpunt voorkomen.'

Afellay scoort de 4-0 tegen Zweden binnen 13 seconden na balverovering in het eigen zestienmetergebied.

bruikt. Dat is wel belangrijk om te noemen: in het hedendaagse voetbal kun je bijna alleen nog maar je creatieve, mooie spel laten zien op het moment dat je de tegenstander op de knieën hebt. Tegenwoordig moet het spel in een kleinere ruimte en sneller gespeeld worden. Dat gaat ten koste van de creativiteit. Teams als Arsenal, Milan of Madrid tonen hun creativiteit vooral vanaf het moment dat de tegenstander 'gebroken' is. Dat is meestal niet in het eerste half uur. Ik denk dat slechts één team, FC Barcelona, in staat is om in vrijwel de gehele wedstrijd creatief voetbal te laten zien. Dan hebben we het dus over de absolute top.

We moeten de veelbesproken termen creatief en attractief voetbal dus wel in juist perspectief blijven plaatsen. Persoonlijk heb ik enorm genoten van de WK-wedstrijd Zwitserland-Spanje (1-0), waarin de Spanjaarden zeer attractief voetbal hebben laten zien. Toch hebben ze na die wedstrijd, na-

tuurlijk door de uitslag, ongehoorde kritiek gekregen in Spanje.

Na het WK heb ik met Vincent del Bosque gesproken. Ook Spanje was tijdens het WK niet in topvorm en hun spelers hebben een enorme spanning ervaren, ondanks de ervaring van de meeste spelers bij hun club of dankzij de EK-finale twee jaar eerder. Zijn team zette in Zuid-Afrika veelvuldig druk, maar hij vertelde mij dat hij zich weldegelijk zorgen heeft gemaakt over dit onderdeel. Hij vond zijn middenvelders goed drukzetten, maar af en toe 'vergeten' ze het ook. En dat kunnen in internationale topwedstrijden wel de momenten zijn waarop je een wedstrijd verliest. Hij was daarom zeer alert op de restverdediging in de achterste linie van Spanje. Hij had daarbij het duidelijke voordeel zes spelers van Barcelona te kunnen opstellen. Die zijn per definitie meer ingespeeld op elkaar.

Del Bosque vond dat de twee beste teams van het WK in de finale hebben

gestaan en dat we beide ons topniveau niet behaald hebben. De teams hadden wel groot respect voor elkaar en waren ook bang voor elkaar, omdat de spanning zo groot was. Verder vertelde Del Bosque dat hij in de tweede helft van de finale had gehoopt dat het 0-0 zou blijven en dat Spanje dus de verlenging zou halen. Nadat ik de wedstrijd in alle rust nog eens in zijn geheel heb teruggezien, kan ik me dat goed voorstellen. We zijn zó dichtbij geweest! Dat gevoel van teleurstelling was direct bij veel spelers aanwezig. Logisch ook. Bij mij voelde het direct na de finale iets anders: ik was zó bezig met die wedstrijd dat bij mij het gevoel overheerste dat ik 'gewoon' een wedstrijd had verloren. Ik realiseerde me wel dat de echte teleurstelling later zou komen."

Omschakeling

Bert van Marwijk: "Elk voetbalteam heeft bepaalde 'wapens' om de strijd te winnen. Dan kunnen we het bijvoorbeeld hebben over lengte, snelheid, kracht, creativiteit of liever nog een combinatie van deze factoren. Vooral snelheid is een belangrijk wapen als het gaat om een gevaarlijke uitvoering van de omschakeling na balverovering. En snelheid, dat heeft Nederland!

Vanzelfsprekend hebben we bij hoekschoppen tegen de verdedigende organisatie in detail doorgenomen. Toch laten we wel ruimte voor het gevoel van de spelers. Als we zeggen dat Ibrahim Afellay bijvoorbeeld voorin moet blijven als wij een hoekschop tegen krijgen, dan kan hij links, centraal of rechts gaan staan. Hij zal sowieso minimaal twee tegenstanders achterin houden.

Bij een hoekschop tegen moeten we eerst een tegendoelpunt voorkomen. Als dat is gelukt, kunnen we proberen door middel van een goede snelle omschakeling zelf tot een kans of doelpunt te komen. Terwijl Oranje's omschakeling over het algemeen nog wel kan worden verbeterd, ging dit onderdeel in de kwalificatiewedstrijd tegen Zweden juist erg goed. Bijvoorbeeld bij de 4-0, die volgde na onze counter na een hoekschop van Zweden.

In de omschakeling na balverovering kun je drie dingen doen. Optie 1: de-

gene die de bal verovert, kan direct diep spelen op een van onze aanvallers. Hij moet de mogelijkheid dan wel gezien hebben én hij moet de techniek hebben om de pass te verzenden. (zie tekening 3)

Optie 2 is het aanspelen van een speler die het vermogen heeft na zijn aanname diep te spelen, vaak is dat een middenvelder. Wij hebben veel aandacht besteed aan het inspelen door de achterhoede richting de middenvelders en vervolgens het anticiperen van de spitsen om diepte te creëren. We laten nu nog steeds momenten voorbijgaan om bijvoorbeeld onze balvaste middenvelder Sneijder aan te spelen. Dankzij zijn tweebe-

Omschakeling. Optie 1: degene die de bal verovert, kan direct diep spelen op een van onze aanvallers.

Omschakeling. Optie 2 is het aanspelen van een speler die het vermogen heeft na zijn aanname diep te spelen, vaak is dat een middenvelder.

'Als technische staf moeten we prioriteiten stellen. Je kunt niet op 20 dingen tegelijk trainen.'

Foto: Orange Pictures

heid kan hij altijd twee kanten op draaien. Op het moment dat Sneijder de bal gaat aannemen, moeten onze lopende spelers zoals Afellay, Lens of Robben het moment herkennen om uit de rug van hun tegenstander te komen. Dan ben je nauwelijks te dekken. Sneijder is immers in staat zeer vlug te draaien. Ook heeft hij oog voor de diepte- en steekpass en de techniek om het uit te voeren. Maar ook spelers als Afellay, Van Persie of Van der Vaart kun je moeiteloos (half) in de dekking aanspelen. (zie tekening 4) De derde optie na balverovering is het 'uithalen' van de bal. Optie 1 en 2 kunnen niet en dan moet je niet gaan forceren. Dan moet je geduld hebben. Je

De derde optie na balverovering is het 'uithalen' van de bal.

wordt dan toch beloond voor het feit dat je de bal hebt veroverd, want je ploeg houdt balbezit. (zie tekening 5) Aanvallers moeten, op het moment dat hun ploeg aan het verdedigen is, altijd actief zijn. Als ze niet direct kunnen helpen met het verdedigen, dan moeten zij op zijn minst 'loeren' naar hun directe omgeving op het veld. We kunnen wat dat betreft veel leren van spitsen van Uruguay of Brazilië: het is niet voor niets dat juist deze spitsen na een omschakelmoment levensgevaarlijk zijn. Zo'n spits loopt namelijk tijdens het verdedigen achter zijn tegenstander aan, maar stopt op een gegeven moment. Hij gokt dan op het moment dat zijn eigen ploeg de bal verovert. Types als Diego Forlan of Kaká staan meestal vrij na de omschakeling (balverovering) van hun team. Dat is niet toevalig meer. Hun gok van positioneren is dan ook meer een keuze die ze maken op basis van inzicht, ervaring en gevoel. Daarom waren wij op het WK enorm gefocust op onze restverdediging op het moment dat wij zelf aan het opbouwen waren. Spelers hebben dan de neiging om verder van zo'n tegenstander weg te lopen, maar juist dan moet je alert zijn. Omgedraaid weten onze aanvallers wat ons strijdplan is bij drukzetten. Als je als aanvaller weet dat de kans groot is dat je team ergens op het veld de bal gaat veroveren, dan kun je daar op anti-

peren. In dat aspect kunnen wij bij Oranje nog wel beter worden in de uitvoering.

Een clubcoach heeft veel meer tijd om de uitvoering van de speelwijze te perfectioneren. Voor een interland heb ik meestal twee trainingen waarin ik echt inhoudelijk ergens aandacht aan kan besteden. Dat is niet iedere keer iets nieuws. Je moet als trainer ook herhalen. Dat passen en trappen, het spelen tussen de linies, het agressieve denken en handelen in de omschakeling na zowel balverovering als balverlies: allemaal aspecten die altijd terugkomen in onze trainingen. Naast deze 'vaste thema's' wil ik ook nog een aantal extra verbeteringen aanbrengen, want het kan en moet altijd beter. Ik noem bijvoorbeeld de snelle omschakeling via het juiste tussenstation, maar ook de iets andere veldbezetting tijdens de opbouw, vergelijkbaar met die van Barcelona. Centraal staat dan, ik heb het eerder gezegd, het positieospel op het middenveld en het behouden van ons dieptespel. En nu noem ik echt nog maar een paar van de dingen die onze aandacht hebben. Het mag duidelijk zijn dat we altijd tijd te kort ko-

men en dus zorgvuldig met onze (trainings)tijd moeten omgaan bij Oranje. Als technische staf moeten we dus ook prioriteiten stellen. Je kunt niet op 20 dingen tegelijk trainen. Daar raakt een team van in de war. Sommige elementen hebben we dus juist aandacht gegeven in de aanloop naar het WK. Toen hadden we immers relatief veel trainingstijd met elkaar. Ik kan er gelukkig wel vanuit gaan dat ik met topvoetballers te maken heb die dingen snel oppikken. Het is tenslotte hun vak, ze moeten er dagelijks mee bezig zijn."

Zie videobeeld op www.devoetbaltrainer.nl

Internationale trends

Je hebt op het WK bewezen een mondiale topcoach te zijn en je coacht een wereldteam. Dus heb je ook een goede kijk op de ontwikkelingen in het internationale voetbal. Welke trends signaleer je?

Bert van Marwijk: "Al een tijdje geleden voorspelde een bekende trainer

in dit vakblad dat het topvoetbal zich steeds meer in de richting van 1:4:6:0 zal evalueren. Vier verdedigers en zes middenvelders die van alle kanten door elkaar bewegen. Barcelona laat, zeker sinds het vertrek van een diepe spits als Ibrahimovic, zien dat dit zeker een optie is. Maar dat hangt natuurlijk ook weer allemaal samen met de kwaliteiten van je spelers. Vitesse speelde met dat systeem onlangs een hele ongelukkige wedstrijd. Rinus Michels benadrukte al: "Je moet als trainer altijd een systeem kiezen waar je spelers achter staan en dat ze vooral kunnen uitvoeren. Je moet je spelers niet iets laten doen wat ze niet kunnen. Bij Barcelona heb je het over extreme kwaliteiten en dus is de kans op een perfecte uitvoering ook groot. Maar elk systeem kun je slim aanpassen aan je eigen kwaliteiten. Dat is juist de kunst en de uitdaging voor een trainer. En wat ook belangrijk is: welk systeem je ook speelt, je moet eerst zorgen dat je ruimte voor jezelf creëert en daarop goed anticipeert."

Belasting

Louis van Gaal heeft voorgesteld om de kwalificatiewedstrijden in een soort toernooivorm aan het einde van het seizoen te spelen om zo de belasting van de topspelers wat te verminderen. Wat is jouw mening?

Bert van Marwijk: "Elk idee en elk voorstel dat ertoe leidt dat de internationals na een seizoen langer de tijd krijgen om te herstellen en weer topfit te worden, juich ik toe. Zelf heb ik gesteld: laten we maar eerst eens beginnen met alle internationale competities op hetzelfde moment te laten beginnen en eindigen. Dan heb je al meer mogelijkheden om een voorstel als dat van Van Gaal of een ander initiatief in praktijk te brengen. Wat ik in elk geval zeker weet: zoals het nu gaat, kan het niet langer meer. Het topvoetbal gaat eraan ten onder. De druk op de topspelers is nu onmenselijk groot, zowel fysiek als geestelijk. Ik heb dat nu zelf in de afgelopen maanden ondervonden als coach en dan hoefde ik nog geen wedstrijden te spelen. Al die topvoetballers spelen in teams, die meestal tot aan het einde van het seizoen op meerdere fronten voor de prijzen gaan. Daarnaast zijn ze ook nog international en

iPad

De trainer, die in de dug-out met wedstrijdbeelden op zijn iPad wisselers instrueert en de techniek ook inzet om in de rust zijn spelers al beelden van de eerste helft te laten zien... Zou je van die optie gebruikmaken?

Bert van Marwijk: "Als hoofdcoach wil ik niet met een iPad in de dug-out zitten. Er zijn ook trainers die voortdurend aan het schrijven zijn.

Volgens mij mis je dan te veel. Ik kan het nog herinneren van mijn eerste wedstrijdanalyse tijdens een trainerscursus. Ik was nog een half mislukte corner aan het uittekenen toen aan de andere kant een belangrijk doelpunt viel... Daarom zie je mij zelden iets opschrijven, ik wil

niets missen van wat er op het veld gebeurt en vraag liever aan m'n assistent om een bepaalde situatie te noteren. Maar een assistent met een iPad met geselecteerde beelden voor de wisselers of voor een snel overlegmoment met mij vind ik een ander verhaal, al weet ik niet of dat volgens de regels mag.

Met beelden in het kleedlokaal moet je voorzichtig zijn. Spelers luisteren dan onvoldoende naar het verhaal van de trainer. Dan zou ik ervoor kiezen om eerst snel de beelden te laten zien, dan het scherm uit te zetten en vervolgens pas aan mijn korte bespreking te beginnen. Ik wijs in elk geval zulke ontwikkelingen zeker niet af."

Foto: Pro Shots

Wesley Sneijder scoort de 1-0 tegen Oostenrijk. 'Iets meer Barcelona', kondigt Bert van Marwijk in deze editie van De Voetbaltrainer aan. Op sommige momenten werd de bondscoach tegen Oostenrijk op zijn wenken bediend.

wacht hen na elk tweede seizoen een loodzwaar EK of WK, waarna een aantal zich alweer na 10 dagen bij hun club moet melden, omdat de voorrondes van de Champions League zo belangrijk zijn voor de club. Dat is moordend, kan niet en moet fout gaan. Ik word er al moe van als ik er nu over praat. Daarom heb ik na het WK ook geweigerd om met het WK-team in de Oekraïne te spelen.

Je moet niet vergeten dat die spelers ook steeds meer status krijgen. Ik merk het aan mezelf. Waar ik ook kom, wat ik ook doe, de wereld kijkt over mijn schouders mee. Ik kan nergens meer komen of mensen spreken me aan. Dan moeten die spelers ook nog voortdurend van het ene naar het andere stadion in het buitenland reizen en ook dat kost enorm veel kracht. Dat zou nog allemaal te doen

zijn, als ze na het seizoen ook echt de tijd kregen om bij te tanken. Liefst zes weken. Nu dat niet gebeurt, zijn we bezig om die topspelers kapot te maken, fysiek en mentaal. Ik denk dat dit ooit een keer helemaal misloopt.

Zelf had ik dat als coach na het WK ook. Ik heb misschien wat ongelukkig geformuleerd dat ik helemaal leeg was, maar ik had wel het gevoel dat de hele wereld me een week of drie met rust moest laten. Maar dat ging niet, want tussen de huldigingen en de nasleep van het WK en de voorbereiding op de wedstrijd tegen Oekraïne zat maar anderhalve week. Dat bleek onvoldoende. Het duel tegen Oekraïne kwam veel te vroeg, ik kon het eigenlijk niet opbrengen en dat zal zeker ook wel zichtbaar zijn geweest. Maar tegen Moldavië in oktober zag je opeens weer dat het team en ik weer

optimaal gefocust waren op winst en de nieuwe uitdaging, het EK." 🏆

Samenvatting:

- Voor zijn regels richting spelersgroep heeft Bert van Marwijk nog geen A4-tje nodig.
- Teambuilding is voor Van Marwijk de bereidheid van spelers om elkaars kwaliteiten te respecteren en daarmee in de wedstrijd hun voordeel te doen.
- De bondscoach wil niets weten van het begrip 'feestwedstrijd'.
- Van Marwijk heeft tijdens zijn carrière geleerd wat meer rekening te houden met de verschillende culturen binnen de spelersgroep.
- Op belangrijke details wil hij het spel van Oranje spiegelen aan het huidige FC Barcelona.

Tekst/
Paul Geerars

Missie niet geslaagd,

Oranje voor en tijdens WK 2010

‘We focussen ons maar op één doel: we willen wereldkampioen worden’. Die gedurfde missie van het Nederlands Elftal zal voor altijd gekoppeld zijn aan het WK 2010 in Zuid-Afrika. Nog nooit was een Nederlandse bondscoach voor dit mondiale toernooi zo uitgesproken ambitieus als Bert van Marwijk. Nog nooit liet een selectie van Oranje zo nadrukkelijk in woord en daad zien achter die doelstelling te staan. Uiteindelijk gaapte er slechts een kloof van een paar minuten, mede veroorzaakt door een plotselinge disbalans in zijn team, om in een zinderende finale die droom te realiseren.

Van Moskou tot Johannesburg

Start

De eerste interland onder leiding van Bert van Marwijk werd gespeeld in en tegen Rusland, op 20 augustus 2008. Wanneer we de opstelling van die wedstrijd leggen naast de basiself die in de WK-finale tegen Spanje aantrad, zien we alleen de volgende verschillen: Gregory van der Wiel in plaats van André Ooijer, Wesley Sneijder voor Rafael van der Vaart en Dirk Kuyt voor Klaas-Jan Huntelaar. Typisch Van Marwijk, weten we nu.

Vanaf maandag 10 mei, precies vijf weken voor de eerste WK-wedstrijd

van Oranje, trainden de toen beschikbare spelers in Hoenderloo. Bert van Marwijk riep een brede groep van spelers op, waarin nog doorgeselecteerd diende te worden. Omdat wedstrijden zoals de Champions League-finale nog gespeeld moesten worden, was de latere basiself nog niet compleet aanwezig.

Om zich voor te bereiden op het verblijven en spelen op hoogte werkte het Nederlands Elftal vervolgens een trainingsstage af in Oostenrijk. In die week is er volgens de spelers hard getraind en is de grootste basis gelegd

voor de fysieke gesteldheid van de selectie. In de twee weken voorafgaand aan het vertrek naar Zuid-Afrika speelde Oranje drie oefenwedstrijden, tegen Mexico, Ghana en Hongarije. De contouren van het basisteam van Bert van Marwijk werden steeds duidelijker. De keuze voor 1:4:2:3:1 werd herkenbaar voor iedereen.

vakmanschap onbetwist

Hard trainen en oefenwedstrijden

Ghana

Bert van Marwijk zag na afloop van de tweede oefenwedstrijd tegen het WK-team van Ghana zowel positieve ontwikkelingen binnen het spelconcept als verbeterpunten: "Het is prima als we met veel creatieve spelers spelen, maar als ze allemaal tegelijk in de bal komen, komen we niet zo makkelijk bij het doel van de tegenstander. We moeten voldoende diepte in ons spel houden. Rafael van der Vaart heeft dat tegen Ghana prima ingevuld. In de tweede helft heb je ook kunnen zien dat we op de flanken de posities weer anders invulden, met meer snelheid. Zo probeer ik duidelijkheid te krijgen in alle combinaties. Deze selectie beschikt over verschillende 'wapens' om op de juiste momenten in te zetten. Onze creatieve spelers zoals Sneijder, Van Persie, Afellay en Van der Vaart kunnen uitstekend in de kleine ruimte spelen, bijvoorbeeld tegen een tegenstander die inzakkt op eigen helft. Snelle spelers als Elia en Babel zijn spelers die van pas komen tegen tegenstanders die met ruimte achter hun verdediging spelen, bijvoorbeeld omdat ze achter staan tegen ons en moeten aanvallen.

Ghana wilde onze opbouw onder druk zetten. Daardoor konden we niet van

af minuut 1 de wedstrijd helemaal controleren en vanuit ons eigen spel kansen creëren. We hebben deze wedstrijd het geduld gehad om toch voetballend onder de druk uit te komen en de wedstrijd steeds meer te controleren. De opbouw gebeurde soms in een te laag tempo. Dat kon beter. Aan de andere kant gingen wij in het verleden in dit soort wedstrijden te geforceerd voetballen en kwam daarvoor het initiatief vaak bij de tegenstander te liggen. Dat hebben we tegen Ghana bewust niet gedaan en we hebben ons zelf hiermee in de wedstrijd gespeeld.

Het onderdeel 'omschakeling na balverlies' beheersen we al wat langer. We hebben daar vanaf mijn beginperiode ook veel op getraind. Na balverlies moet de eerste man in de buurt van de balbezittende tegenspeler direct drukzetten. En nu zie je dat we op die momenten, in goede en zelfs ook in minder goede wedstrijden, de bal snel weer veroveren. Soms moeten we het drukzetten als team iets beter georganiseerd doen, bijvoorbeeld als de eerste man niet goed oplet."

Hongarije

In de laatste oefenwedstrijd voor het vertrek naar Zuid-Afrika scoorde Oranje maar liefst zes keer. Ook al

zorgde Hongarije misschien niet voor de optimale weerstand, zes keer scoren in een interland blijft opvallend. Dit resultaat en het optimisme over het vertoonde spel werden echter volledig overschaduwd door de hamstringblessure van Arjen Robben. Op dat moment werd gevreesd voor zijn WK-deelname. Zijn revalidatie werd vervolgens een breed uitgemeten media-hype.

Bert van Marwijk over Nederland-Hongarije, de wedstrijd waarin Oranje al snel een doelpunt tegen kreeg: "Na de 0-1 heb ik goed gekeken naar de reactie van het team. Tegen Hongarije bleven we rustig en hebben we uiteindelijk zes keer gescoord. We hebben goed voetbal laten zien. Vanaf de eerste dag heb ik deze groep gezegd dat we dan niet moeten doorslaan in te frivol voetbal. Als je met een bewegende spits speelt, krijg je vanzelf meer beweging daar omheen. Daar is niets mis mee. Veel beweging is goed en we spelen met positieve arrogantie. Als je het echter overdrijft, gaat het tegen je werken. Je motiveert de tegenstander dan des te meer. Dat kan een nadeel zijn, maar ook een voordeel zodra de tegenstander op die momenten fouten gaat maken. Het is maar hoe je het bekijkt."

Vertrouwen

Voetballen op hoogte

Zuid-Afrika

In Johannesburg logeerde Oranje in het Hilton, een paar minuten verwijderd van de trainingsaccommodatie van de Wits University. Dit complex was reeds anderhalf jaar van tevoren vastgelegd. We kunnen hier dus spreken van een bewuste keuze. Het trainingsveld lag er tijdens het toernooi prima bij. De tussentijdse controlebezoekjes van de bondscoaches zijn niet voor niets geweest. Opvallend was dat er nooit écht besloten kon worden getraind. Rondom deze trainingslocatie staan namelijk flats met een uitstekend uitzicht op het veld. Oranje had daar dus nooit de garantie dat er geen pottenkijkers, al dan niet in opdracht van een volgende tegenstander, aanwezig waren. Dit was niet het geval bij de trainingslocaties van de meeste andere WK-landen, die wel hermetisch voor de buitenwereld konden worden afgesloten. Omdat de basis zelf van Oranje nooit een groot geheim was of verrassingen opleverde, hechtte de staf wellicht wat minder waarde aan de privacy.

Daarnaast heeft Nederland geen penalty-serie hoeven nemen; een voetbalonderdeel dat elke trainer ook liever achter gesloten deuren traint.

Hoogte

Oranjes eerste poulewedstrijd, tegen Denemarken (2-0 winst), vond plaats in Johannesburg, de thuishaven van het Nederlands Elftal. Het trainingsveld van Oranje lag op een hoogte van ruim 1700 meter boven zeeniveau. Daaraan is voor het toernooi in de media veel aandacht geschonken. Men stelde de vraag of deze hoogte wel ideaal was. Raymond Verheijen, op het WK werkzaam voor Zuid-Korea, geeft in deze editie aan dat de 'ideale' hoogte in Rustenburg was te vinden: ongeveer 1100 meter. Of Nederland nu dankzij de keuze voor het basiskamp in Johannesburg de finale heeft gehaald of daardoor juist de finale heeft verloren, of geen van beide, is moeilijk vast te stellen. Feit blijft wel dat Bert van Marwijk in de laatste wedstrijd een beroep heeft kunnen doen op alle 23 WK-

spelers en dat er in Zuid-Afrika slechts één keer sprake is geweest van een dusdanige blessure dat een basisspeler niet kon worden opgesteld (Joris Mathijsen bij Nederland-Brazilië). Aan de andere kant moesten spelbepalende spelers als Robin van Persie en Wesley Sneijder in sommige wedstrijden gewisseld worden. Zeker op basis van de wedstrijden van Oranje die de redactie van De Voetbaltrainer in het stadion heeft bijgewoond kunnen we ons niet aan de indruk onttrekken dat zij op die momenten onvoldoende energie hadden om in de slotfases van die duels hun niveau te halen. Dat was vooral zichtbaar in de omschakeling na balverlies rond de middenlijn. Dergelijke wissels kun je ook positief uitleggen en dat deed Bert van Marwijk dan ook: met frisse krachten in het team (meestal Elia, Afellay of Van der Vaart) kon Oranje voorin voor hernieuwd gevaar zorgen.

Duidelijkheid

Tegenstanders krijgen machteloos gevoel

Resultaat telt

De tweede poulewedstrijd van Oranje vond plaats in Durban, op zeeniveau en direct aan de kust. Japan werd met 1-0 verslagen, dankzij een schot van Wesley Sneijder dat niet goed werd verwerkt door de Japanse keeper.

Bert van Marwijk: "Ik vond dat Japan veel respect voor ons had. Ze zetten ons niet direct onder druk bij de opbouw. Tegen deze goed georganiseerde tegenstander was het zaak om vooral geduld te hebben, zonder dat dit mocht betekenen dat het speltempo omlaag zou gaan. Dat is namelijk de valkuil van 'geduld hebben'. In de eerste helft tegen Japan hebben we wel geduld gehad, maar te weinig de diepte gezocht. In de tweede helft ging dat beter. Na de 1-0 hadden we weliswaar onze slechtste fase, maar positief was dat we ook toen geen grote kansen hebben weggegeven. Ik begrijp daarom goed dat coaches van de tegenpartij na afloop zeggen dat ze een machteloos gevoel hebben als ze tegen ons spelen. We zijn uitstekend in staat

de tegenstander goed van ons doel weg te houden. Dat is voor het resultaat een belangrijke eigenschap.

Voor het publiek was het tegen Japan misschien niet zo'n attractieve wedstrijd, maar het is niet zo eenvoudig om tegen goed georganiseerde ploegen te voetballen. In Nederland wil men het liefst bij rust met 5-0 voor staan, maar we hebben het hier wel over een WK. Als we zonder rem zouden gaan aanvallen, kun je tegen Japan ook zo maar met 0-2 achter komen."

De wedstrijd een paar dagen later tegen het al uitgespeelde Kameroen, stond in het teken van fitter worden (Arjen Robben en Robin van Persie) en als team beter worden. Bert van Marwijk voerde ook in deze wedstrijd weinig wissels door. De wedstrijd werd met 2-1 gewonnen. De bondscoach vertelde na afloop dat de tegenstander in aanloop naar deze wedstrijd in verschillende organisaties en samenstellingen had gespeeld. Oranje moest een minuut of tien wen-

nen aan hun manier van spelen. Met negen uit drie kwalificeerde Oranje zich voor de achtste finale.

Op de website van De Voetbaltrainer plaatsen wij een aantal extra videobeelden behorend bij deze special. De meeste beelden lijken ons fantastisch instructiemateriaal.

Log in op de website in de artikelen-database en zoek op rubriek 'VT171'.

Video 1: Corner verdedigend en omschakeling Oranje

Teambuilding

Knock-out wedstrijden: andere soort spanning

Eenheid

Met drie overwinningen in de poule-fase kende Oranje een goede start. In de achtste finale wachtte Slowakije. Nu kwam er een heel andere spanning op de wedstrijd te staan: die van knock-out. Arjen Robben startte deze wedstrijd voor het eerst in de basis en scoorde de belangrijke 1-0. Bij die stand maakte keeper Maarten Stekelenburg enkele cruciale redden, waarna Wesley Sneijder de 2-0 aantekende. Uiteindelijk werd het nog 2-1 door een penalty in de laatste seconde van de wedstrijd.

Juist in het land dat van oudsher bekend staat door verdeeldheid blonk het Oranje van Bert van Marwijk ook in de wedstrijd tegen Slowakije uit in eenheid. De trainer heeft voor en tijdens het WK in Zuid-Afrika de begrippen vertrouwen, teambuilding en duidelijkheid hoog op zijn lijstje gezet. Nu kun je dat als trainer makkelijk zeggen, lastiger is het om het ook waar te maken. We kunnen gerust stellen dat de bondscoach er inderdaad in is geslaagd om zijn team met vertrouwen te laten spelen. Dat kwam niet in de laatste plaats door zijn vasthoudendheid aan de basis en

de gekozen strategie. Met de teambuilding leek het, in ieder geval voor de buitenwereld, ook goed te zitten. Het enige scheurtje dat we in het groepsproces van Oranje hebben kunnen ontdekken, was de wissel van Robin van Persie tegen Slowakije. Daarna beweerden lezers dat de spits liever had gezien dat zijn collega Wesley Sneijder was gewisseld. Van Marwijk drukte dit incident professioneel de kop in en loste een en ander intern snel op. Hij stond niet toe dat het teambuildingsproces door één individu kon worden ondermijnd. Ook zijn assistenten waren doordrongen van het belang van de teambuilding. We zagen bijvoorbeeld tijdens een training in Johannesburg dat Frank de Boer kordaat optrad op het moment dat Klaas-Jan Huntelaar in een partijspel geblesseerd op de grond bleef liggen: 'Stop! Sámen, jongens!' was zijn reactie.

En dan het thema 'duidelijkheid'. De Nederlandse bondscoach is vanaf het begin af aan zeer duidelijk geweest. Duidelijk naar zijn spelers en naar de media. Het was dan allemaal niet zo spannend als menigeen zou willen, maar iedereen wist wel waar hij aan

toe was. Dat leverde voor het eerst sinds 1978 een plek in de WK-finale op. Daarvoor moest wel eerst Brazilië in de kwartfinale en Uruguay in de halve finale worden verslagen. Er werd steeds slechts één wedstrijd vooruit gedacht. De staf zal er bijna dagelijks werk aan gehad hebben om de spelers hiervan te doordringen.

Nederland trof uiteindelijk Spanje in de finale. Deze tegenstander had in de knockout-fase respectievelijk Portugal, Paraguay en Duitsland verslagen. Drie keer met 1-0 en die uitslag zetten de Spanjaarden ook neer tegen Oranje, zij het nu na verlenging. Tijdens en na deze wedstrijd liepen de emoties hoog op. Nederland pakte een record aantal kaarten en maakte veel overtredingen. Soms leek het wel alsof de wil om te winnen (ten koste van alles) groter was dan het vermogen om goed te voetballen. Aan de andere kant liet Spanje zien hoe goed het onder druk het positieospel kon spelen. Het zou gaan om details. Het verschil tussen winnen en verliezen zat misschien wel in de drie centimeter voetbalschoen van Iker Casillas bij de cruciale redding op de inzet van Arjen Robben.

Bondscoach Bert van Marwijk:

Foto: Pro Shots

'Ook op het WK probeerde ik mezelf te blijven'

Tekst/
Tjeu Seeverens

Het WK 2010 zal dankzij de finaleplaats van Oranje voor altijd gekoppeld zijn aan de naam van een Nederlandse (bonds)coach. Daarmee hoort Bert van Marwijk in ons land meteen thuis in het uitzonderlijke rijtje van Nederlandse toptrainers.

In juli 1997 koos Van Marwijk De Voetbaltrainer uit voor zijn eerste vakinhoudelijke interview, toen nog als trainer van hoofdklasser s.v. Meerssen. In de gelijknamige woonplaats werd hij na het WK in Zuid-Afrika ereburger. Ook op cruciale momenten in zijn succesvolle carrière nam Van Marwijk steeds de tijd voor een uitgebreid en exclusief interview in dit vakblad: na de bekerfinale met Fortuna Sittard (april 2000), na het winnen van de UEFA-cup met Feyenoord (juni 2002), na de wederopstanding met Borussia Dortmund (mei 2005) en bij zijn benoeming tot bondscoach van het Nederlands Elftal (zomer 2008). Nu schrijven we juli 2010. Een nieuwe en tot nu belangrijkste mijlpaal in de loopbaan van Bert van Marwijk is een feit: als coach heeft hij zijn Oranje in Zuid-Afrika naar de Moeder aller Finales geleid.

Geloofwaardigheid

Wat zijn de belangrijkste eigenschappen van de bondscoach én toptrainer Bert van Marwijk?

Bert van Marwijk: "Geloofwaardigheid vind ik erg belangrijk. Je mag fouten maken, geef die rustig toe. Maar blijf geloofwaardig. Een keer een verkeerde naam noemen bij een wedstrijdbespreking kan, maar voorkom dat de spelers de indruk hebben dat je zo'n bespreking niet hebt voorbereid. Je moet in het teamproces ook niets willen forceren, bijvoorbeeld door heel precies de tafelindeling te organiseren. Ook uitingen van teambuilding mag je in mijn ogen nooit opleggen, die moeten uit de spelersgroep komen.

Je moet ook het moment herkennen waarop je iets van je principes kunt loslaten. Maar tegelijkertijd betekent in mijn ogen geloofwaardigheid ook dat je in grote lijnen vasthoudt aan je spelidee. Spelers voelen het meteen aan als je onzeker wordt. Geloofwaardigheid heeft volgens mij niets met geluk te maken. Alles op dat gebied heeft alleen te maken met je manier van werken en hoe die aanslaat bij je spelersgroep.

Er zijn trainers die in de war raken als het slecht of juist heel goed gaat. Ik probeer onder alle omstandigheden mezelf te blijven en volgens mijn visie te werken. Daarin zal ik ook nooit veranderen. Ooit hoop ik in de keuken van een absolute topclub te kunnen kijken. Ik denk dat ik onafhankelijk genoeg in mijn denken ben om ook in zo'n omgeving mijn eigen weg te blijven volgen, zelfs als ontslag dreigt. Natuurlijk houd ik bij elke nieuwe uitdaging rekening met de eigen cultuur en de kwaliteiten van de groep, maar ik zal overal werken volgens mijn voetbalvisie. Daar doe ik geen concessies aan.

Ook komt er bij mij extra energie vrij als het wat minder gaat. Ik krijg dan zoiets over me als: 'Dat zal en moet me lukken en ik zal het voor elkaar krijgen.' Natuurlijk heb ik soms ook mijn twijfels, maar dat laat ik nooit blijken als ik voor de groep sta. In een team herken je het karakter van een trainer. Straal je als bondscoach onzekerheid uit, dan draag je dat op je spelers over. Gelukkig heb ik daar zelden last van.

Als een steeds terugkerende uitdaging ervaar ik: hoe los je binnen het gekozen spelconcept de voetbalproblemen op zonder dat je je eigen organisatie voortdurend moet aanpassen of steeds met andere spelers in het veld staat? Als spelers die oplossingen kennen en vooral ondersteunen, zorgt dat voor houvast. Elk mens heeft daar in zijn leven en werk behoefte aan. Dat geldt dus zeker voor de hectische, zeer snel wisselende situaties waarmee voetballers in topwedstrijden te maken krijgen. Het is mijn taak als coach het team dat gevoel van houvast te geven. Ik moet de spelers iets aanreiken waar ze in een wedstrijd altijd op kunnen terugvallen. Daar zijn we veel mee bezig geweest Rinus Michels waarschuwde al: 'Je kunt als trainer je team wel op een bepaalde manier willen laten spelen, maar jouw tactische keuzes moeten wel voor je spelers uit te voeren zijn. En ze moeten er vooral ook het nut van inzien.' Ik heb het idee dat ik me daarover bij Oranje geen zorgen hoeft te maken."

Onder stroom

Laten we, wat de WK betreft, beginnen bij de finale. Bij de analyse na de wedstrijd deelde de bondscoach met de hele wereld het gevoel dat hij tijdens de eerste helft had: 'Het lijkt wel of het hele elftal onder stroom staat.'

Bert van Marwijk: "Publiek, gedrag van de tegenstander, de spanning die op een wedstrijd zit, een foutieve beslissing van de scheidsrechter mogen je eigenlijk niet uit het evenwicht brengen. Het zijn namelijk die mo-

menten die een wedstrijd kunnen kantelen. Ze komen in elk duel voor. Belangrijk is hoe je dan reageert. Ik coach veel op het leren herkennen van die momenten. Als je als ploeg een stoïcijnse houding uitstraalt van 'we blijven onder alle omstandigheden voetballen' heb je een voorsprong op de tegenstander. Ik ben ervan overtuigd dat door die houding de kans op winst het grootst is. Voldoe je daar niet aan, dan vergroot je meteen de kans op een achterstand of verlies." *Dat bleek tijdens die eerste 45 minuten van de WK-finale maar al te goed. In dat opzicht kan het Nederlands Elftal zeker nog groeien.*

Bert van Marwijk: "Dat is één kant van de zaak. Elke trainer worstelt ook met de vraag: hoe krijg ik mijn team weer aan het spelen als de wedstrijd op slot zit? Vroeger zei ik altijd: 'Jongens, ga nou gewoon op je positie staan en doe vooral niet wat je niet moet doen.' Inmiddels weet ik dat die aanpak onvoldoende is. Het is wel het vertrekpunt, maar daarnaast zal er ergens op het veld iets moeten gebeuren wat in die fase van een wedstrijd het vuur weer aanwakkert. Je moet spelers in je team hebben die dat aanvoelen." Iedereen kent de namen van die spelers bij Oranje.

Brazilië

Alle 'deskundigen' wisten het tijdens de rust van het duel tegen Brazilië zeker: wilde Nederland een afgang bespaard blijven, dan moest de coach ingrijpen door zijn team op diverse posities te wijzigen. Dat gebeurde niet. Na afloop werd louter positief over dat besluit geschreven...

Bert van Marwijk: "Ik ben van nature voorzichtig met wissels, denk er eerst goed over na. Het is namelijk nog nooit bewezen dat het zonder die wissels slechter zou zijn gegaan. Door wissels is niet alleen de kans van desorganisatie bij de tegenstander groter, maar ook in je eigen team. Het toeval speelt daarbij een te grote rol. Daarom ben ik niet zo'n voorstander van de zaak forceren door allerlei wissels. De term 'forceren' houdt het al in: het kan ook makkelijk verkeerd uitpakken. Meestal wacht ik wat langer totdat mijn intuïtie zegt dat het echt tijd voor een wissel wordt. Ook de laatste tien of vijftien minuten kan er namelijk nog veel veranderen door jouw in-

grijpen. Dat hoeft niet per se al na zestig minuten om de wedstrijd alsnog te laten kantelen. Overigens geldt hier: uitzonderingen bevestigen de regel, want ik heb ook al eens spelers in de eerste helft gewisseld.

Ja, ik ben een trainer die graag vasthoudt aan een vast team. Alleen dan kun je als team groeien. Bovendien moet je bij wissels bijna altijd concessies doen. Het komt zelden voor dat je over een dusdanig kwalitatief sterke selectie in de breedte beschikt dat wissels niet noodzakelijk tot aanpassingen leiden."

Op z'n Duits

Euforie was er over de resultaten van Oranje, kritischer werd er gesproken over de uitvoering van het spelconcept. 'Oranje speelt op z'n Duits' luidde het al snel.

Bert van Marwijk: "Al vrij snel nadat ik als bondscoach was aangesteld, heb ik de wens uitgesproken dat we iets meer van die Duitse mentaliteit bij het Nederlands Elftal zouden mogen terugzien. Dat werd toen meteen uitgelegd alsof ik meer inzet van de internationals eiste. Onzin. Ik bedoelde daarmee dat we, net als de Duitsers, mentaal in staat moeten zijn om in elk geval niet te verliezen als het in een wedstrijd een keer niet loopt. En dat we daar na afloop binnen de groep ook tevreden over durven te zijn. We moeten niet meer in de war raken als het resultaat goed is en de uitvoering een keer iets minder is." Daarin is het Nederlands Elftal tijdens het WK zeker gegroeid.

Betrouwbaarheid

Welk positief kenmerk is er tijdens de periode Van Marwijk en dus ook gedurende dit WK aan de Nederlandse voetbalschool toegevoegd?

Bert van Marwijk: "Ik hoop betrouwbaarheid! Dat is een belangrijke succesfactor in het internationale topvoetbal. Spelers moeten precies van elkaar weten wat ze in een bepaalde situatie wel en niet kunnen verwachten. Hoe dichter je bij je eigen doel speelt, hoe belangrijker dat is. Voor een keeper, een verdediger en een controlerende middenvelder is betrouwbaarheid misschien wel de belangrijkste eigenschap. De back moet erop kunnen vertrouwen dat hij op een afgesproken manier van de cen-

trale verdediger de bal krijgt aangespeeld. Dat geldt ook voor de pass van de controlerende middenvelder op de nummer 10 of de inzakkende spits. Betrouwbaar betekent ook dat je je in het belang van het team precies aan je basistaken houdt. Niet voor de trainer, maar voor je medespelers, die erop moeten kunnen rekenen dat jij doet wat is afgesproken. Op eigen helft wil ik geen eigenzinnige oplossingen zien waarmee je vooral je eigen spelers verrast.

'Betrouwbaar' krijgt een andere dimensie in de buurt van het doel van de tegenstander. Dan moeten medespelers er juist op kunnen vertrouwen dat je je creativiteit benut en bij voorkeur iets onvoorspelbaars doet, zeker voor de tegenstander. Meestal weten je medespelers dan toch wat je van plan bent, al vragen ook zulke situaties om een goede onderlinge communicatie.

Ik zei het al: betrouwbaarheid is ook het nakomen van en het helemaal focussen op de tactische afspraken. Je gaat niet in je eentje naar oplossingen

zoeken tegen die afspraken in. Daar moeten je medespelers honderd procent op kunnen rekenen. Een voorwaarde om betrouwbaar te kunnen zijn, is dat je als spelersgroep goed geïnformeerd bent over de komende tegenstander en dat alle tactische afspraken voor iedereen duidelijk zijn. Dat is weer een taak van de technische staf.”

Persoonlijkheden

Dit Nederlands Elftal kende heel wat persoonlijkheden. Dat maakt het voor de coach

makkelijker om de spelers bij de wedstrijd-tactiek te betrekken.

Bert van Marwijk: “De invloed van spelers moet groot zijn als het om het oplossen van voetbalsituaties gaat, niet bij het bepalen van de algemene wedstrijd tactiek. Dat is de taak van de trainer.

Ik communiceer niet op vaste momenten met spelers. Dat gebeurt vooral spontaan. De ene keer op de gang of op m’n kamer, de andere keer op het veld. Soms met een individuele speler en dan weer met twee, drie spelers of een linie. Door het sponta-

ne karakter is de drempel voor spelers laag om met mij te communiceren en dus weet ik eerder wat er in de groep leeft.”

Frank de Boer

Tijdens het WK straalden Frank de Boer en bondscoach Bert van Marwijk op de bank uit dat zij heel erg close zijn. Dat uitte zich in dezelfde lichaamstaal, de gedeelde ergernis over een nonchalante pass, de subtiele aanrakingen aan de rand van het veld. Dit was niet de bondscoach, die z’n assistent alleen inschakelt als hij dat nodig vindt. We zagen een opvallende twee-eenheid.

Bert van Marwijk: “Frank ontmoette ik in 2005 de eerste keer wat langer tijdens het Beachsoccer-toernooi in Moomba Beach op Aruba. Voordat we het beseften, waren we elkaar met viltjes en glazen allerlei voetbalsituaties aan het uitleggen. We hadden niet veel tijd nodig om erachter te komen dat we dezelfde voetbalvisie hebben. Daarin werd ik steeds bevestigd als ik Frank op de tv wedstrijden zag analyseren. Het kwam maar zelden voor dat ik dingen anders had gezien. Dat geldt overigens ook voor Phillip Cocu. Uiteraard heb ik de eindverantwoordelijkheid, hak ik zo nodig knopen door. Dat neemt niet weg dat het heel positief is dat het zo goed klikt tussen ons. De internationals hebben erg veel respect voor het tweetal. Het is ook niet zo vreemd dat je snel iets aanneemt van een duo dat 213 interlands achter z’n naam heeft staan.”

Discipline

Iedereen is laaiend enthousiast over het feit dat tijdens de hele voorbereiding en het WK uit de selectie en de begeleidingsgroep geen enkele wanklank naar buiten is gekomen. Toch kan het niet anders zijn dat in die periode het intern toch vaak tot conflicten is gekomen. Hoe is het gelukt om dat binnenkamers te houden?

Bert van Marwijk: “Discipline heeft niets met regeltjes te maken, maar wel met de wijze waarop je dagelijks voor de groep staat. Als de spelers op het veld precies weten waar ze aan toe zijn, gaat het ook buiten het veld niet zo snel mis. Spelers hebben ook op dat gebied behoefte aan een houvast. Ik denk dat ze bij mij precies weten wat wel en niet kan. Ik heb ooit aan Ton Boot de vraag gesteld: ‘Wat doe je als spelers te laat komen?’ Zijn antwoord: ‘Ik zou het niet weten, want spelers komen bij

mij niet te laat.’ Naar die vanzelfsprekendheid in discipline streef ik ook. Ik accepteer overigens ook niet dat er vanuit het team iets negatiefs naar buiten komt. Of het nu goed of slecht is, of je het nu wel of niet ergens mee eens bent, naar buiten toe zul je als eenheid moeten optreden. Het gaat pas echt werken als je als trainer elke dag in welke vorm dan ook benadrukt: ‘We doen deze klus met z’n allen.’

Het heeft ook alles te maken met je voorbeeldfunctie. Als je als trainer allerlei gekke uitspraken in de pers doet of in de media voortdurend kritiek uitoefent op spelers, is het heel voorspelbaar dat er een dag komt dat ook een speler uitpakt. Wanneer je het goede voorbeeld geeft en de rest van de begeleiders ook, zullen de spelers zich veel minder snel tot ongenueanceerde uitspraken laten verleiden.”

Belangrijke noot van de redactie:

Als lezer heeft u waarschijnlijk bij het lezen van bovenstaande tekst de indruk gekregen dat we meteen na het WK met Bert van Marwijk geëvalueerd hebben, zoals we dat sinds

1988 na elk EK of WK met een bondscoach deden. Dat is niet het geval. De vragen en stellingen onder ieder kopje waren bewust WK-gerelateerd. De antwoorden van Bert van Marwijk zijn... letterlijke citaten uit de interviews die in de inleiding worden genoemd! Dus uit de periodes dat Van Marwijk trainer was bij s.v. Meerssen, Fortuna Sittard, Feyenoord, Borussia Dortmund en uit zijn beginperiode als bondscoach. Die aanpak heeft twee oorzaken: Van Marwijk was direct na het WK niet in de gelegenheid de gebruikelijke uitgebreide evaluatie voor zijn collega-trainers in dit vakblad te geven, omdat hij na die slopende acht weken en de hectiek rondom alle huldigheden ‘he-le-maal niets meer wil dan alleen op vakantie gaan.’ Maar vooral omdat we hiermee willen aantonen dat de beste verklaring

voor het ongekende succes van deze bondscoach is dat hij ook op dit allerhoogste niveau onder alle omstandigheden zichzelf is gebleven en heeft vastgehouden aan zijn voetbalvisie. Een beter bewijs voor zijn vakmanschap is er niet.

Duitsland adoreert e

Tekst/
Henny Kormelink
Tjeu Seeverens

'Wat ik in zes maanden bij Borussia Dortmund heb meegemaakt, daar doet een andere trainer misschien 60 seizoenen over.' Bert van Marwijk zei het tijdens de winterstop gekscherend, maar de uitspraak geeft wel aan hoe turbulent de eerste seizoenshelft voor hem verliep. Natuurlijk wist hij bij het tekenen van het contract dat het beursgenoteerde Dortmund er financieel slecht voor stond. Maar pas in de eerste maanden van dit seizoen bleek hoe dramatisch het was: een schuld van bijna 120 miljoen en een schandaal rondom voorzitter Dr. Gerd Niebaum die als Dr. Lügenbaum door de beruchte Bild werd neergezet. De toekomst van de club stond op het spel en tot overmaat van ramp bleven in eerste instantie ook de resultaten nog uit. De geelzwarten kwamen in de degradatiezone terecht. Volgens traditionele voetbalwetten is de kans groot dat in zo'n situatie een nieuw bestuur de oude trainer op straat zet. Niet in Dortmund. De woede van de supporters richtte zich op de vedetten, het respect voor de aanpak van Bert van Marwijk bleef. De club en de gigantische achterban werden voor dat vertrouwen beloond. Zou er sinds de winterstop een nieuwe ranglijst zijn opgemaakt, dan zouden de Borussen weer in de top drie van de Bundesliga staan. Het verhaal van de Nederlandse trainer die bij de burens het onmogelijke toch mogelijk lijkt te maken. Dat heeft alles met geloofwaardigheid te maken.

en Nederlandse trainer

Van Marwijk combineert idealisme en realisme

Bert van Marwijk: "De eerste helft was echt dramatisch. We beginnen het seizoen met de Intertoto. De halve selectie was op dat moment door het EK nog niet beschikbaar. Toen ze zich meldden, bleken heel wat internationals nog oververmoeid te zijn of ze hadden te kampen met behoorlijke blessures, zoals bepalende spelers als Addo, Metzelder, Wörns, Koller en Rosicky. Van een serieuze voorbereiding op het Intertoto-duel tegen Racing Genk kon geen sprake zijn. Toch wonnen we tot mijn verbazing het uitduel, maar thuis werden we terecht uitgeschakeld. Ik wil altijd ten koste van alles winnen, dus ik baalde wel, maar voor de verdere voorbereiding was die uitschakeling niet zo ongunstig. We konden wat specifiekere trainingen, wat meer onze eigen accenten al leggen. Bij mijn start heb ik duidelijk gesteld dat ik niet de arrogantie wil uitstralen dat we in Nederland het voetballen hebben uitgevonden. Als je naar het buitenland gaat, moet je rekening houden met de daar heersende cultuur. Al snel bleek dat ik me in Dortmund niet hoefde aan te passen en volgens mijn vertrouwde aanpak kon werken. Een mengeling van idealisme en realisme. De idealist in mij vindt het belangrijkste dat ik als trainer in staat ben van mijn spelers betere voetballers te maken. De realist in mij wil dat ik zoveel mogelijk punten pak. Het gaat om de combinatie, het vinden van een balans.

De eerste zes competitiewedstrijden speelden we uitstekend. De kritieken waren lovend, de 75.000 supporters bij thuiswedstrijden enthousiast. 'Dortmund voetbalt weer', hoorde je overal. Zelf was ik ook verrast door het niveau. Dat is ook in positiespelen hoger dan in Nederland. Vraag het Ebi Smolarek maar, die het niveauverschil tussen Feyenoord en Dortmund ook kan beoordelen. De uitvoering is sneller, beter en dus het basisniveau. Het probleem van dit elftal was, zeker in het begin, dat we het verschil niet

konden maken. Als het 0-0 was, was deze groep niet in staat om te denken: 'Wacht maar, die goal valt wel'. En ook niet: 'Als het 0-0 blijft, hebben we in elk geval een punt.' Er gebeurde elke wedstrijd wel ergens iets in het veld waardoor het directe wedstrijdresultaat gevaar liep. Daardoor wonnen we in die eerste fase niet met vier doelpunten verschil van VfL Wolfsburg, maar verloren we dat duel met 2-1. Vervolgens speelden we in blessuretijd volstrekt onnodig gelijk

bleek dat het ongelooflijk veel erger was dan iedereen had gedacht, inclusief de clubleiding. Die straalde altijd nog iets uit van: 'Dit komt wel goed, ook hier redden we ons uit'. Een grote misvatting. Elke dag vielen nieuwe lijken uit de kast. De confrontatie tussen voorzitter Niebaum en de Duitse media was wekenlang het nieuwsitem. Iedereen binnen de club schrok zich rot. Dan kun je als trainer maar één ding doen: rustig blijven en volgens je eigen visie blijven werken. Ik

Ebi Smolarek: 'Het niveau van het positiespel is in Duitsland hoger dan in Nederland'

tegen Hannover en gaven we in de laatste drie minuten tegen Bayern München een 2-0 voorsprong uit handen. Dat waren zeven punten die we in de belangrijke beginfase van een competitie onnodig verkwanselden. Je kunt dan nog zo mooi voetballen, toch loopt het zelfvertrouwen van je team een deukje op. Precies op dat moment, na zes weken, kwam de hele financiële ellende op straat te liggen. Als beursgenoteerde club moet je met alle cijfers naar buiten treden. Toen

weet hoe het in de voetbalwereld in elkaar steekt: als voetballers op het veld staan, interesseert hen de financiële problemen van een club niets, zeker als ze zelf hun salaris wel nog netjes op tijd krijgen. Toch liep het deze keer bij Dortmund anders. Dat kwam door de interne onzekerheid. Bijvoorbeeld bij de tien mensen die dagelijks bezig zijn met de trainingsaccommodatie of bij de werknemers van het eigen Dortmund-hotel waar ik zelf ook een ap-

partement heb. Iedereen binnen de club liep met het hoofd naar beneden omdat hun toekomst gevaar liep. Ik had in die fase te maken met een ploeg die sportief gezien niet beloond werd voor het goede voetballen en die dagelijks moest presteren in een omgeving met louter onzekere, hevig teurgestelde medewerkers en supporters. Vlak voor de winterstop heb ik gezegd dat we ondanks al die immens grote problemen toch nog 18 punten hadden gepakt.

De situatie in Duitsland voor een topclub in problemen is anders dan in Nederland. Als Feyenoord, PSV of Ajax het een seizoen moeilijk hebben, pakken ze altijd op zeker nog punten tegen clubs als Den Bosch, De Graafschap of Groningen. Maar zelfs als hier Bayern München in topvorm is, kan het de volgende zaterdag kansloos bij Hansa Rostock of SC Freiburg verliezen. Dat betekent dat je hier ook sneller als club zomaar kunt degraderen. Dat gevaar dreigde voor de winterstop. Toch raakte ik niet in paniek, mede omdat we nooit drie keer achter elkaar verloren. We pakten steeds weer punten, ook in moeilijke duels. Daarom kon ik rustig blijven. Was dat niet gebeurd, dan was de hele club in elkaar gedonderd. Spelers kijken in zo'n situatie in de ogen van een trainer en moeten dan zien dat jij wel nog vertrouwen in de toekomst hebt. Anders haal je geen punt meer, daar zijn genoeg voorbeelden van. Iedereen binnen Borussia Dortmund keek ook naar mij: 'Trainer, zeg maar hoe het moet gebeuren'. Dat had óók te maken met de structuur in de club in de periode-Niebaum. Op alle niveaus binnen de club werd steeds maar één vraag gesteld: wat zal de voorzitter hiervan vinden? Of het nu de medische staf, de scouts, de administratie of de jeugdopleiding was. Hij was dominant aanwezig en heeft ook veel goede dingen voor de club gedaan. Maar een logisch gevolg was dat er binnen de club nauwelijks overlegstructuren waren. Na het vertrek van Niebaum heb ik die overlegmomenten wel kunnen invoeren. De winterstop was voor die nieuwe start een heel gunstig moment. In november ben ik daarmee bewust nog niet begonnen, heb ik nog even gewacht. Eerst was er verwondering. Als medi-

sche staf of scouts een keer per maand bij elkaar gaan zitten om te overleggen, notulen maken en vervolgens de afspraken controleren? Gaat dat echt gebeuren, trainer? Ja, dat ging gebeuren. Mogen we zelf optreden als geblesseerde spelers zich niet aan de afspraken houden? Nee, dat mag je niet, dat moet je, dat eis ik van je! De jeugdtrainers wisten niet wat hen overkwam toen ik aangaf zelf ook bij het maandelijks overleg te willen zijn. De hoofdtrainer die tijd nam om met hen over voetballen te praten... In het begin durfden ze me nauwelijks aan te kijken. Na de verwondering kwam de waardering. Nu is iedereen aan die nieuwe structuur gewend en vinden ze het prachtig."

Winterstop

Bert van Marwijk: "Ik was heel blij met die winterstop, daar heb ik echt naar uitgekeken. Die periode werkt altijd verfrissend als je een slechte eerste seizoenshelft achter de rug hebt. Ik vergelijk dat met een jeugdspeler die heel gedreven en goed presterend aan een seizoen begint. Daarna komt de voorspelbare terugval en ook bij hem zie je dan dat een paar weken vakantie en rust hem er weer bovenop helpen. Dat gold deze keer voor mijn hele selectie. Geblesseerde spelers kwamen hersteld terug. We hadden met z'n allen een gevoel van: 'We kunnen in die tweede seizoenshelft niet meer verrast worden, want we hebben nu zo veel ervaring met problemen... Wij raken niet snel meer in de war, kom maar op buitenwereld.' We wisten nu ook precies wat we aan elkaar hadden. Ik kende alle kwaliteiten en tekortkomingen van elke speler en zij waren gewend aan mijn andere aanpak. Sommige regels heb ik op dat moment bewust wat aangescherpt en ik ben ook op zondag gaan trainen. Ik zei al dat we in de eerste seizoenshelft een aantal wedstrijden in de allerlaatste minuten verloren. Dat had met voetbaltactische tekortkomingen, met het ontbreken van voetbalgome te maken. Maar enkele journalisten koppelden het aan een gebrekkige conditie. Grote onzin, maar dat begint dan een eigen leven te leiden. Daarom heb ik die zondagochtendtraining ingelast. Er wordt alleen wat uitgelo-

pen en die training heeft dus vooral een mentale doelstelling. Nu we weer veel punten pakken, schrijven diezelfde journalisten dat we de fitste ploeg in de Bundesliga zijn. Ik kan je verzekeren dat we conditioneel precies hetzelfde trainen als in de eerste seizoenshelft..."

Tijd verdienen

Het blijft opmerkelijk dat je ondanks de tegenvallende prestaties in de eerste seizoenshelft nooit ter discussie hebt gestaan...

Bert van Marwijk: "Dit seizoen heeft me nog eens bevestigd in mijn opvatting dat je je eigen weg moet volgen

Bert van Marwijk feliciteert keeper Weidenfeller

als het moeilijk gaat, maar ook als het daarna weer goed gaat. Er zijn trainers die in de war raken als het slecht gaat of juist als het heel goed gaat. Ik probeer onder alle omstandigheden mezelf te blijven en volgens mijn visie te werken. Daar verandert de stand op een ranglijst niets aan. Op dit moment word ik in Duitsland overladen met complimenten. Vanwege onze speelwijze, onze fitheid, omdat we de enige ploeg in Duitsland zijn met zeven Duitse spelers in de basis, omdat we nu deze resultaten behalen met de jongste ploeg in de Bundesliga, vanwege het inpassen van liefst drie grote talenten en zo

kan ik nog even doorgaan. Maar dat is niet alleen voor een spelersgroep een gevaarlijk moment. Een trainer behoort juist dan een voorbeeldfunctie te hebben door heel normaal te blijven doen. De bal kan zo weer een paar keer aan de verkeerde kant van de paal vallen...

Alle trainers roepen: 'Als trainer heb ik tijd nodig'. Dat is zo, zeker op een hoger niveau, maar het is me wel iets te gemakkelijk. 'Een trainer moet die tijd ook verdienen'. Dan word je uiteindelijk ook niet alleen op het directe wedstrijdresultaat afgerekend. Het belangrijkste is dat je spelers echt geloven in jouw aanpak. Dat ziet een

na de overwinning op Bayer Leverkusen

bestuur en geloof me: ook supporters hebben dat snel door. Dat zien ze op trainingen, tijdens wedstrijden en ook in de media. Die volgen je elke dag zo intens, dat supporters snel in de gaten hebben met welke type trainer ze te maken hebben. Als jouw voetbalvisie, maar ook de manier waarop je overkomt, aanslaan bij spelers en publiek, dan 'verdient' je die tijd die je zo graag wilt krijgen om een ploeg naar je hand te zetten. En geloof me nu maar: als ik ooit ontslagen word, dan zeg ik hetzelfde: 'Ik heb te weinig tijd gehad om een winnend team te formeren, maar die tijd heb ik bij deze club blijkbaar niet verdiend'.

Analyse

Dit is je eerste seizoen in Duitsland. De tegenstanders zijn dus redelijk onbekend. Hoe vang je dat op?

Bert van Marwijk: "Mijn assistent Coocky Voorn is een specialist in het analyseren van tegenstanders. Hij heeft elke tegenstander meestal al een paar keer gezien, soms ga ik zelf kijken. Coocky noteert bij zijn analyses alleen de belangrijkste zaken. Analisten die heel veel opschrijven, zijn onzeker. Coocky heeft zo'n goede kijk op voetbal, dat hij alleen dat voor mij opschrijft wat echt van belang is. Eerst de opstellingen, daarna beide formaties tegenover elkaar. Ik wil weten wat een team doet als de tegenstander de bal heeft: hoe staan ze, waar wordt druk gezet en vooral hoe lang doen ze dat? Veel teams spelen in het begin van de wedstrijd behoorlijk pressie, maar na een half uur ziet dat plaatje er al heel anders uit. Vervolgens wil ik weten hoe ze opbouwen en wie de beste opbouwers zijn. Tot slot krijg ik nog een overzicht van de standaardsituaties en de specifieke kwaliteiten of tekortkomingen van bepaalde spelers. Dan gaat het vooral om dingen die steeds terugkomen. Bijvoorbeeld de spits die altijd in de rug van de centrale verdediger wegloopt of een buitenspeler die vaak zonder bal naar binnenkomt.

Ik wil maximaal op een wedstrijd voorbereid zijn. Dat wil echter niet zeggen dat ik me tot in de kleinste details in die tegenstander verdiep. Dan dreigt namelijk het gevaar dat je te weinig van je eigen kracht uitgaat. Nogal wat trainers houden zich te veel bezig met het onderdeel balbezit van de tegenpartij. Je ziet dat terug in hun trainingen. De oefenvormen die ze geven zijn voor een groot deel afgestemd op balbezit tegenstander. Ik train vooral op situaties als wij balbezit hebben. Veel oplossingen voor tactische problemen die je verwacht door het spel van de tegenstander zijn te vinden door goed na te denken over wat jouw ploeg moet doen als ze balbezit heeft. Een voorbeeld. Als je, zoals wij, met een driemansmiddenveld speelt met de punt naar achter, dan kun je in de problemen komen als je moet spelen tegen een tegenstander met een vrije man voor de

viermansverdediging. Italiaanse coaches denken daar vaak pragmatisch over: 'Die speler speelt zo ver van ons eigen doel af, laat die maar rustig in die zone in balbezit komen. Er staat nog een blok van zes of spelers tussen, dat is voldoende.'

Ik denk dan eerst na hoe ik mijn drietal in balbezit zo kan laten spelen, dat het probleem vervolgens bij de tegenpartij komt te liggen. In feite moet het zo zijn dat de tegenpartij zelf die vrije man weer opoffert om ons overwicht bij balbezit te kunnen bestrijden. Dat is een andere manier van denken. Als wij het initiatief op het middenveld hebben, moet de tegenstander keuzes maken! Zo kijk ik vanuit de dug-out ook naar een wedstrijd. Mijn assistent zet meteen op papier hoe de tegenstander staat, maar ik concentreer me bijna volledig op mijn eigen ploeg. In de voorbereiding op een wedstrijd ga ik dus eerst van balbezit uit. Daarna denk ik pas na over wat er moet gebeuren als de tegenpartij dominant is. Wie moet dan doorschuiven om toch vroegtijdig druk te kunnen zetten? Als bij de tegenstander de rechter- of linkermiddenvelder wat meer naar buiten speelt, kan een van onze backs doorschuiven als een van onze buitenste middenvelders zijn man loslaat om druk naar voren te kunnen uitoefenen. Dat wordt moeilijker als het middenveld van de tegenstander centraler speelt. Dan wordt de afstand voor een back te groot om door te dekken. Hij laat dan ook een te grote ruimte achter. Ik zoek de oplossing in zo'n situatie eerder bij de looplijnen van de drie aanvallers."

Coocky Voorn

Je assistent Coocky Voorn heeft een belangrijke inbreng bij de analyses van de tegenstander. Welke kwaliteiten heeft hij nog meer die voor jou als hoofdtrainer belangrijk zijn?

Bert van Marwijk: "Ik denk dat ik met Coocky een van de beste assistent-trainers uit Nederland heb. Hij ziet het spelletje. Daarnaast is hij een ongelooflijke liefhebber en altijd enthousiast. Daar gebruik ik hem ook in naar de groep toe, dat weet hij ook. Coocky kent me als geen andere collega, is bereid om hard te werken en komt altijd zijn afspraken na. Dat laatste vind ik heel belangrijk. Men-

sen die dat niet doen, verspelen bij mij onmiddellijk hun krediet. Laatst heb ik een aantal stagiaires gehad. We hebben alles voor hen geregeld en zijn heel open geweest. Na afloop beloofde een van hen dat we het verslag zouden krijgen voordat het ingeleverd zou worden. Dat is nooit gebeurd. Voor mij heeft dat dan consequenties. Daar ben ik principieel in. Coocky Voorn doet altijd wat hij belooft. Belangrijk is ook zijn positie binnen de spelersgroep. Die weet natuurlijk dat we bevriend zijn, maar de spelers weten inmiddels ook dat ze Coocky

Bert van Marwijk: “Zo’n keuze heeft altijd te maken met de kwaliteiten van je spelersgroep. Ik heb in eerste instantie de kwaliteiten van Rosicky verkeerd ingeschat. Hij oogt als een nummer 10, maar is dat niet. Hij moet in een ruimte kunnen komen, het spel voor zich hebben. Bovendien viel de tweede controlerende middenvelder in de persoon van Oliseh weg. Dan ga je naar alternatieven zoeken. Wil je 4:3:3 met de punt naar achter kunnen spelen, dan moet je spelersgroep aan een aantal kwaliteiten voldoen. De twee middenvelders aan de

het daar, denk ik, wat moeilijker mee, en dan zie je dat het systeem meteen wat kwetsbaarder wordt. Maar eigenlijk kan ik daar niet zo over oordelen. Rinus Michels zei het al: bij elk systeem blijf je als trainer afhankelijk van de specifieke kwaliteiten van je spelers.”

Wissels

Ben je gelukkig in je wisselbeleid?

Bert van Marwijk: “Ik ben voorzichtig met wissels, denk er eerst goed over na. Het is namelijk nog nooit bewezen dat het zonder die wissels slechter zou zijn gegaan. Door wissels is niet alleen de kans van desorganisatie bij de tegenstander groter, maar ook in je eigen team. Het toeval speelt daarbij een te grote rol. Ik wisselde bij Feyenoord een keer tegen PSV twaalf minuten voor tijd bij een kleine voorsprong een aanvaller in voor Glenn Loovens. Die had maar één opdracht: opruimen die bal, desnoods uit het stadion schieten. We hielden stand en na afloop hadden de media het over een geweldige wissel van Van Marwijk. Twee weken later deed zich uit bij NAC een soortgelijke situatie voor. Even voor tijd stonden we met 0-1 voor. Toch zei mijn gevoel dat ik langer moest wachten met het inbrengen van Glenn, omdat anders de druk te groot zou worden. Zes minuten voor tijd besloot ik hem met dezelfde opdracht het veld in te sturen. Een minuut later schopte hij iemand op de rand van het zestienmetergebied onnodig onderuit en Fehér krulde voor NAC de vrije trap in de driehoek: 1-1. ‘Hoe kan die Van Marwijk nu zo’n domme wissel toepassen?’ stond een dag later in de kranten. Ik bedoel maar...”

Ik ben niet zo’n voorstander van de zaak forceren door allerlei wissels. De term ‘forceren’ houdt het al in: het kan ook makkelijk verkeerd uitpakken. Meestal wacht ik wat langer totdat mijn intuïtie zegt dat het tijd voor een wissel is. Ook de laatste tien of vijftien minuten kan er namelijk nog veel veranderen door jouw wissel. Dat hoeft niet per se al na zestig minuten om de wedstrijd alsnog te laten kantelen. Overigens geldt ook hier: uitzonderingen bevestigen de regel, want ik heb ook al eens spelers in de eerste helft gewisseld.”

kunnen vertrouwen als ze iets kwijt willen. Ik wil niet alles weten. Hij moet me vanuit de spelersgroep alleen die dingen vertellen die ik als hoofdtrainer per se moet weten, de rest niet. En dan nog moet Coocky weten dat ik die informatie nooit zo zal gebruiken dat daardoor zijn positie bij de spelers gevaar loopt. Zo horen in mijn optiek een hoofdtrainer en een assistent met elkaar om te gaan.”

4:3:3

Je begon het seizoen met 4:3:3 met de punt naar voren. Nu speel je 4:3:3 met de punt naar achter. Waarom die wijziging?

buitenkant moeten allebei het loopvermogen voor de overlap hebben en ook het moment herkennen waarop ze moeten bijsluiten. Daarnaast moet je een spits hebben die een groot deel van het veld kan bestrijken en oog heeft voor komende mensen. Het drietal Kringe, Rosicky en Koller voldoet heel aardig aan die eisen. Helemaal ideaal in dat systeem is een spits als Ibrahimovic. Die voldoet aan die eis, maar kan ook nog eens op eens opendraaien en met het gezicht naar het doel van de tegenstander een 1:1-situatie in zijn voordeel beslissen. Kuyt zou dat bij Feyenoord ook kunnen. Charisteas bij Ajax heeft

Hoekschoppen

Er wordt steeds vaker uit spelhervattingen gescoord. Wat zijn jouw ideeën?

Bert van Marwijk: “Ik geloof niet in zoneverdediging bij hoekschoppen. Komende spelers zijn namelijk niet af te stoppen. Van de andere kant geloof ik ook niet in een soort handbaldekking, waarbij spelers alleen naar hun directe tegenstander kijken. Laatst heb ik iemand iets heel zinnigs hierover horen zeggen: ‘We moeten bij corners leren te verdedigen op twee meter.’ Dan kun je veel beter anticiperen op wat je tegenstander doet. Sta je te dicht op een tegenstander, dan is één goede, snelle vooractie voldoende om in je rug weg te lopen en je kansloos te maken. Ik vind ook dat je als verdediger altijd oog moet hebben voor de man én de bal. Vervolgens moet je er maar voor zorgen dat je fysiek niet wordt overklast.

Aanvallend is het allerbelangrijkste de manier waarop de corner wordt genomen, dus de traptechniek van de nemer. Besteed daar maar meer aandacht aan dan aan de organisatie voor het doel. Die hoeft eigenlijk maar vrij simpel te zijn: een komende speler, iemand die een blok zet en iemand die een tegenstander zo nodig omver loopt... Bij PSV regelen de spelers dit vaak zelf in het veld. Dan ben je als trainer spekkoper.

Bij een vrije trap verdedigend is bepalend wat de keeper vindt. Hij moet zich veilig en dus prettig bij de gekozen organisatie voelen. Dat geldt voor de muur, de bezetting bij de palen, de organisatie voor het doel: steeds is de mening van keeper het vertrekpunt. Zelf train ik de spelhervattingen meestal tijdens de partijvormen op donderdag.”

Jeugd

Bij Feyenoord bracht je al vroeg talenten als Kalou, Leonardo en Van Persie. Bij Borussia Dortmund gebeurt dat ook weer: in de verdediging speelt regelmatig de 20-jarige Brenska, die eerst nog bij de amateurtak van Dortmund speelde. Het 17-jarige supertalent Kruska heeft al diverse keren in de basis gespeeld en op het middenveld wordt Kringe, afkomstig uit de eigen jeugd, steeds belangrijker...

Bert van Marwijk: “Ik ben absoluut niet bang om jonge spelers een kans te geven. Je moet het wel relativeren. Het heeft ook met de omstandigheden te maken. Als je minder of niet kunt investeren, dan krijgt de jeugd eerder een kans. Het uitgangspunt blijft wel dat ze iets extra's moeten hebben. Kringe is daar een goed voorbeeld van. Geloof me maar: hij is een potentiële international. In het begin van het seizoen speelde hij niet. Na de eerste week in de voorbereiding heb ik hem bij me geroepen. Op dat moment bestond het middenveld uit de twee controlerende middenvelders Oliseh en Kehl en Rosicky op de 10-positie. Toen heb ik tegen Florian Kringe gezegd: ‘Je hebt alles om op vrij korte termijn een basisplaats af te dwingen, ondanks die gevestigde namen. Maar namen zeggen me niets, de beste speelt. Je hoeft maar één ding te doen: de komende tijd goed naar me luisteren en proberen op te pikken wat ik van je vraag. Je minpunt is: je bent nog een ‘dooie’, zult veel meer lef moeten tonen.’ Hij heeft het opgepikt en speelt nu al maanden in de basis. Hij heeft dat zelf afgedwongen door goed naar me te luisteren. Kringe is een fantastische voetballer: op een natuurlijke wijze links- en rechtsbenig, een mooie, elegante en toch functionele techniek en ook nog eens fysiek beresterk. Florian vervult zijn controlerende taken even goed als zijn opbouwende/aanvallende taken. Hij komt op tijd in de buurt van de spitsen, voelt het moment van de overlap heel goed aan. Kortom, een groot talent dat alleen nog wat vaker moet scoren.

Marc-André Kruska kan het als 17-jarige niet alleen fysiek, maar ook mentaal al aan. Zijn debuut, uit tegen 1. FC Kaiserslautern, zal ik niet snel vergeten. Dat zegt alles over hoe hij in elkaar steekt. In die bewuste wedstrijd speelde links in de verdediging Patrick Kohlmann, een speler uit de amateurafdeling voor de geblesseerde Deense international Niclas Jensen. Links op het middenveld speelde Dede van wie bekend is dat hij ook linksback kan spelen. De wisselers liepen achter het doel warm. Dat is een hele afstand vanaf de dug-out. Die Kohlmann raakt op een gegeven moment geblesseerd en ik moet wis-

selen. Ik kijk richting die wisselers en zie tot mijn verbazing dat die Kruska ongevraagd zijn trainingsjack al uitdoet. Hij had zelf geschakeld: ‘Dede zal nu linksback gaan spelen en dan ben ik op de bank de enige kandidaat om links op het middenveld te spelen. Dit wordt mijn debuut...’ Daar hou ik van. Ook aan hem merk je dat hij wil leren. Dat zie ik bijvoorbeeld aan zijn interesse tijdens wedstrijdbesprekingen, ook als hij niet speelt. Inmiddels heeft hij al 14 wedstrijden in het eerste elftal achter zijn naam staan.”

Trainer of coach

Je stelt dat je steeds overal volgens je eigen visie wilt en zult werken. Maar het maakt toch verschil uit of je trainer van Fortuna Sittard, Feyenoord en misschien ooit Real Madrid bent.

Bert van Marwijk: “Natuurlijk. Bij een club als Fortuna Sittard werkte ik met jonge spelers die heel open stonden voor mijn coaching, omdat ze graag betere voetballers wilden worden. Bij een club als Feyenoord heb je te maken met een deel van de selectie die ook jong en leergierig is, maar een ander deel heeft al heel wat in de voetballerij meegemaakt en met die gelouterde spelers moet je toch op een andere manier omgaan. En bij Real Madrid heeft de trainer te maken met spelers die denken dat ze niet beter kunnen worden, omdat ze in hun ogen alles al hebben bereikt wat er in de voetbalwereld als speler bereikt kan worden. Bij Fortuna Sittard ben je dus een echte voetbaltrainer, bij Feyenoord moet je voor een deel van de selectie toch al meer een soort voetbalpsycholoog zijn en bij Real Madrid ben je eigenlijk geen trainer in de oorspronkelijke betekenis meer. Dan ben je bijna uitsluitend met mentale aspecten en het teambuildingsproces bezig, ja zelfs eigenlijk alleen maar met het de spelers naar hun zin te maken. Dus met het creëren van voorwaarden waardoor hun uitzonderlijke talenten het beste tot hun recht komen. Ik zei in het begin van dit interview al: ik ben ook een idealist, iemand die graag als een echte trainer met zijn spelers aan de slag gaat om hen beter te maken. Dus past zo'n mix als bij Feyenoord en Borussia Dortmund op dit moment nog be-

ter bij mij. Van de andere kant kan het ook voor mij een uitdaging zijn om ooit in de keuken van die absolute top te kijken. Dan krijg je als coach te maken met veel invloedrijke spanningsvelden. Jij wilt als trainer speler A en een van de vijf vice-voorzitters blijkt al invloedrijk genoeg om ervoor te zorgen dat op hetzelfde moment speler X aan de media wordt gepresenteerd die helemaal niet binnen je concept past. Toch denk ik dat ik dan onafhankelijk genoeg in mijn denken zou zijn om mijn eigen weg te blijven volgen, ook al zou ontslag dreigen. Dat bedoel ik met het werken volgens een eigen visie. Natuurlijk houd ik bij elke nieuwe club rekening met de eigen cultuur en de kwaliteiten van de groep, maar ik werk overal volgens mijn voetbalvisie en daar doe ik geen concessies aan.”

Herhaling

Bert van Marwijk: “In Duitsland accepteren de ervaren spelers dat eerder dan in Nederland. Bij Borussia Dortmund zijn vedetten als Rosicky, Koller en Wörns nog heel leergerig, meer dan de gearriveerde spelers bij Feyenoord. Spelers zijn hier ook volgzamer.

Dat is prettig voor een trainer, maar ik ben toch elke dag bezig met hen mondiger te maken. Ik leg meestal voor een training uit waarom ik een bepaalde oefening doe en dwing hen daardoor in feite om mee te denken. Vervolgens komt zo'n oefening gedurende een periode voortdurend terug. We zijn nu bijvoorbeeld bezig met het inschatten van het juiste moment voor een wisselpass. Er is een ontwikkeling dat alle topclubs extreem knijpen aan de kant van de bal. De oplossing is het hard en snel inspelen van de vrije man bij balbezit en die moet meteen kunnen inschatten naar welke kant moet worden geopend. Dat onderdeel van het voetbalspel wordt meestal vrij matig beheerst. Er wordt overal veel op wisselpasses getraind,

dat weet ik zeker, maar in wedstrijden zie je dat nog te weinig terug. Ook bij Borussia Dortmund. Dus besteed ik hier nu weken achter elkaar aandacht aan. Steeds opnieuw. Eerst in een pass- en trapvorm, waarin spelers gedwongen worden elkaar hard in te spelen. Vervolgens eis ik van hen dat ze in één aanname snel ingedraaid staan, zodat ze links of rechts kunnen openen en die wisselpass ook daadwerkelijk versturen. Daarna geef ik bijvoorbeeld een partijspel met vier doeltjes, waarbij ik hen dwing de wisselpass te geven door die ook te belonen met een punt.

Die oefenvormen geef ik niet één keer, maar soms een hele week of zelfs drie weken achter elkaar met slechts enige varianten. Het is in mijn ogen een misvatting dat trainingen gevarieerd moeten zijn. Als je beter wilt worden, zul je moeten herhalen. Alleen in die herhaling kun je variëren, dat is nog beter. Ik heb het zelf als voetballer meegemaakt: ik stapte naar de trainer toe en vroeg hem iets te doen aan de samenwerking tussen mij en de linksback. Hij vond dat een goed idee en vervolgens werd daar één keer op getraind. Dat heeft geen enkel effect.

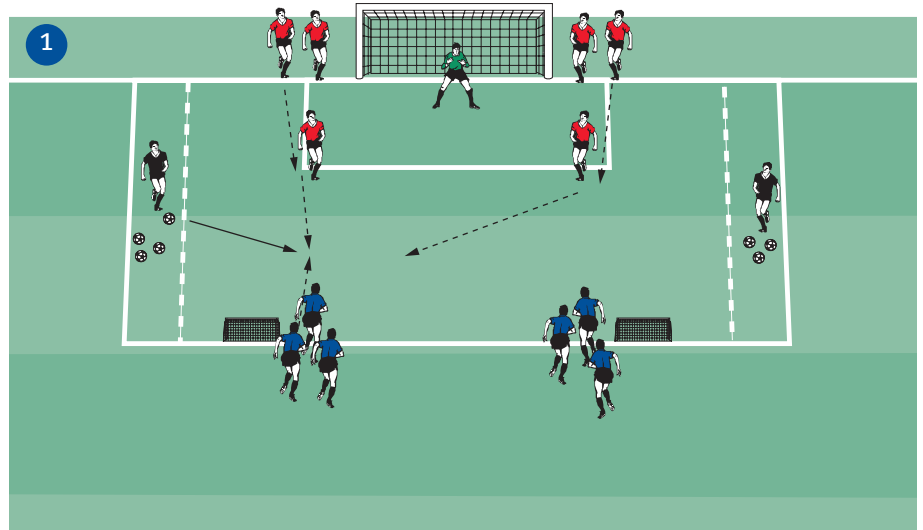
Als ik in mijn elftal een probleem signaleer, dan train ik daar zo lang op dat het probleem zich in elk geval veel minder manifesteert. Daarom geloof ik ook niet in pure wedstrijdgerichte trainingen. Je signaleert een probleem in een wedstrijd, bedenkt daar een oefenvorm bij, geeft die één keer en het probleem moet opgelost zijn. De volgende wedstrijd dienen zich immers nieuwe voetbalproblemen aan. Zo werkt het niet. Je moet vooral steeds opnieuw met de belangrijkste aandachtspunten voor je ploeg bezig zijn. Bij profclubs heb je dan als trainer ook nog tijd om aandacht te besteden aan de komende tegenstander. Heb je minder tijd beschikbaar, dan wordt het principe van herhalen en het aanbieden van aantrekkelijke varianten op dat ene thema alleen maar belangrijker. Het vooruit verdedigen is een voorbeeld van zo'n thema. Dat bouw ik heel methodisch op. Eerst coach ik de verdedigers in een 2:2-vorm binnen het strafschopgebied waarin ik aan de zijkant iets van de ruimte wegneem (zie tekening 1). Een

trainer speelt vanaf de zijkanten steeds een bal richting de aanvallers in. De verdedigers moeten dan meteen voor grote weerstand zorgen, anders worden ze helemaal zoek gespeeld. Bij druk zetten mag je niet te laat komen, dat is essentieel. Bij deze vorm betekent scoren wisselen. Maximale duur: 45 seconden.

De volgende stap is 3:3, weer aanvallers tegen verdedigers. Ik coach de verdedigers dat ze niet achteruit mogen lopen bij balverlies. Je bent natuurlijk kwetsbaar als je meteen druk op de bal zet, maar in het veld heb je nog genoeg spelers achter je als je druk op de balbezittende speler uitoefent. Bij 3:3 leer je ook al vanuit de positie te verdedigen: dus dat je bij kruisende spitsen moet blijven staan. Dan 4:4 en 4:5, waarbij ik ze dwing door te dekken bij een man extra. De achterblijvers moeten knijpen en rugdekking geven. Daarna train ik pas in formaties, bijvoorbeeld 7:8. De volgende stap is de methodische opbouw voor het druk zetten door de aanvallers. Weer eerst 3:3, dan komt het middenveld erbij en tenslotte weer het hele elftal. Die methodische aanpak van dit thema komt in de voorbereiding altijd terug, soms twee weken lang. Tijdens het seizoen komt het vooruit verdedigen zeker één keer in de twee maanden terug.” (Zie ook De Voetbaltrainer 106, juni 2002, waarin deze methodische opbouw van het vooruit verdedigen tot in details is uitgewerkt).

Eerste aanname

Bert van Marwijk: “Ook train ik heel vaak op de eerste aanname. Dat heb ik wel eens een hele week, ja zelfs twee weken gedaan. Die eerste aanname is zo belangrijk. Die stelt de verdediger in staat om meteen een pass te geven, de middenvelder om die beslissende steekpass te versturen en bij de spits is die eerste aanname vaak beslissend of hij wel of niet scoort. De kwaliteit van de eerste aanname maakt vaak het niveauverschil uit, ook in de Champions League. Op tv oogt het allemaal vanzelfsprekend, maar in het veld is die eerste aanname onder die maximale weerstand zo razend moeilijk! Vergelijk het met tennissen. Ga als buitenstaander voor de eerste keer naar een

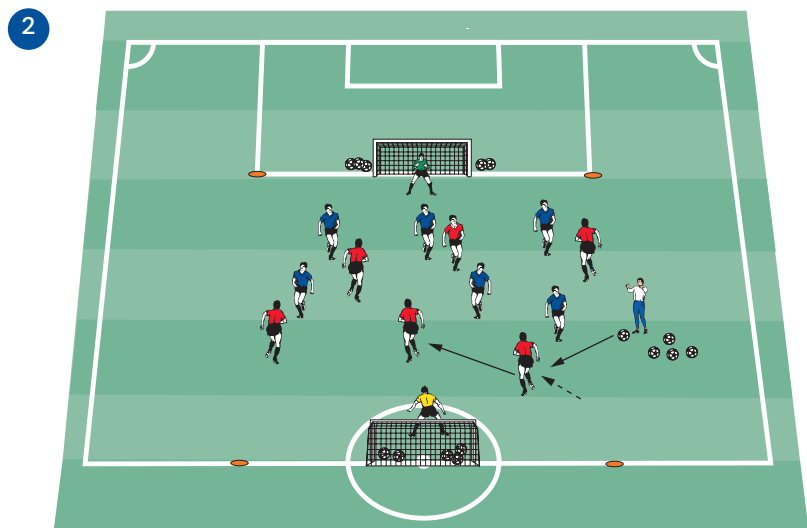
A-toernooi in jouw regio kijken. Je zult versteld staan van de snelheid waarmee de ballen worden geslagen. Je hebt dan het gevoel dat je naar de wereldtop zit te kijken. Diezelfde jongens worden met 6-0, 6-0 van het veld geslagen als ze tegen een speler uit de top honderd zouden moeten tennissen. Zo groot is het verschil ook in de eerste aanname van een gemiddelde eredivisie-speler en de echte topers bij bijvoorbeeld Chelsea of Barcelona. Daarom valt die eerste aanname ook altijd nog te verbeteren. Dat verschil is bijvoorbeeld ook heel goed merkbaar als bij de amateurs dat zogenaamde grote talent uit de derde klasse gaat trainen bij een hoofdklasser. Zo'n jongen wordt in het begin bij de positiespelen helemaal zoek gespeeld, omdat hij bij die eerste aanname veel te veel tijd nodig heeft.”

Vorbereiding

Bert van Marwijk: “In de voorbereiding train ik altijd in drie blokken. Het eerste blok noem ik ‘algemeen’. Daarin wordt de conditionele basis gelegd. Dan coach ik op de gewenste arbeid. In dit blok zitten nogal wat pass- en trapvormen in hele grote ruimtes.

Het tweede blok noem ik ‘algemeen-specifiek’. Dan ga ik de onderdelen van het voetbalspel na: balbezit tegenpartij, eigen balbezit, de omschakeling en bijvoorbeeld het afronden. Dat laatste doe ik niet zo graag, want zeker in de voorbereiding is daarbij de kans op blessures behoorlijk groot.

Een oefenvorm uit dit blok is 6:6 + 2 keepers + 2 grote doelen, al kan het ook met meer spelers (zie tekening 2). In elk doel liggen vijf ballen en de

meeste ballen liggen bij mijn assistent Coocky Voorn. Rood mag scoren op beide grote doelen en heeft vrij spel. Dit zestal ontvangt van Coocky steeds de bal. Blauw mag de bal twee keer raken en als dat zestal in balbezit is, mag het ook beide keepers inschakelen. Op dat moment wordt er in feite 8:6 gespeeld. Blauw krijgt altijd de bal van een van de keepers. Gaat de bal aan de ene kant uit, speelt keeper A de bal steeds naar een blauwe speler. Gebeurt dat aan de andere kant, dan is dat de taak van keeper B. Heeft rood recht op de bal, dan speelt de assistent-trainer hen snel een bal toe.

Deze vorm kun je voor verschillende doelstellingen gebruiken. Je kunt bijvoorbeeld het accent leggen op het balbezit van blauw onder maximale weerstand van rood.

Maar dezelfde vorm kun je gebruiken om het scoren door rood te accentueren. Of de snelle omschakeling door beide zestallen en het gelijk weer druk durven zetten op de balbezittende speler.

Voor dat laatste doel gebruik ik deze vorm het liefst. En als het zestal van zwart niet sterk genoeg is om het positie spel goed te spelen, voeg je er bijvoorbeeld nog een neutrale speler aan toe. Er is altijd wel een speler in je selectie die een extra oefening in twee keer raken kan gebruiken.

Het derde blok noem ik 'specifiek'.

Dan train ik louter vanuit formaties. Weer heel structureel: eerst balbezit tegenstander, dan eigen balbezit en vervolgens de snelle omschakeling. Tijdens het seizoen kan ik soms heel specifiek trainen. Als ik bijvoorbeeld ontevreden ben over mijn drie middenvelders, kan ik een hele training en soms nog een training op dat drietal afstemmen. Dat zeg ik dan ook tegen de andere spelers: 'Als jullie pech hebben en het duurt even voordat de drie het begrijpen, dan is de kans aanwezig dat jullie deze hele training moeten figuren. Dat is niet leuk, maar het moet toch zo.'

Bij amateurs ligt dat natuurlijk veel gevoeliger. Die moet je niet na een dag hard werken alleen als figuranten tijdens een van de twee trainingsavonden laten optreden."

Geloofwaardigheid

Wat is de belangrijkste eigenschap van een goede trainer?

Bert van Marwijk: "Alles heeft te maken met je geloofwaardigheid. Dat begint al bij je eerste presentatie. Als je bij de eerste training je broek wat te hoog hebt opgetrokken, spierwitte benen hebt en de verkeerde voetbalschoenen draagt, ben je al verkocht. Zo is het. Fouten mag je als trainer maken. Geef die rustig toe. Maar blijf geloofwaardig. Je mag best bij een wedstrijdbespreking één keer een naam van een speler bij de tegenpartij verkeerd hebben, maar spelers mogen niet merken dat je een bespreking niet hebt voorbereid. Je moet ook niets willen forceren. Bijvoorbeeld door heel precies de tafelindeling te organiseren. Hier een Braziliaan, dan twee Duitsers, hier weer een Braziliaan, dan twee Deense spelers. Zo werkt dat in de voetbalwereld niet. Dat geldt ook voor geforceerde teambuilding. Op commando bij elkaar in de handen klappen voor een wedstrijd of een verplichte, door de trainer verzonden yell. Zoiets moet uit de spelersgroep komen, maar mag je als trainer niet opleggen. Zolang je wint, wordt dat geaccepteerd. Als je twee keer verliest, gaan zulke dingen alleen maar tegen je werken. Spelers moeten bewust omgaan met hun voeding, maar daarin moet je ook weer niet doorslaan door panisch te reageren als je een keer een speler een frietje ziet eten.

Je eigen vaardigheid speelt bij geloofwaardigheid een rol. Kun je niet zo goed voetballen, laat dan als trainer die bal liggen als de spelers een rondje lopen. Geloof me nu maar dat ze juist op zo'n moment naar je kijken hoe je die bal raakt. Als je wel een goede traptechniek hebt, kun je dat moment weer optimaal benutten door de bal over een grote afstand op de lat te leggen...

Geloofwaardigheid heeft ook te maken met het moment herkennen waarop je iets van je principes moet loslaten. Zo vind ik dat het voor een prof beter is als die 's middags traint. Dan slaapt die 's ochtends wat langer uit en blijft daarna meestal ook nog thuis. Hebben de spelers 's middags vrij, dan gaan die jonge gasten slenteren door de stad, misschien wat gok-

ken of laten merken dat ze nog vrijgezel zijn... Daarom gaat mijn voorkeur naar middagtrainingen uit. In de winterstop kwam uit de groep het verzoek om toch één middag in de week vrij te mogen hebben. Daarin heb ik toegestemd, omdat ik op andere gebieden de regels net aangescherpt had en ik ook die zondagochtendtraining wilde invoeren.

Geloofwaardig zijn betekent in mijn ogen ook in grote lijnen vasthouden aan je spelidee. Spelers voelen het meteen aan als je onzeker wordt. Dat is bijvoorbeeld het geval als je voortdurend van concept wisselt. Je wint een wedstrijd en vervolgens verlies je twee keer. De onzekere trainer laat zich dan al een beetje beïnvloeden, sleutelt aan zijn concept en wint de volgende wedstrijd. Maar vervolgens verliest de ploeg weer twee keer en verandert het concept opnieuw. En aan het einde van de derde win-en-verliescyclus weet de trainer het niet meer en dat voelen de spelers meteen. Weg geloofwaardigheid. Wat moet hij zijn spelers ook vertellen? Er is verloren met drie spitsen, met twee spitsen, met terugzakken en met pressie spelen... Welk perspectief kun je je spelersgroep dan nog bieden?

Geloofwaardigheid heeft in mijn ogen overigens niets 'met geluk hebben' te maken. Een trainer is niet afhankelijk van geluk. Ik lees de laatste tijd vaker dat een goede coach ook geluk afdwingt. Dat vind ik te makkelijk. De eerste helft haalde ik met Borussia Dortmund slechts achttien punten. Ik was vanuit die optiek toen dus blijkbaar een slechte coach. Ik stel dat het niets te maken had met een gebrek aan geluk. Nu ik weer veel punten met Dortmund pak, is dat ook geen kwestie van geluk. Alles heeft alleen te maken met je manier van werken en hoe die aanslaat bij je spelersgroep."

Van Basten

Ga je ook mee in de bijna blinde adoratie van de bondscoach in Nederland?

Bert van Marwijk: "Dit interview gaat, zoals is afgesproken, over mijn aanpak. Ik vind het niet gepast om uitgebreid over een andere trainer te

praten. Als Marco van Basten mij zou vragen wat ik van zijn aanpak vind, zou dat in elk geval een interessante discussie opleveren. Zo'n discussie zou ik ook niet uit de weg gaan, maar ik vind niet dat je die via de media moet voeren."

Jeugdtrainer

Heb je nog een tip voor Zeist?

Bert van Marwijk: "Ik wil niet als bijdehand overkomen, maar ik zou toch alles proberen om de positie van de jeugdtrainer op te waarderen. Dat is op de eerste plaats een financiële kwestie. Stel daar als KNVB maar eisen aan. Als eenmaal in het wereldje van oud-voetballers bekend is dat je een aardige cent kunt verdienen met het trainen van jeugd, dan zul je zien hoe snel zij het een uitdaging vinden om met jeugd te werken... De geloofwaardigheid van een oud-voetballer is nu eenmaal groter dan die van de CIO's'er die roept dat hij 80 uur per week werkt, dat alles binnen de club zo goed georganiseerd is en dat ook de kleedkamers weer netjes geleverd zijn. Hij delft toch het onderspit als hij bij de jeugd moet opboksen tegen een oud-prof die alles perfect kan voordoen. Ik heb overigens veel respect voor trainers die op een hoog niveau resultaten met hun teams boeken zonder dat ze zelf in de top hebben gevoetbald. Zij missen die voor-sprong, die kennis over wat er op dat niveau in de kleedkamer allemaal gebeurt, maar weten hun spelers blijkbaar toch te raken. Daar heb ik diepe bewondering voor. Ik werk overigens zelf hard, maar geen 80 uur per week. Je hebt op tijd ontspanning nodig om op andere momenten optimaal te kunnen functioneren."

Twee dagen na dit interview wint Borussia Dortmund voor de eerste keer in 14 jaar de uitwedstrijd tegen Bayer Leverkusen. 's Avonds zendt het ZDF de minutenlange ovatie van de Dortmund-fans na afloop uit. Er wordt maar één naam gescandeerd: 'Bert van Marwijk' klinkt uit duizenden Duitse kelen. Over blinde adoratie gesproken...

Bert van Marwijk: tactiektraining

Tekst/
Hans Nijboer

Schakelmomenten worden volgens insiders in het moderne voetbal steeds belangrijker. Het team dat het snelst of het slimst omschakelt van balbezit naar balverlies en omgekeerd, heeft een grote kans om een wedstrijd met succes af te sluiten. Bert van Marwijk doceerde daarom tijdens het trainerscongres in Tilburg het thema ‘omschakeling’.

“De beide momenten van omschakeling worden in de top van het internationale voetbal steeds doorslaggevender,” doceert de Feyenoord-coach.

Tussen de drukke bedrijven door, zijn ploeg zat midden in de voorbereiding op de Amstelcupfinale, had Van Marwijk toch even tijd gevonden om zijn ideeën rond de omschakeling aan zijn collega's te vertellen. Helaas zag de immer principiële en standvastige Van Marwijk het gebruik van een microfoon niet zitten, zodat een aantal zinvolle coachmomenten aan het twaalfhonderd koppige publiek voorbij ging. In dit artikel probeert De Voetbaltrainer Van Marwijks waardevolle aanwijzingen toch aan het trainersgilde te presenteren.

Bert van Marwijk: "De echte toptrainers in Europa geven aan dat er in het moderne voetbal wellicht nog winst te boeken is bij de momenten van omschakelen. Ik geloof daar ook in. Daarom schenk ik op mijn trainingen veel aandacht aan deze schakelmomenten. We trainen bij Feyenoord veel op zowel de omschakeling van balbezit naar balverlies als op het schakelmoment tussen balverlies en balbezit."

Warming-up

Bert van Marwijk had bij zijn sessie niet de beschikking over het beloofde tweede elftal van Willem II. Ook hij trainde de selectie van Nuenen. Het team van oud-PSV'er Ernie Brandts promoveerde dit seizoen naar de hoofdklasse. Voor de aanwezige trainers uit het amateurvoetbal werd het daardoor misschien wel interessanter. Het is zeker zinvol op één dag het grote niveauverschil tussen de top van het betaald en het amateurvoetbal te ervaren.

Voordat Van Marwijk zelf aan de slag ging, verzorgde Toine van de Goolberg de warming-up (zie het kader op bladzijde 54). De oefenstof was geen echte verrassing meer na de verhalen van Van de Goolberg in dit vakblad. De gedreven looptrainer had de warming-up in vier onderdelen opgesplitst. Eerst kwamen allerlei loopvormen aan bod, vervolgens werd met behulp van een liggende touwladder en loopstokken het korte voetenwerk getraind. Een trainer op de tribune die zelf liever al bij de warming-up alles met de bal doet, merkte op dat moment op dat er maar één plek voor een ladder is, namelijk tegen een

muur... Om de voor spelers wat saaie vormen te doorbreken werd door een tikspel in een kleine ruimte voor veel beleving gezorgd. De warming-up werd afgesloten met sprintvormen, waarbij het wenden extra aandacht kreeg.

Stroomvormen

Als eerste oefening na de warming-up koos Van Marwijk voor passen en trappen in een stroomvorm (zie de tekeningen 1a, 1b, 1c en 1d). De eerste speler speelt de tweede speler in, die vervolgens doordraait en de derde speler inpasst. De derde speler draait door en verlegt de bal naar de andere kant, waarna de oefening aan de andere kant wordt herhaald. Belangrijke aandachtspunten daarbij zijn het op een juiste snelheid inspelen van de bal en de aanname met het buitenste been. Hierbij loopt iedere speler de bal achterna en oefent dus de verschillende traptechnieken. Bij de tweede pass- en trapvorm ligt het accent veel meer op de kaats. De eerste man speelt de naar buiten trekkende tweede man in, die de bal neerlegt ('Met gevoel, geen harde kaatsbal in de voeten!' coachte Van Marwijk voortdurend) voor de opkomende eerste man. Die speelt vervolgens diep op de derde speler. Deze draait open en speelt de bal door naar de vierde speler aan de andere kant. Van Marwijk gaf in zijn coaching een aantal heldere aandachtspunten aan. Spelers moeten elkaar kort en duidelijk coachen. Ze dienen goed contact met elkaar te houden en na een vooractie uit de dekking te komen. Ook besteedde hij veel aandacht aan de explosiviteit, omdat je op die manier de spelers onder druk zet en de scherpte traint, zodat de trainingvorm wedstrijdrecht wordt. Bij de derde vorm, in dezelfde organisatie, speelt de eerste speler de tweede speler aan, die nadat hij openge draaid staat, de bal doorspeelt naar de derde speler. Deze derde speler laat de bal zacht vallen op de tweede speler die vervolgens de derde speler in de diepte stuurt. Als laatste van de pass- en trapoefeningen in stroomvorm speelt de eerste speler weer de tweede speler in, die onmiddellijk de bal laat vallen op de afzender, waarna deze speler de

diepte zoekt bij speler drie. Vervolgens sluit de tweede speler bij en ontvangt de bal en passt naar speler vier. Bij al deze vormen is het belangrijk dat de bal ontvangende speler een vooractie maakt om vrij te komen van een verdediger. Net als Henk ten Cate benadrukte ook Van Marwijk het inspelen aan de 'blinde kant', zodat een verdediger niet aan de bal kan komen.

Positiespel

Als tweede vorm demonstreerde Van Marwijk een positiespel 7:8, waarbij het achtal de bal maar tweemaal mocht raken en het zevental een onbeperkt aantal balcontacten mocht hebben (zie tekening 2). Als de bal buiten het vierkant van 30 bij 30 meter kwam, bracht assistent-trainer John Metgod een andere bal razendsnel weer in het spel, waarbij hij steeds een vrijstaande speler van het zevental aanspeelde. In de afsluitende partijvorm op een veld van 30 bij 40 meter met twee keepers werd deze oefenvorm verder uitgebouwd (zie tekening 3). Om het doel van de oefenvorm (de snelle omschakeling) te bereiken, werden de spelregels aangepast. De eerste regel betreft de situatie waarbij een bal over de achterlijn gaat. Om de omschakeling echt te trainen dient een andere bal weer in het spel te worden gebracht door de keeper aan de overkant. Gaat de bal over de zijlijn dan speelt de assistent-trainer de bal weer naar één van de zeven spelers in ondertal. Het inspelen van de bal met een juiste snelheid was voor Van Marwijk een heel belangrijk aandachtspunt.

Omschakeling

Na afloop van de demonstratietraining was Van Marwijk bereid zijn keuzes en coachingsaccenten voor de lezers van dit vakblad wat uitvoeriger toe te lichten.

Bert van Marwijk: "Je kunt omschakelen op heel veel mogelijke manieren trainen. Ik heb het vandaag redelijk algemeen gehouden. Het heeft niet alleen te maken met omschakelen van balbezit naar balverlies, maar ook andersom. Deze keer heb ik dus bewust gekozen voor een oefenvorm waarin heel veel omschakelmomen-

ten zitten. Je moet dat belangrijke onderdeel bij voorkeur in een wedstrijdvorm aanbieden. Bij deze vorm moet het achttal echt bij de les zijn, want als het even niet oplet en niet snel omschakelt, vliegen de tegendoelpunten hen om de oren. Dat komt door de regel dat het zevental vrij spel heeft en mag scoren op twee doelen. Door dit wedstrijd-element bevordert je het snelle omschakelen.

Ook voor het achttal zijn er voldoende omschakelmomenten, maar anders van aard. Zij moeten rustig aan de bal zijn, want anders lijden ze weer heel snel balverlies. Zij moeten het veld groot maken en zorgen dat de uitvoering perfect is. Het is niet alleen een kwestie van omschakelen, maar ook de consequentie daarvan. Ik denk dat deze jongens er veel aan gehad hebben. Als je deze vorm op een hoger niveau zou aanbieden, zou het principe van de snelle omschakeling nog beter tot z'n recht komen."

Druk zetten

Bert van Marwijk: "Deze jongens hebben in ieder geval gemerkt dat er altijd momenten zijn dat je in je een-tje druk kunt zetten op de balbezittende speler van de tegenpartij. Ook al speel je vijf tegen tien, op dit niveau blijven er toch momenten dat je individueel druk kunt zetten. Op een hoger niveau is dat volstrekt zinloos, want dan word je helemaal weggetikt. Dus normaal eis ik van m'n spelers in ondertal dat ze eerst op het juiste moment moeten wachten om druk te zetten.

Je wilt als trainer vaak te snel iets duidelijk maken aan je spelers. Dat gevoel had ik vandaag ook wel een beetje. Je kunt in een training als vandaag niet alles kwijt. Voor dit moeilijke, maar wezenlijke onderdeel van het voetbalspel heb je meer trainingen nodig. Je leert niet in een uur hoe je druk moet zetten. Ik heb alleen vandaag proberen aan te geven dat je in ondertal geduld moet hebben en het goede moment moet afwachten om op de bal te jagen. Daarbij is een goede onderlinge coaching een belangrijke voorwaarde voor succes. Dat heb ik ook bij de pass- en trapvorm aangegeven. Ook daar moeten spelers het goede moment kiezen om weg te blijven of in te lopen. Bij ondertalsitu-

aties moeten ze zelf het juiste moment leren kiezen. Dat vergt denkwerk van spelers. In overtalsituaties is het allemaal een stuk makkelijker. Als je dan druk gaat zetten, is het moment minder belangrijk. Je hoeft niet na te denken, want je hebt een man meer. Als er dan iemand niet meedoet, kun je hem er op aanspreken dat hij verzaakt. Iedereen kan dan druk zetten, omdat je een man over hebt."

Vertrouwen

Bert van Marwijk: "Ik streef ernaar om het voetballen zo simpel mogelijk te houden. Als je met een juiste instelling en een goede concentratie aan een wedstrijd begint, moet je op topniveau in staat zijn de bal met de goede snelheid rond te spelen. Een of twee keer raken moet geen probleem opleveren. Dat is natuurlijk niet helemaal reëel, want er komen in wedstrijden altijd situaties voor waarbij je niet één of twee keer kunt raken. Maar dan moet je vertrouwen in je eigen lichaam hebben om een bal af te schermen of vast te houden. Daarbij is een juiste coaching heel belangrijk. Spelers moeten elkaar helpen. Als team word je dan sterker."

Vereenvoudigen

Wat zou je kunnen doen om de omschakeling op lager niveau toch trainbaar te maken?

Bert van Marwijk: "Als ik kijk wat ik vandaag aan de eerste selectie van Nuenen als pass- en trapvormen heb gegeven, vond ik dat de eerste vorm al erg lastig was voor hen. Ze hebben de oefenstof met veel enthousiasme uitgevoerd en ze begrepen ook de bedoelingen van die vorm, maar het was niet eenvoudig voor deze hoofdklassespelers. Om het makkelijker te maken kun je de afstanden wat groter maken en er een station tussenuit halen. Hetzelfde geldt voor het afsluitende partijspel. Je kunt bijvoorbeeld bewust toestaan dat de spelers de bal drie in plaats van twee keer mogen raken. Op die manier komen ze wat meer aan het voetballen toe. En misschien moet je bij het positieospel en de afsluitende partijvorm in plaats van 7:8 wel 7:9 gaan spelen. Dat maakt het in de uitvoering een stuk makkelijker." 🌱

Warming-up door Toine van de Goolberg

A. Loopvormen

1. rustig loslopen (groepsverband)
2. rustige hielaanslag
3. lichte kniehef
4. pendelloop
5. skipping
6. tripling
7. kaatsen voor/ kaatsen zijwaarts
8. liezen binnen naar buiten
9. liezen buiten naar binnen
10. gestrekte uithaal
11. gestrekte uithaal diagonaal
12. dynamische rekoefeningen

De vormen 2 tot en met 11 worden over een afstand van 15 tot 20 meter uitgevoerd.

B. Kort voetenwerk met het accent op acceleratie en pasfrequentie

- stokkenloop met omschakeling naar sprint
- touwladderloop met snelle overstap voorwaarts
- touwladderloop met snelle zijwaartse overstap

C. Tikspel

- kruistikkertje in rechthoek, waarbij spelers elkaar kunnen helpen door tussen de jager en de prooi heen te sprinten

D. Korte sprintvormen van 10 tot 15 meter met wenden

Passen/trappen

Doel

- het verbeteren van het passen en trappen

Organisatie

- stroomvorm
- minimaal 10 spelers
- speelveld van 30 x 40 meter
- iedere speler loopt de bal achterna

Inhoud

- speler 1 speelt speler 2 in
- speler 2 draait open en speelt speler 3 in
- speler 3 draait open, neemt de bal aan en dribbelt naar de andere kant, waar de oefening opnieuw begint

Methodiek

- eerst op lage snelheid uitvoeren, daarna tempo verhogen
- vrij spel, daarna aantal balcontacten verminderen, bijvoorbeeld tweemaal raken
- eerst grotere afstanden, daarna afstanden verkleinen
- beginnen met één station, daarna een tweede toevoegen

Coaching

Techniek

- 'Bal inspelen op juiste been'
- 'Aanname buitenste been'
- 'Sta je in de dekking, eis de bal dan aan de blinde kant'
- 'Balsnelheid aanpassen aan de situatie'
- 'Ballen met gevoel geven'
- 'Pass strak over de grond in'
- 'Bij de kaats de bal zacht neerleggen, met gevoel'

Tactiek

- 'Altijd contact houden met de bal'
- 'Coach dwingend: 'KAATS!'
- 'Alles explosief uitvoeren'
- 'Kom uit de dekking'
- 'Maak vooractie'
- 'Zorg dat je tijdig ingedraaid staat'

Variaties

Oefenvorm 2

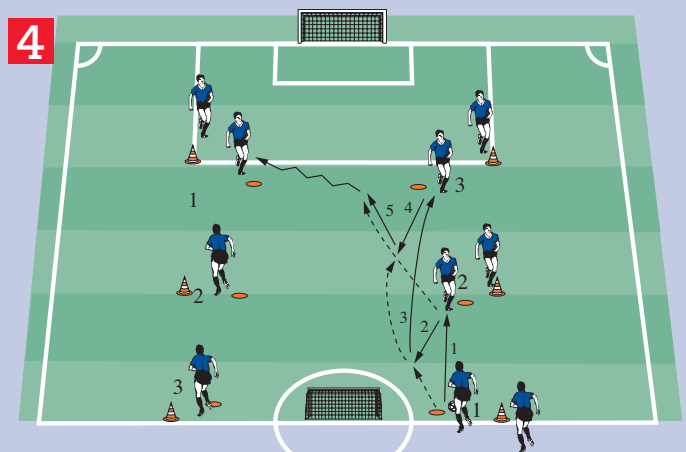
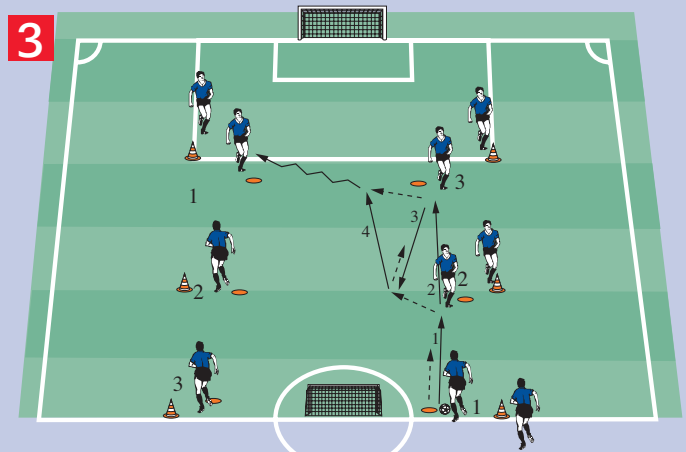
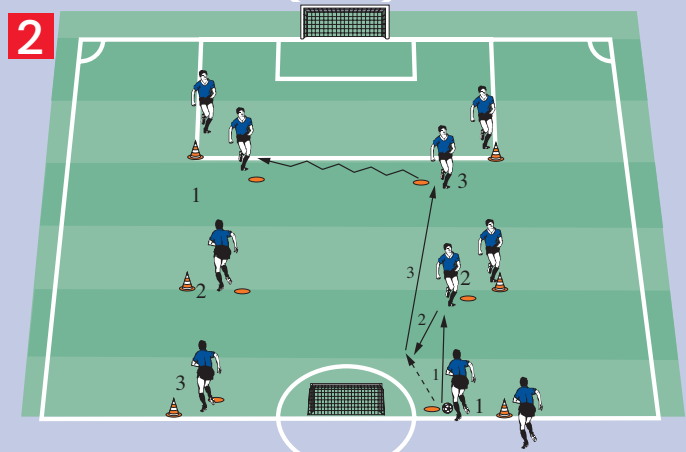
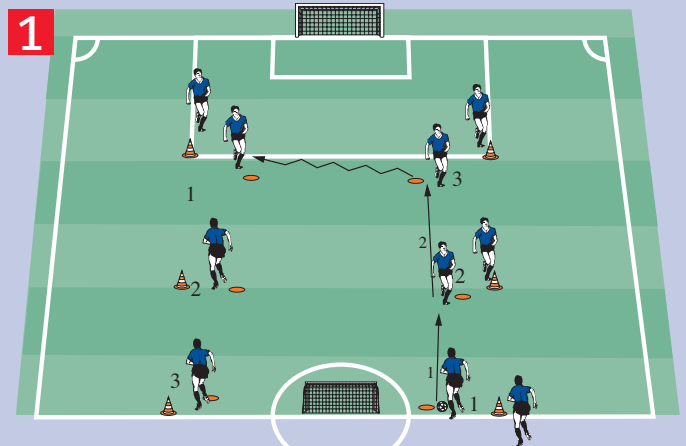
Speler 1 speelt speler 2 in, speler 2 kaats op speler 1, speler 1 passt op speler 3, speler 3 draait open, neemt de bal aan en dribbelt door naar de pylon, waar de oefening opnieuw begint.

Oefenvorm 3

Speler 1 speelt speler 2 in, speler 2 draait open en speelt speler 3 in, speler 3 laat de bal vallen op speler 2 die vervolgens speler 3 wegstuurt, speler 3 dribbelt naar de andere kant.

Oefenvorm 4

Speler 1 speelt speler 2 in, speler 2 laat de bal vallen op speler 1, speler 1 zoekt diepte bij speler 3 en speler 2 sluit bij, vervolgens wordt speler 2 weer aangespeeld die weer naar de andere kant dribbelt.

Omschakelen van balbezit ←→ balbezit tegenstander

Doel

- het verbeteren van de omschakeling

Organisatie

- in vierkant van 30 x 30 meter
- 15 spelers

Inhoud

- positiespel 7:8
- als bal uit is, speelt de hulptrainer onmiddellijk een nieuwe bal in
- de trainer speelt altijd een vrijstaande speler van het zevental aan
- zevental heeft vrij spel
- achttal mag de bal maar tweemaal raken

Methodiek

- beginnen met positiespel 7:9
- daarna positiespel 7:8
- achttal mag de bal 3 maal raken, daarna omschakelen naar tweemaal raken
- op lager niveau ruimtes wat groter maken
- op hoger niveau ruimtes kleiner maken

Coaching

Techniek

- 'Let op het inspelen van de bal met de juiste snelheid'
- 'Pas als aanbiedende speler je snelheid aan aan je techniek'
- 'Speel de ballen over de grond'
- 'Raak de bal in het hart'
- 'Kaats met gevoel'

Tactiek

- 'Maak bij balbezit het veld groot'
- 'Maak bij balverlies het veld klein'
- 'Help elkaar door middel van heldere coaching'
- 'Probeer de bal af en toe vast te houden, zorg voor rust in je spel'
- 'Haal de bal uit de drukte door naar de andere kant te openen'
- 'Spelers in de dekking aanspelen op de blinde kant'
- 'Het zevental moet geduld hebben en het juiste moment om druk te zetten'
- 'In sommige gevallen, na bijvoorbeeld een slechte pass van de tegenpartij, kun je ook individueel druk zetten'

Variatie

- positiespel met dezelfde regels, maar dan 7:9

Omschakelen van balbezit ↔ balbezit tegenstander

Doel

- het verbeteren van zowel de omschakeling van balbezit naar balverlies als van balverlies naar balbezit

Organisatie

- speelveld 30 x 40 meter
- twee grote doelen
- 15 spelers en 2 keepers

Inhoud

- partijspel 7 : 8 met 2 keepers
- gaat de bal over de achterlijn dan wordt een andere bal door de tegenovergestelde keeper weer in het spel gebracht
- gaat de bal over de zijlijn, dan brengt de trainer weer snel een andere bal in het spel
- trainer speelt altijd een vrijstaande speler van het zevental in
- tweemaal vijf minuten spelen, spelers wisselen van taak

Methodiek

- eventueel eerst beginnen met partijspel 7:9
- achttal mag de bal maar twee keer raken
- achttal moet bij balbezit starten bij de keeper
- zowel het achttal als het zevental mogen op beide doelen scoren
- bij balverovering op eigen helft dient op tegengestelde doel afgewerkt te worden
- scorende partij houdt balbezit, keeper aan tegengestelde kant brengt bal weer in het spel

Coaching

Techniek

- 'Speel de bal met juiste snelheid in: hard als het kan, zacht als het moet'
- 'Aanbiedende spelers moeten hun snelheid aanpassen aan hun techniek'
- 'Speel de ballen over de grond'
- 'Raak de bal in het hart'
- 'Kaats met gevoel'

Tactiek

- 'Maak bij balbezit het veld groot'
- 'Maak bij balverlies het veld klein'
- 'Help elkaar door middel van heldere coaching'
- 'Probeer de bal af en toe vast te houden, zorg voor rust in je spel'
- 'Haal de bal uit de drukte door naar de andere kant te openen'
- 'Spelers in de dekking aanspelen op de blinde kant'
- 'Het zevental moet geduld hebben en het juiste moment om druk te zetten'
- 'In sommige gevallen, na bijvoorbeeld een slechte pass van de tegenpartij, kun je ook individueel druk zetten'
- 'Houd het spel simpel'
- 'Straal vertrouwen in je eigen kwaliteiten uit'

De les van een seizoen Europees voetbal

Tekst/

Henny Kormelink

Tjeu Seeverens

De winst van Feyenoord in de finale van de UEFA Cup bezorgde het hele Nederlandse voetbal weer meer aanzien. Het succes was vooraf niet voor mogelijk gehouden. Internationale topteams als Glasgow Rangers, Inter Milan en Borussia Dortmund moesten namelijk eerst worden verslagen. De voetbaltrainer zocht de verantwoordelijke coach Bert van Marwijk op. De visie van een evenwichtige coach, die door het onverwachte succes plotseling de status van Europese topcoach heeft. Het gaat snel met Van Marwijk, heel snel.

Meer georganiseerde

Niets leek de voorbereiding op de UEFA Cup-finale in de eigen Kuip te kunnen verstoren...

Bert van Marwijk: "Het hele team leefde uiterst geconcentreerd naar woensdag 8 mei toe. De sfeer in de aanloop naar die finale was met geen enkele andere voorbereiding te vergelijken. Er is bijvoorbeeld onder mijn leiding nog nooit zo geconcentreerd getraind. In alles proefde je de sfeer van: 'dit laten we ons niet meer afpakken.' In een vroeg stadium wisten we tegen SC Heerenveen de kwalificatie voor de Champions League af te dwingen. Daardoor konden we tegen Willem II met een veredeld B-team spelen. En dan komt aan de vooravond het bericht van de moord op Pim Fortuyn. Een tijdbom, want je weet meteen dat je de gevolgen niet kunt inschatten. Ik wist het niet meer. M'n verstand zei dat een voetbalwedstrijd niet meer belangrijk is als in jouw land iemand vanwege z'n mening wordt doodgeschoten. Je realiseert je natuurlijk je status als trainer van Feyenoord bij een voorval met een dusdanige impact voor Rotterdam. Elk woord kan verkeerd uitge-

legd worden. Het leefde in de groep, maar dat gold ook voor de finale. Uiteindelijk zijn de spelers er heel goed en professioneel mee omgegaan. Ook dat heeft alles te maken met de eenheid die deze groep vormt. Na afloop kon de huldiging heel terecht niet op de Coolsingel plaatsvinden. Toch ontbrak daardoor iets aan deze historische zege. 'Op de Coolsingel staan, is iets wat je nooit meer vergeet,' heeft collega-trainer Mario Been me steeds voorgehouden. We hebben dus nog iets om in de komende tijd naar toe te werken..."

Onnederlands

Wel de UEFA Cup, niet het landskampioenschap of de beker...

Bert van Marwijk: "Het is ondoenlijk om tegenwoordig op alle fronten te scoren. Dat lukt zelfs de absolute topclubs niet. Bayer Leverkusen verspeelt dit seizoen in de eindfase alle hoofdprijzen. Borussia Dortmund de UEFA Cup, Manchester United de landstitel en de Engelsen staan ook niet in de finale van de Champions League. Inter Milan moet op het ultieme moment afhaken en Real Madrid wordt

geen kampioen van Spanje. Dan heb ik het over clubs met gigantische budgetten vergeleken met Feyenoord. Daarom vind ik het een buitengewone prestatie dat we ons via de competitie toch nog voor de Champions League wisten te plaatsen en de UEFA Beker hebben gewonnen.

Natuurlijk moet je kritisch blijven en analyseren waarom je in een bepaalde fase van de competitie ogenschijnlijk onnodig punten hebt verspeeld. Van de andere kant moet je zo realistisch zijn dat in de top de belasting voor spelers te hoog is om op alle fronten te oogsten. De belasting is enorm, niet alleen fysiek maar vooral ook mentaal.

De situatie bij Feyenoord was het afgelopen seizoen zelfs een beetje onnederlands. De topclubs in dit land zijn al jaren gewend aan een ritme waarin ze in de eerste helft van het seizoen en bij uitzondering een enkele wedstrijd na de winterstop in Europees verband wedstrijden moeten spelen. Vervolgens kunnen ze zich door de uitschakeling weer concentreren op de competitie en de beker. Twee hele competities naast elkaar

spelen zijn we niet meer gewend. Dat zorgt voor een enorme spanningsboog.

Je leert er ontzettend veel van, zowel de technische staf als de spelersgroep. Vooral het omgaan met alles wat om je heen gebeurt. Mijn belangrijkste opdracht is geweest om onder die nieuwe omstandigheden het team toch steeds overeind te houden. Dat probeer ik te bereiken door het team af te schermen voor eventuele negatieve invloeden van buitenaf. En dan bedoel ik met 'team' niet alleen de spelersgroep, maar ook alle mensen rondom dat team. Van Norma van het spelershome, materiaalman Carlo de Leeuw tot en met Rob Baan, de medische staf, het management en de voorzitter. Ik accepteer niet dat er vanuit dat team iets negatiefs naar buiten komt. Of het nu goed of slecht gaat, of je het nu wel of niet ergens

mee eens bent, naar buiten toe zul je altijd als een eenheid moeten optreden. Dat is zo belangrijk. Het gaat pas echt werken als je dat als trainer elke dag opnieuw weer benadrukt. We doen het met z'n allen.

Rinus Michels heeft ooit geconstateerd dat coaches de neiging hebben allerlei gekke dingen te gaan doen als het goed gaat of juist heel slecht. Zo denken sommige trainers, zeker als het goed gaat, dat ze binnen de hiërarchie van de club helemaal bovenaan staan. Dat is onzin. Voor het technisch gedeelte is de trainer de hoogste baas. Maar binnen de hele club sta je misschien op de vijfde of zelfs tiende plaats. Dan krijg je het gekke verschijnsel dat een trainer binnen het eerdergenoemde team van spelers en begeleiding boven de voorzitter staat, terwijl binnen de hele club de trainer qua rangorde ver beneden de voorzit-

ter staat. Van die unieke positie moet je je heel bewust zijn, anders kun je problemen verwachten."

Als trainer moet je dus voorwaarden creëren om dat hele team optimaal te laten functioneren. En voor de spelersgroep geldt hetzelfde. Het team is sterk, maar het individu maakt het verschil. Vertaald naar Feyenoord: het team moet bijvoorbeeld zo functioneren dat Pierre van Hooijdonk maximaal wordt benut. Die acceptatie was er in het begin van het seizoen nog onvoldoende. Dat was de belangrijkste reden waarom we toen nog niet zo goed speelden. Pierre scoort overal, is een enorme persoonlijkheid met een uitgesproken mening over voetbal. Daar hou ik van, want die heb ik ook.

Maar de komst van zo'n dominante speler heeft vergaande consequenties

chaos, a.u.b.!

voor de verhoudingen binnen een spelersgroep. In het vorige seizoen waren er namelijk spelers die op basis van hun creativiteit het verschil maakten. Zij moesten door de komst van Pierre diezelfde creativiteit op een andere manier gaan gebruiken. Zo'n proces kost tijd. De ene speler accepteert die nieuwe rol wat sneller dan de andere. Daar ben je elke dag mee bezig.

Kijk naar het vorige seizoen. Toen speelden we vaak met centraal voorin het duo Tomasson/ Korneev en op de vleugels meestal Leonardo en Kalou. Bij balbezit vertrok Korneev vanuit de rug van Tomasson en kwam dan in de bal. Igor heeft als een van de weinige spelers het vermogen om na de eerste aanname al direct ingedraaid te staan met het gezicht naar de tegenstander. Op dat moment bediende hij meteen Tomasson in de diepte of de spelers aan de zijkanalen. De vleugelspitsen moesten dan een actie maken om uiteindelijk tot een scoringskans te komen. Ze hadden daarvoor door het snelle handelen van Korneev meestal ook de tijd en de ruimte.

Met de komst van Pierre van Hooijdonk veranderde dat automatisme. Je moet de specifieke kwaliteiten immers zo optimaal mogelijk benutten. Bij balbezit wordt nu meestal meteen Van Hooijdonk of Tomasson ingespeeld. Vanuit de kaats wordt er zo snel mogelijk geopend op een vleugelspits. Die hoeft dan vaak de actie niet te maken, omdat meestal een snelle voorzet door de aanwezigheid van Pierre veel gevaarlijker is: de verdediging van de tegenstander is dan nog niet zo goed georganiseerd. Die creatieve buitenspelers moeten dus accepteren dat ze niet altijd die actie kunnen maken. Als ze het goed doen, hoeven ze bij balverlies minder te lopen, maar ze moeten door de komst van Pierre bij balbezit en de omschakeling wel sneller denken.

Ik neem die spelers hun creativiteit zeker niet af. Er doen zich in een wedstrijd meer dan voldoende situaties voor waarin ze wel die actie kunnen maken, nee, zelfs moeten maken en dan mag die nog mislukken ook. Een volgende keer zullen ze in diezelfde situatie weer die actie moeten maken. Daar trainen we ook heel bewust op. Maar ik eis dat ze ook

de situatie herkennen waarin een andere keuze, die van een snelle voorzet, noodzakelijk is. Dan creëer je de voorwaarden waarin het individu het verschil kan maken. En daar gaat het om. Wie dat niet inziet of kan opbrengen, haakt af. En dan kun je bijvoorbeeld kiezen voor meer een middenvelder dan een specifieke vleugelspits aan de zijkant, omdat zo'n type speler eerder geneigd is een snelle en dus verrassende voorzet te geven. Om zulke details gaat het in de top. Dat heeft alles te maken met het voortdurend bewaken van een juiste balans."

Beïnvloeden

In de media is gesuggereerd dat na FC Twente spelers een grotere invloed hebben gekregen op de speelwijze van Feyenoord. Klopt dat beeld?

Bert van Marwijk: "Onzin. Er leefden toen door tegenvallende resultaten kleine irritaties binnen de groep. Dat gebeurt overal. Dan ga je bij elkaar zitten en probeer je er samen uit te komen. Dat is toen ook gebeurd, niet meer en niet minder. We zijn na die sessie beslist niet anders gaan spelen. Maar ik begrijp die commotie wel. Bij een club als Feyenoord wordt alles onder een vergrootglas gelegd. Elke dag komen uit het hele land supporters naar onze trainingen kijken. Ik zou op sommige momenten graag in alle rust met de groep willen trainen, maar dat kan bij deze volksclub nu eenmaal niet. Dus moet je accepteren dat een 'doodschop' op een training bij een andere club niet opvalt, maar bij Feyenoord meteen voor een overbezet sms-net zorgt. Je hebt als coach rekening te houden met de clubcultuur en dus train je niet achter gesloten deuren. Maar dat heeft van de andere kant ook zijn charme.

Mijn stelling is: een coach moet kunnen beïnvloeden, maar mag zich niet laten beïnvloeden. Je moet goed naar iedereen luisteren, want daar word je alleen maar beter van. Maar je moet wel je eigen lijn blijven volgen. Zo hanteer ik drie basisprincipes waarvan ik niet afwijk. Zoveel mogelijk spelers moeten op een positie staan waarop ze het beste tot hun recht komen. Dat is lang niet altijd makkelijk te realiseren. Op de tweede plaats moet je op een manier spelen waar

het team achter staat en tot slot moet het team de kwaliteiten hebben om die gewenste speelwijze ook daadwerkelijk uit te kunnen voeren. Binnen dat kader kun je dan met de spelers in discussie gaan. Een voorbeeld: vorig seizoen werden we tegen PSV in de eerste tien minuten overlopen aan onze linkerkant. Ooijer ging steeds over Smolarek heen en scoorde al in een vroeg stadium. Achteraf nam ik mezelf kwalijk dat we PSV niet meteen onder druk hadden gezet, want dan is die ploeg het kwetsbaarst. Dat heb ik in de nabespreking ingebracht en uitvoerig met de spelers bespro-

ken.

Een ander voorbeeld is het moment dat je iets wezenlijk in je concept verandert. Ik probeer altijd een dusdanig concept met een elftal te ontwikkelen dat we ons niet hoeven aan te passen aan de tegenstander. Maar met die speelwijze moeten we wel altijd een antwoord hebben op welk systeem van de tegenstander dan ook. De organisatie, het geraamte, moet steeds in tact kunnen blijven. Daarbinnen kun je dan wat variëren, bijvoorbeeld door een speler vijf meter naar voren of naar achter, naar links of rechts te positioneren. In internationale topwedstrijden gelden soms andere wetten en moet je bijvoorbeeld je mid-

denveld versterken. Dat heb ik bijvoorbeeld uit bij Spartak Moskou gedaan. Toen heb ik Van Gastel als extra middenvelder ingebracht ten koste van de linker vleugelspits. Bij balverlies moesten Van Hooijdonk en Tomasson afwisselend de linkerkant afschermen. Een keuze die mede was gebaseerd op het vormgebrek van een vleugelspits. Zo'n ingrijpende verandering bespreek je eerst met je spelers, je luistert goed en hakt dan de knoop door. Helaas werd die bespreking in de media uitgelegd dat de spelers voor Van Gastel hadden gekozen. Nonsens. Luisteren naar spelers

bij wissels bijna altijd concessies doen. Het komt zelden voor dat je over een dusdanig kwalitatief sterke selectie beschikt dat wissels niet noodzakelijk tot aanpassingen leiden. Voor een club met een begroting als die van Feyenoord is dat een utopie. Bij zo'n club kan alleen een team dat 'staat' beter worden. Dus laat ik mijn basisteam zo lang mogelijk in tact. Maar door schorsingen, blessures, vormgebrek of noodzakelijke aanpassingen van het concept moet je soms je basiself veranderen. Zo heb ik heel lang Kalou en Leonardo het vertrouwen gegeven. Maar als ze dan na een

beperkte. Door omstandigheden is hij later in het seizoen op de positie van Paauwe terechtgekomen. Als linker middenvelder bleek hij tot veel meer in staat dan iedereen voor mogelijk had gehouden, ook verdedigend. Je kunt als trainer soms een hele tijd met zo'n probleem worstelen en uit noodzaak geboren dient zich dan plotseling de oplossing aan. Je hebt niet altijd alles in de hand. Vorig seizoen had ik bijvoorbeeld steeds met langdurige blessures te maken. Bosvelt, Van Wonderen en Kalou waren maanden geblesseerd. Hun vervangers kregen dus een langere tijd de kans om in het team te groeien. Dit jaar heb ik veel meer te maken gehad met allerlei kleine blessures, die er voor zorgden dat ik vooral in de eerste helft van het seizoen geen wedstrijd met dezelfde elf kon starten. Dat wreekt zich.

Overigens komt bij mij extra energie vrij op momenten dat het wat minder gaat. Dat is niet alleen bij het voetballen het geval. Ik heb een sportzaak gehad en als zakenman ken je net als trainer pieken en dalen. Zo'n zaak vreet energie. Op een gegeven moment stelde m'n vrouw voor met die zaak te stoppen. Dat vertik ik. Ik krijg dan zoiets over me van: dat zal en moet me lukken, ik zal het voor elkaar krijgen. Die karaktereigenschap komt me als trainer van pas. Elk mens kent z'n moeilijke momenten. Ook ik heb soms m'n twijfels, maar dat laat ik nooit blijken als ik voor de groep sta. In een team herken je het karakter van een trainer. Straal je als coach onzekerheid uit, dan draag je dat op je speler over. Gelukkig heb ik daar zelden last van."

Verdediging

Als verklaring van het succes van Feyenoord wordt vooral naar het middenveld en de voorhoede gewezen. Hoe schat je de kracht van de verdediging in?

Bert van Marwijk: "Drie van de vier basisspelers zijn geen echte verdedigers en toch ben ik tevreden over m'n laatste linie. Brett Emerton is als rechtsback heel aanvallend ingesteld. Hij vindt zichzelf ook meer een middenvelder. Ik vind hem op de backpositie van meer waarde voor het team en dat telt. Emerton heeft meer moei-

wil niet zeggen dat je precies doet wat je spelers zeggen. Als ze dat gevoel wel hebben, ben je als coach kansloos.

Ik communiceer ook niet op vaste momenten met spelers. Dat gebeurt heel spontaan. De ene keer op de gang of in m'n kamer, de andere keer op het veld. Soms met een individuele speler en dan weer met twee, drie spelers of een linie. Door het spontane karakter is de drempel voor spelers laag om met mij te communiceren en dus weet ik eerder wat er in een groep leeft.

Ik ben een trainer die graag vasthoudt aan een vast team. Alleen dan kun je als team groeien. Bovendien moet je

hele serie wedstrijden hun nieuwe rol niet oppikken, ontkom je niet aan andere spelers op die posities. Eerst het duo Smolarek en Elmander, maar ook hun vorm ebde na een goede periode weg en toen was het de beurt aan combinatie Kalou/Van Persie (Leonardo). Daar ontkom je niet aan. Een ander discussiepunt is de positie van Ono geweest. In het Japans elftal mag hij bij balbezit, vanaf de linkerkant komende zoals Zidane in het Franse team, zijn eigen rol invullen. Die rol heb ik hem bij Feyenoord in eerste instantie ook willen geven. Bij ons bleek Ono echter zo gedisciplineerd dat hij niet van zijn positie op links afweek, waardoor hij zichzelf

te met verdedigend denken dan een pure verdediger. Daardoor hebben we soms onnodig tegengoals moeten incasseren. In het duel tegen SC Heerenveen profiteerde Lurling daar uitstekend van door een aantal keren in zijn rug weg te lopen. Dat heeft niets met de verdedigende kwaliteiten van Brett te maken, maar met een gebrek aan verdedigende discipline. Daar werken we dus hard aan. Het centrale duo Kees van Wonderen/Patrick Paauwe vind ik het sterkste centrale verdedigingsduo van ons land. Het eerste grote voordeel is dat de een rechtsbenig en de ander links-

verdediging hebt staan, want dat kost altijd tijd in de opbouw. Je ziet bijvoorbeeld bij twee rechtsbenige centrale verdedigers vaak een eenzijdige opbouw via de linkervleugelverdediger. Dat heeft alles te maken met hoe zij van nature staan ingedraaid. Er is wel kritiek op Paauwe geweest, maar ik ben zeer tevreden over hem. Hij is fysiek ongelooflijk sterk, snel, heeft een uitstekende pass, schuift makkelijk door en kan koppen als de beste. Ik heb hem bijvoorbeeld kopduels van Jan Vennegoor of Hesselink zien winnen. Thomas Rzasa weet dat ik bewust

Vervolgens is van belang hoe de tegenstander de flanken bezet. Staan daar 'hangende' middenvelders, dan moeten de backs eerder doordekken. Maar als het spel snel wordt verplaatst, sta je misschien 20 meter voor je centrale duo. Dus zul je bij een snelle verplaatsing van het spel meteen moeten reageren en knijpen. Speelt de tegenstander met twee centrale spitsen en twee specifieke vleugelspitsen, dan speel je als verdediging bijna vanzelf op één lijn. Dan moet je als back bij balbezit van de tegenstander extreem knijpen, anders kom je in het centrum een man te-

benig is. Dat scheelt enorm in de snelheid waarmee je kunt opbouwen. Paauwe kan met z'n linkerbeen heel makkelijk openen op rechts, daar zou een rechtsbenige speler veel meer tijd voor nodig hebben. En hoe sneller je kunt inspelen, hoe meer tijd de speler heeft die de bal ontvangt. En technisch gezien is het makkelijker om zo'n strakke inspeelpass van Paauwe te controleren dan zo'n halve 'hobbelaar' van een verdediger met een geringe traptechniek. Een linksbenige centrale verdediger loopt als de keeper de bal heeft anders weg dan een rechtsbenige. Ze staan anders ingedraaid. Daarom is het zo belangrijk dat je niet twee rechtsbenige of linksbenige spelers in het centrum van je

naar een alternatief voor hem heb gezocht. Dan ben je een echte prof als je zonder zeuren zo'n seizoen speelt. Van de andere kant wist hij dat ik hem niet zomaar zou wisselen. Wie speelt, krijgt een lange tijd m'n vertrouwen, zonder uitzondering.

Het knijpen bij balbezit van de tegenstander kan door onze verdediging beter worden verzorgd. Het is geen gemakkelijke materie. Als je tegen een tegenstander met drie aanvallers moet knijpen, is dat wat anders dan wanneer je met twee of vier aanvallers wordt geconfronteerd: Speelt de tegenstander met twee centrale spitsen, dan houdt dat in het centrum steeds een 1:1-situatie in.

kort. Speelt de tegenstander met drie spitsen – een centrale spits en twee vleugelspitsen – dan hoeft je als back minder snel te knijpen, want er is een speler in het centrum over. De wijze van knijpen heeft ook te maken met de noodzakelijke rugdekking door een centrale verdediger. Als een back met een sterke tegenstander wordt geconfronteerd, is die rugdekking vaker en nadrukkelijker nodig. Dan moet de andere back meer knijpen om zo de rugdekking in het centrum te verzorgen. Is de back z'n directe tegenstander de baas, dan is die rugdekking wat minder noodzakelijk en hoeft de andere back ook veel minder te knijpen.”

Vorbereitung

Hoe heb je je ploeg op de beslissende wedstrijd tegen Dortmund voorbereid?

Bert van Marwijk: "In de eindfase van zo'n slopend seizoen zoek je vooral naar momenten van rust. Twee weken voor zo'n finale zijn juist de tijdstippen van belang waarop je de spelers vrij kunt geven. Dan wil ik ze niet op het stadion zien. Lekker ontspannen thuis, even weg van al die supporters en journalisten. De mentale druk is toch al enorm.

Het trainingskamp week niet af van andere keren. Spelers willen dat ook niet. Op de dag voor de wedstrijd wordt er eerst nog bij het stadion getraind. Daarna gaan we naar het bekende hotel, pakken de sleutel en duiken in bed. Om 17.00 uur is er de traditionele koffie met cake. Aansluitend laat ik wat videobeelden van de tegenstander zien. Meestal is dat een hele fase uit een wedstrijd en zijn het geen geselecteerde beelden. Het gaat erom dat spelers een bepaalde indruk krijgen. Om 19.30 uur wordt er gedieneerd.

Op de wedstrijddag worden de spelers om 9.30 uur gewekt, om 10.00 uur is er ontbijt en een uur later gaan we altijd wandelen. Na weer wat videobeelden of een korte bespreking lunchen we om 13.00 uur. Vervolgens gaan de spelers weer naar hun kamer. Om 17.00 uur krijgen ze nog een lichte sportmaaltijd.

Om 18.00 uur vertrekken we naar het stadion, waar ik altijd in de kleedkamer de wedstrijdbespreking hou. Je praat dan niet te veel over een tegenstander, want je moet je spelers het gevoel geven dat ze steeds van hun eigen kracht dienen uit te gaan. Het is wel zaak je in de mogelijke opstelling van de tegenstander te verdiepen. Als je als technische staf negen van de tien keer de opstelling goed hebt, weten spelers dat je je optimaal voorbereidt. En de specifieke sterke en zwakke punten zijn natuurlijk heel belangrijk. Hoe en waar zetten ze druk, tot welk gedeelte van het veld zakken ze terug en wat zijn bijvoorbeeld hun opbouwende kwaliteiten? Geen lange verhalen, maar zo snel mogelijk de essentie. Vertaald naar Dortmund: in de eerste fase kiest Borussia voor een trage opbouw van

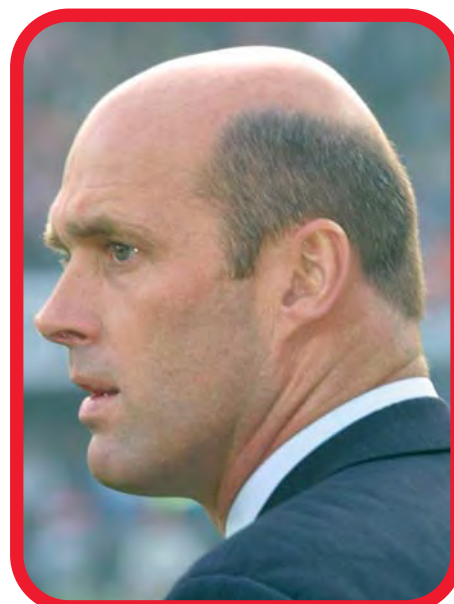
achteruit, totdat Koller vrij is. Die wordt ingespeeld en dan gebeurt het. Kaatst Koller op Rosick dan is Amoroso meestal de derde man. Heeft Rosick de bal en zoekt hij Koller op, dan loopt hij meestal door voor een 1-2-combinatie. Zulke wezenlijke details geef je aan en natuurlijk de oplossingen. Bijvoorbeeld knippen totdat een centrale verdediger je coacht en aangeeft dat de verdediging positioneel blijft staan. Dus eerst meegaan met lopende spelers en wachten totdat je wordt gecoacht. Datzelfde geldt voor buitenspel situaties: eerst meelopen, dan gecoacht worden en vervolgens ageren. Niet eerst ageren en blijven staan, want dan ben je vaak te laat. Zo'n voorbereiding op de belangrijkste wedstrijd van het seizoen is dus niets bijzonders, maar de spelers voelen zich daar het prettigst bij."

Dortmund

In de finale tegen Borussia Dortmund kreeg je verdediging te maken met een wel heel onorthodoxe en dus onvoorspelbare speelwijze van de tegenstander. Had je dat voorzien?

Bert van Marwijk: "Als je Borussia Dortmund de eerste keer ziet spelen, weet je niet wat je ziet. John Metgod en ik hebben Dortmund tegen Werder Bremen gezien. We wisten niet wat ons overkwam. Slechts vier posities waren vast bezet: de keeper, de spits, de verdedigende en de 'hangende' middenvelder. De rest liep bij balbezit allemaal door elkaar. John en ik waren niet in staat om bij balbezit een formatie op papier te zetten! Ricken startte links voorin, maar die heb ik in die wedstrijd ook op de positie van de rechtsback, rechterspits en centrale verdediger gezien! Voor Heinrich gold precies hetzelfde. Amoroso speelde linksbuiten, rechtsbuiten, in de spits en op het middenveld. Rosick liep overal. Het spel van Dortmund lijkt ongelooflijk ongeorganiseerd, maar het is juist georganiseerde chaos.

De vier spelers voorin lopen bij balbezit waar ze willen lopen. Daar moeten we van leren, want door die vele positiewisselingen zijn de aanvallende ingestelde spelers van Dortmund heel moeilijk te verdedigen. In het spel van Bayer Leverkusen zie je dat ook terug. We mogen die ontwikkeling bij Duitse

topploegen best eens goed analyseren, want het voorspelbare karakter van het Nederlands voetbal is niet ons sterkste wapen. Wij moeten ons afvragen of we onze aanvallers niet meer vrijheid moeten geven als we in balbezit zijn.

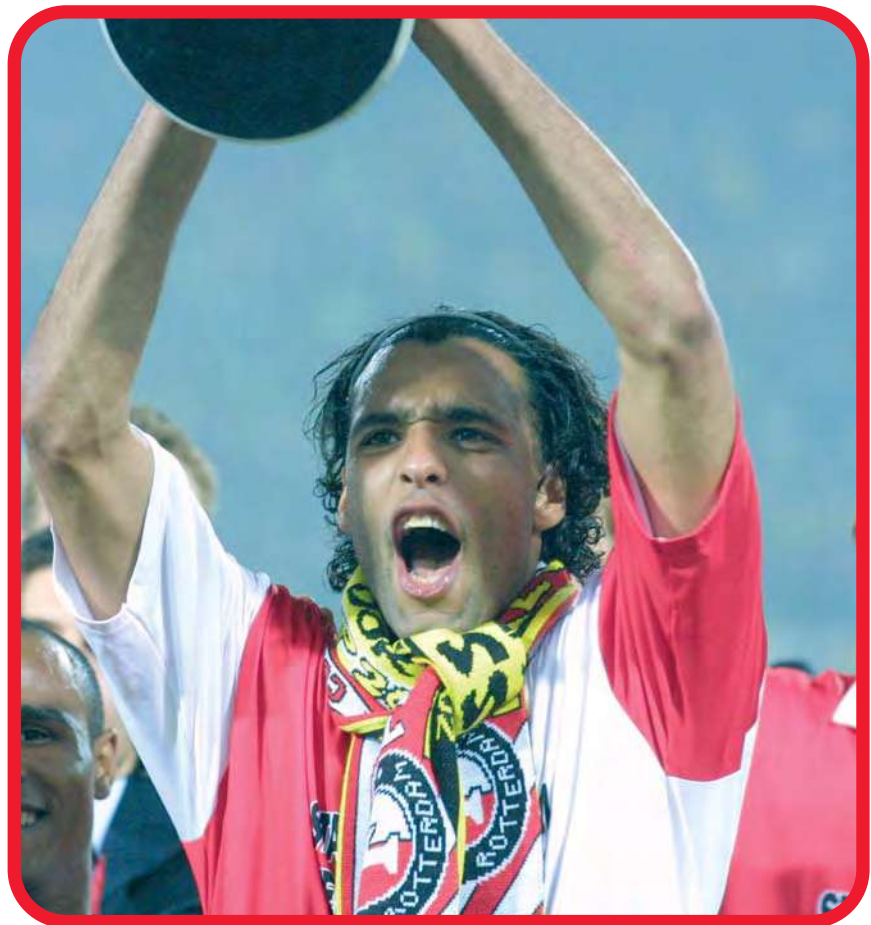
Dat is niet te trainen, niet in automatiseren vast te leggen, want dat botst met het uitgangspunt. Afspraken maak je met hen over de omschakeling en balbezit tegenstander. Op het moment dat ze de bal kwijt zijn, zie je de vier aanvallers van Dortmund ook altijd een bepaalde positie innemen. Koller die de linkerkant en Amoroso die de rechterkant afschermt, Rosick die de twee voorstoppers voor zich houdt en Ewerthon die naar het middenveld doorschuift. Dan is er wel een lijn te ontdekken, maar in balbezit heeft het viertal de vrijheid om vooral op intuïtie te handelen.

Een groot voordeel daarbij is dat ze hun spits Koller altijd aanspeelbaar is. Hij is groot, sterk en kan beter voetballen dan menigeen denkt. Koller wordt altijd als eerste aanspeelpunt gebruikt. Op dat moment gaan Amoroso, Ewerthon en Rosick lopen. Dan is het vooral voor de backs van de tegenstander moeilijk de juiste keuze te maken. Loop je mee, dan benutten de zeer aanvallend ingestelde vleugelverdedigers Evanilson en Dede onmiddellijk de vrijgekomen ruimte. Dat was in de finale na rust een behoorlijk probleem toen Kalou en Van Persie steeds minder in staat waren om Dede en Evanilson af te stoppen. Daarom moest ik ze wel wisselen. De oplossing ligt namelijk niet zozeer bij de verdediging, maar vooral bij je aanvallers. Die moeten meteen druk zetten opdat de pass in de diepte op Koller zoveel mogelijk wordt voorkomen. Toen centrale verdediger Kohler rood kreeg en middenvelder Reuter terugzakte naar de verdediging, kreeg Tomasson meteen de opdracht op Reuter door te schuiven.

De principes van het vroegtijdig druk zetten komen heel vaak tijdens trainingen aan bod en dat leek ook tegen Dortmund z'n vruchten af te werpen. In de rust gaven de spelers aan dat ze zich beresterk voelden bij die tactische keuze. Maar amper twee minuten na rust benutte Amoroso een strafschop. Iedereen schrok zich rot

en prompt sloop de twijfel in het elftal. Beetje bij beetje gaven we vervolgens het initiatief uit handen. Bij onverwachte tegenslag gaan voetballers helaas van nature achteruit lopen, het zijn ook maar mensen. Maar tegen Borussia Dortmund is dat de gevaarlijkste ontwikkeling, want dan maken de lopende mensen – de vier voorin en de twee vleugelverdedigers – het verschil in het voordeel van de Duitsers. Op het moment dat jezelf het

minuten heb ik Ono gewisseld voor Ferry de Haan. Een verdediger voor een middenvelder. Een oplossing die niet past bij het principe van vroegtijdig druk zetten. Toch koos ik daar op dat moment voor, omdat enkele spelers fysiek en mentaal niet meer in staat waren pressie te spelen. Dus kon je verwachten dat het in de slotfase heel hectisch zou worden en Dortmund nog meer de lange bal zou hanteren. Door de aanwezigheid van

initiatief hebt en vooral over de flanken aanvalt, komt Dortmund in de problemen, want dat zijn ze niet gewend.

We maakten 3-1 en op de bank had je het gevoel dat de buit binnen was. Toch maakte Koller acht minuten later alweer 3-2. Dan voelen spelers de enorme spanning die in het uitverkochte stadion sluipt. Vanaf dat moment handelt een voetballer nog maar vanuit één principe: overleven! Als coach heb je daar nauwelijks invloed op, ook al is er nog een half uur te spelen. Je kunt een wissel toepassen, maar dat gevoel haal je niet meer bij je spelers weg. In de laatste zes

Koller, die nog niet eens hoeft te springen om een bal door te koppen, was de kans op een 'klutsbal' die precies goed zou vallen, te groot. Daarom kies je in die laatste minuten voor een andere oplossing in de sfeer van die wedstrijdphase: mandekking op Koller door een speler die ook kopsterk is (De Haan). Waarom voor Ono? Hij oogde niet meer fit en had een aantal keren achter elkaar balverlies geleden. Natuurlijk is het een risico, maar als coach moet je ook op zulke ongelooflijk hectische momenten in staat zijn heel snel en vooral rationeel de voor- en nadelen op een rijtje te zetten. Je mag niet toelaten dat door

die enorme spanning ook bij jou de gevoelens gaan overheersen.”

Doordekken

In de tweede helft hadden de verdedigers van Feyenoord ook steeds meer moeite om het moment van doordekken te bepalen. Daardoor kon Dortmund nogal eens gevaarlijk worden in de ruimte tussen de verdediging en het middenveld bij Feyenoord...

Bert van Marwijk: “Doordekken is een moeilijke materie. Als je voor doordekken kiest, moet je op tijd zijn. Anders ben je heel kwetsbaar. Ben je te laat, dan word je uitgespeeld en kom je achter je een man tekort. In zo’n spannende slotfase waarin je de kleinst mogelijke voorsprong moet verdedigen, zullen spelers veel minder snel voor doordekken kiezen. Het is een kwestie van gevoel. Op het moment dat je doordekt, laat je in je rug een 1:1-situatie achter. Ik kan me heel goed voorstellen dat Paauwe en Van Wonderen gezien het wedstrijdbeeld niet wilden dat Amoroso of Rosick voor de goal in een 1:1-situatie terecht kwamen. Daarom vind ik het logisch dat ze voor een andere oplossing kozen.”

Ontwikkeling

Welke andere lessen dan de vele positiewisselingen heeft een heel seizoen internationaal voetbal opgeleverd?

Bert van Marwijk: “Bij veel Europese teams zie je weinig spelers aan de zijkanen. De as is overbezet. Soms denk ik wel eens: hoe willen ze fatsoenlijk kunnen opbouwen met zo weinig mensen op de vleugels? Wij willen via de opbouw de buitenspelers aanspelen. Internationaal zie je vaak een enkele bezetting aan de zijkanen. Heeft zo’n speler de bal, dan wijkt een spits vanuit het centrum uit naar de zijkant. Dat is een wezenlijk verschil. Het is niet zo voorspelbaar, maar heeft wel als consequentie dat je minder snel voor de goal van de tegenstander komt. Een buitenspeler in onze speelwijze kan namelijk eerder een snelle voorzet geven.

Als Emerton op rechts de bal krijgt ingespeeld, moet hij vlak voordat hij de bal aanneemt al gezien hebben dat Van Hooijdonk zich heeft vrijgemaakt. Dat is in ons systeem heel be-

langrijk. Herkent hij die situatie pas na de balaanname, dan is het te laat en is het moment voorbij. Tegelijkertijd moet Bosvelt de balbaan vrijhouden door naar binnen of helemaal naar buiten te lopen. Dat luistert heel nauw.

Datzelfde geldt voor het aanspelen van Kalou. Hij staat steeds met de rug naar de tegenstander als hij wordt aangespeeld. Dan neemt hij de bal met buitenkant rechts mee en meestal komt hij er dan ook uit. Maar als hij half ingedraaid zou staan, zou hij veel meer opties hebben. Hij ziet dan waar Van Hooijdonk staat. Je mag als vleugelspeler in de opbouw nooit voorbij Van Hooijdonk staan, maar je moet dan in een schuine lijn achter hem staan opgesteld. Kalou kan ook variëren in de vooractie als hij anders staat ingedraaid. Dan kan hij veel makkelijker worden aangespeeld of juist in de ruimte achter z’n tegenstander sprinten. Maar Kalou is daar tot nu toe nauwelijks in te coachen. Ik ben er al zo vaak mee bezig geweest, doch op dat gebied zie ik nog te weinig progressie. Jammer. Positief is dat hij wel sneller omschakelt dan vorig seizoen. Hij denkt beter mee over wat voor het team belangrijk is.

Ook zie je internationaal wel eens een aanvaller bewust niet meeverdedigen. Wij worden kwaad als een speler bij balbezit van de tegenstander blijft staan. Internationaal zie je dat verdedigers ook niet van een overtalsituatie in paniek raken. En komen ze in balbezit, zijn ze in staat om razendsnel die vrije man voorin te vinden. Dan heb je als tegenstander een probleem en kun je het initiatief kwijtraan. Want als die vrije man één keer voordeel haalt uit z’n rol, schrikt de tegenstander en heeft dan meestal de neiging om zich aan te passen. Al eerder heb ik gezegd dat ook internationaal door een enkel moment een wedstrijd helemaal kan kantelen. Toen Van Hooijdonk in de finale de eerste vrije trap tegen de paal schoot, gebeurde er wat in het stadion en de spelers voelen dat: ‘we kunnen zo maar scoren’. Je kunt het initiatief door zulke momenten naar je toe trekken en een andere keer juist weggeven. Een type speler als Bosvelt is daarom zo belangrijk voor een ploeg.

Als je twintig duels aangaat, kun je er vijf verliezen. Maar het mogen niet die vijf zijn die de wedstrijd laten kantelen. Die duels moet je per se winnen en types als Bosvelt herkennen die momenten. Creatievere spelers hebben daar vaak moeite mee. Ergeren zich over een verkeerde beslissing en schakelen dan niet om, gooien de bal bij een inworp naar een tegenstander, spelen op eigen helft een breedtepass in de voeten van de tegenstander of proberen op de verkeerde plaats een bal door de benen van de tegenstander te spelen. Door zulke acties kan een wedstrijd een heel andere wending krijgen. Elke trainer worstelt met de vraag: hoe krijg ik m’n team weer aan het spelen als de wedstrijd op slot zit? Vroeger zei ik altijd: ‘Jongens, ga nou gewoon op je positie staan en doe alleen wat je moet doen en doe vooral niet wat je niet moet doen.’ Nu weet ik dat die aanpak niet voldoende is. Het is wel het vertrekpunt, maar daarnaast zal er ergens op het veld iets moeten gebeuren wat het vuur weer aanwakkert. Je moet spelers in je team hebben die dat aanvoelen.”

Talenten

Het is ook het seizoen geweest waarin je talenten uit de eigen opleiding een kans hebt gegeven. De belangrijkste: Robin van Persie. Welke ‘strijd’ voer je met hem?

Bert van Marwijk: “Elke dag dienen zich voor hem leermomenten aan om aan z’n mentale weerbaarheid te werken. Dat is namelijk bepalend voor z’n toekomst. Dat is niet makkelijk. Toen ik bij Go Ahead Eagles speelde, kwam je alleen op de televisie als je tegen Ajax of Feyenoord speelde. En dan moest je je vader aanwijzen waar je op dat zwart-wit scherm ergens liep. Als je tegenwoordig als jonge gast tegen Ajax vijf minuten in een volle Kuip mag invallen, krijg je na afloop zes tv-stations achter je aan en de dag erna liggen er vijftien aanvragen voor een interview. Je bent in één klap een bekende Nederlander, krijgt meteen een dure auto en een vet contract. Ga daar maar eens goed mee om. Er komt zoveel op hen af dat je als trainer vooral de taak hebt om zo’n speler met beide benen op de grond te houden.

Van Hooijdonk scoort uit vrije trap 2-0

Van de andere kant mag je zo'n type het spontane, brutale niet ontnemen. Ik hou van mondige, lastige spelers, maar wel op het juiste moment. Ga het gevecht op de training maar aan, ook met mij als coach. Maar gezonde brutaliteit heeft niets te maken met te laat komen of een rol opeisen die niet bij je past. Cruijff was ook brutaal, maar was nooit te laat. En wat helemaal niet kon, was dat hij vervolgens Van Hooijdonk bij een vrije trap wegstuurt. Ik wist niet wat ik zag, dacht eerst nog dat ze het hadden ingestudeerd. Robin is meteen ook na

afloop door de groep gecorrigeerd en ik heb er nog een schepje bovenop gedaan, in de kleedkamer en bij de nabespreking. Dat kan niet. Van de andere kant is het voordeel van Robin dat hij zo brutaal is dat hij wel wat kritiek kan verdragen. Je hoeft niet voorzichtig met hem te zijn. Dat maakt het ook weer wat eenvoudiger."

Van Hooijdonk

Heel beslissend voor het succes van Feyenoord is de vrije trap van Van Hooijdonk geweest. Heb je daar als coach ook een aandeel in gehad?

Bert van Marwijk: "Nee, alle credits zijn voor Pierre. Hij is er elke dag mee bezig. Soms in z'n eentje met een muur, dan weer met assistent-trainer Mario Been, ook een specialist. En een andere keer zet hij spelers in een muur. Het is een specialiteit die hij zelf helemaal heeft ontwikkeld. Het lijkt net alsof hij de bal twee keer raakt, eerst met de hak en dan met de binnenkant. Uniek. Hij legt de bal precies waar hij hem hebben wil en dus afhankelijk van de positie van de keeper. Soms weten we op de bank ook zeker dat de bal erin gaat. Tegen

Glasgow Rangers was dat zelfs twee keer het geval vanwege de wat naïeve opstelling van de keeper.

Het grote voordeel van Pierre is dat hij de bal niet alleen naar de gewenste plek kan dirigeren, maar ook nog eens met de juiste snelheid. Een keeper kan bij andere spelers aan de aanloop zien hoe hij moet handelen. Staat de nemer dicht bij de bal, dan wil hij de bal zo zuiver mogelijk in een hoek plaatsen, meestal bij de eerste paal. Zo'n bal kan nooit veel snelheid hebben. Een geplaatste bal in de korte hoek met een lange aanloop lukt motorisch bijna niet. Pierre heeft de gave om precies de juiste aanloop te nemen, de bal op de juiste manier te raken, waardoor die toch voldoende snelheid heeft en in de gewenste hoek komt. Maar die techniek moet hij wel elke dag onderhouden. Zo'n specialisme moet daarom uit jezelf komen. Je moet er aanleg voor hebben en vervolgens ontelbare trainingsuren in steken.

Ik was vroeger een tenger jongetje en kreeg die bal maar niet hoog genoeg voor de goal. Dus oefende ik eindeloos. Dat zie ik te weinig bij de jeugd gebeuren. Zo wordt er niet voldoende

op een goede eindpass getraind. Het is een kwestie van herhalen en nog eens herhalen. Helaas is tegenwoordig niet iedereen van dat belang overtuigd. Niet-functionele trucjes en hoogstandjes willen ze wel oefenen, maar geen vijftig voorzetten of passes. Dat is een verkeerde trend. Er zou ook meer aandacht voor de mentale weerbaarheid mogen zijn. Het straatvoetbal was een veel hardere leer-school. Dat begon al met het samenstellen van de partijtjes. De zwaksten bleven over en als er elf spelers waren, werd er 5:5 gespeeld en moest één speler maar een tijdje wachten. Je speelde niet alleen tegen leeftijdgenoten, maar ook tegen of met veel oudere spelers. Daardoor kreeg je ook fysiek veel meer voor je kiezen. Of het nu regende, sneeuwde of ijzelde, er moest gevoetbald worden. Als er een verdwaalde auto naderde, moest je snel omschakelen. En als de bal in de verkeerde tuin viel, moest je als een speer die bal uit de tuin halen. Vergelijk dat eens met de huidige overgeorganiseerde opleiding.

Dus zul je in trainers moeten investeren, die de gave hebben om op andere manieren aan die mentale weerbaarheid te werken. Dan kom je toch vooral bij oud-spelers uit met een voorbeeldfunctie, die alles zelf al eens een keer hebben meegemaakt. Spelers begrijpen dan beter dat jij hen begrijpt. Dat is belangrijk. Een aantal jaren geleden heb ik in de zomer een groep Amerikaanse jeugdspelers van 15 en 16 jaar getraind. Die hadden toch een kapsones... Toen heb ik eerst een partijtje gespeeld, een paar Amerikaanse jochies omver gekegeld en daarna enkele spelers door de benen gespeeld. Het werd even stil en vanaf toen was er geen enkel gebrek aan respect meer. Wie de jeugd traint, moet de spelers iets voor kunnen doen.

Bij Feyenoord beginnen we elke training met een soort rondo met de hele groep. Ik doe altijd mee, maar ik ben niet de baas en stel me dus bewust kwetsbaar op. Er wordt een speler aangewezen die het voor het zeggen heeft, de 'president'. Je weet dat er altijd bonje is over wie in het midden moet als je 22 tegen 2 speelt. Als eerste moeten de twee spelers in het midden die als laatsten van de groep

op het trainingsveld zijn verschenen. Weet de 'president' niet wie dat zijn, moet hijzelf in het midden. En bij alle twijfelgevallen neemt hij de beslissing. Let hij niet op, moet hij steeds zelf in het midden. Er komen zoveel zaken in zo'n eenvoudig rondootje naar voren, bijvoorbeeld over de hiërarchie in de groep. Het is ook altijd lachen, zeker als de trainer door de benen wordt gespeeld. Je creëert de voorwaarden voor een plezierig begin van de training. Ik begon ook bij sv

spelers moeten dan wat grotere afstanden afleggen. Bijvoorbeeld passen trapvormen en partij- en positie-spelen in een grote ruimte. Of 4-minutenlopen waarbij ik steeds van lang naar kort werk (zie ook de bijdrage van Toine van de Goolberg, conditie- en hersteltrainer bij Feyenoord, elders in deze uitgave- red.).

In het tweede blok werk ik specifiek. Dan staan de afspraken bij balbezit van de tegenstander centraal. In algemene zin coach ik dan bij partij-

Meerssen en Fortuna Sittard met diezelfde rondo. Er werd voorspeld dat dit bij de vedetten van Feyenoord niet zou lukken. Nu vragen ze regelmatig of ze niet wat langer kunnen doorgaan. De regels zijn steeds hetzelfde: je moet in het midden blijven staan als de rest de bal 20 x kan overspelen of als de bal door je benen wordt gespeeld."

Nieuw seizoen

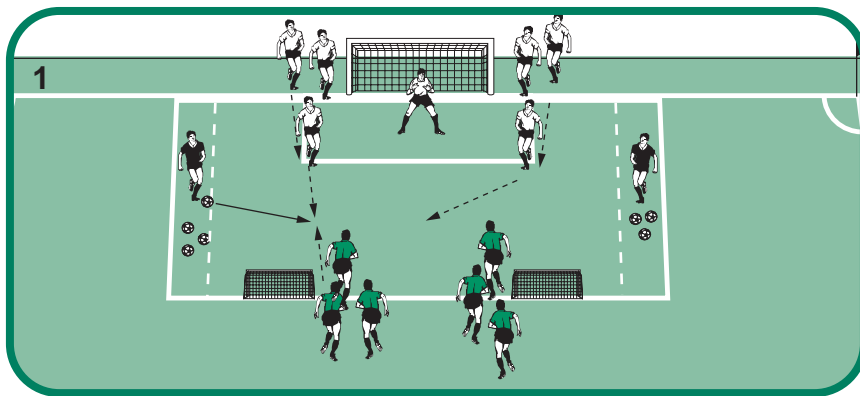
Hoe ziet de voorbereiding op een nieuw seizoen eruit?

Bert van Marwijk: "Ik werk in drie blokken. In het eerste blok staat de algemene basisconditie centraal. De

en positie-spelen op balverlies, de snelle omschakeling en het aansluiten. Dat gebeurt nog niet vanuit de posities.

In het derde blok wordt het nog specifiek en werk ik wel vanuit de posities, geënt op de wedstrijd. Van daaruit coach ik op balbezit, balverlies en de omschakeling.

Alles wat ik doe, heb ik zelf ontwikkeld. Helaas heb ik vroeger nooit oefenvormen van andere trainers opgeschreven. Ook heb ik nooit toptrainers aan het werk gezien. Dat is misschien een gemis. Van de andere kant sta ik achter de visie van Michels dat je als trainer niet de doelstelling moet heb-

ben dat je zo gevarieerd mogelijk dient te trainen. Het is een kwestie van herhalen en nog eens herhalen en binnen die herhalingen moet je de oefenvormen soms wat aanpassen omdat anders de beleving wat minder wordt. Dat lijkt heel logisch, maar hoe vaak komt het niet voor dat een trainer een bepaald accent uit een wedstrijd licht, dat verwerkt in de oefenstof van één training, maar er vervolgens niet meer op terugkomt? Het is niet gemakkelijk om daar heel consequent in te zijn. Je hebt snel de neiging weer iets anders centraal te stellen.

Zo heb ik een hele tijd op het vooruit verdedigen getraind. Dat begint met een oefenvorm waarbij de verdedigers in twee groepen naast het grote doel staan opgesteld. De aanvallers staan op de rand van het zestienmetergebied tussen twee doeltjes opgesteld (zie tekening 1). De twee verdedigers die aan de beurt zijn, gaan op de vijf-meterlijn klaar staan. Ik maak het speelgebied wat kleiner door aan de zijkanten iets van het strafschopgebied af te nemen. Mario Been speelt dan vanaf de zijkant de bal in op een van de aanvallers. De verdediger moet dan 'blind' doorlopen op de aanvaller met de bal. Zo ontwikkel je het gevoel om vooruit te durven lopen. In deze 2:2-vorm train je twee dingen: je ontwikkelt het gevoel van vooruit verdedigen en de daarmee samenhangende kwetsbaarheid. Als je niet voor enorme weerstand zorgt, word je helemaal uitgespeeld als tweetal. Een paar regels: als de bal uit gaat, speelt de trainer aan de andere kant de bal in en altijd richting aanvallers. Je moet dus heel snel omschakelen. Scoren is wisselen. Maximaal 45 seconden. Daarna wisselen de verdedigers en de aanvallers van positie, want ook de aanval-

lers moeten aan de zijkanten vooruit kunnen verdedigen.

In een van de volgende trainingen kan ik diezelfde vorm als 3:3 aanbieden, maar dan in het hele zestienmetergebied. Dan komen er al wat meer tactische zaken om de hoek kijken. Wanneer knijp je, wanneer moet je je schuin achter je medeverdediger opstellen? De keeper kan al meer coachen. En een week daarna kun je het uitbouwen naar 4:4 in een wat groter gebied en met buitenspel. Uiteindelijk probeer je dezelfde doelstelling te bereiken door vanuit de formatie te spelen: bijvoorbeeld op een half speelveld de keeper, vier verdedigers en twee verdedigende middenvelders tegen zeven aanvallers, weer met buitenspel. En als dat niet goed gaat, schakel je terug naar 6:6. Zo train je in een aantal weken in verschillende vormen met steeds nieuwe accenten hetzelfde principe, in dit geval het vooruit verdedigen.

Een aardige vorm voor het trainen van een snelle omschakeling is 8:8 met twee keepers en twee grote doelen in een gebied van 2 x het zestienmetergebied (tekening 2). Er wordt gespeeld in de formatie 3:2:3. Een acht-

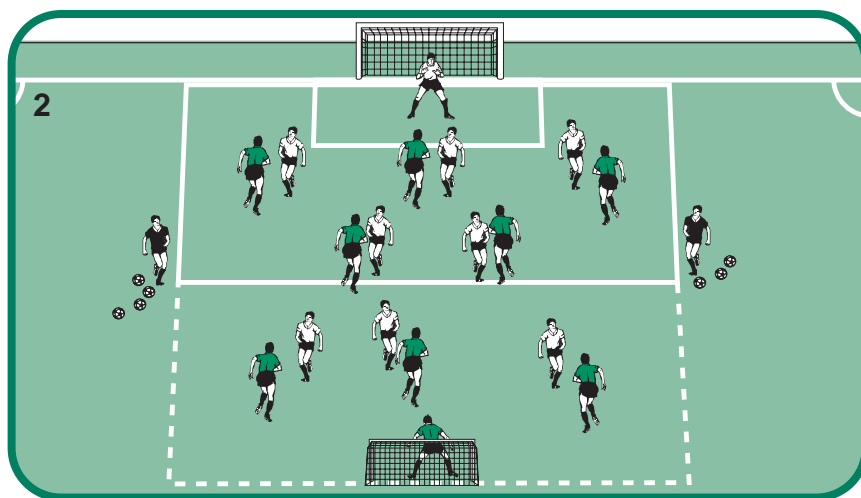
tal mag op beide doelen scoren en heeft vrij spel. Het andere achttal moet daardoor razendsnel omschakelen. Want als er wordt gescoord, wordt er meteen weer van de zijkanten een andere bal ingespeeld naar het achttal dat mag scoren. Als het achttal dat niet mag scoren de bal veroverd, moet het op balbezit spelen. Daarbij mogen ze gebruik maken van de twee keepers. Als de uitvoering te moeilijk is, maak je het veld wat groter en/of je voegt een extra speler toe aan de partij die niet mag scoren. Het is in elk geval een oefening die voor veel beleving zorgt.

De gewenste doelstelling halen heeft ook alles te maken met de wijze van coaching en de spelregels. Als je bijvoorbeeld wilt trainen op balbezit, stel je de eis dat een doelpunt pas telt als een ploeg na het scoren de bal een minuut kan rondspelen. Als de andere partij dan slim is, gebruikt ze de eigen keeper als extra man om druk uit te oefenen, want er kan toch niet worden gescoord door de tegenpartij...

Ook bij conditionele doelstellingen moet je met de regels 'spelen'. Als het wat zwaar wordt en je wilt wat extra rustmomenten creëren, dan laat je een speler bij een positie- of partijspel zelf de bal halen als die uit is. Wil je minder rustmomenten, dan zorg je voor voldoende ballen aan de rand van het speelveld en een trainer speelt een andere bal meteen in, zodat het spel nooit stilstaat. Het gaat om de uitvoering en de accenten!"

Cursus

Bert van Marwijk: "Tijdens een trainerscursus zie je trainers altijd bij el-

kaar zitten als ze een wedstrijd moeten analyseren. Dat zou ik anders aanpakken. Elke cursist zou een eigen plek in het stadion krijgen en na afloop zouden ze hun analyse direct in een gesloten envelop moeten inleveren. Als je dan de conclusies kunt vergelijken, wordt het pas interessant. Zo krijg je ook vijf verschillende trainingen als je vijf trainers onafhankelijk van elkaar met dezelfde groep aan hetzelfde voetbalprobleem laat werken. Zou je die trainingen opnemen, dan zou je geweldig cursusmateriaal hebben.”

Rolverdeling

De technische staf van Feyenoord oogt als een hecht team. Wat is de rolverdeling?

Bert van Marwijk: “In het eerste gesprek met Pim Doesburg heb ik meteen aangegeven dat ik me niet met de inhoud van de keeperstraining bemoei. Pim weet veel meer van het keepersvak af, kent de technische eisen die aan een topkeeper worden gesteld veel beter dan ik. Ik wil alleen kunnen corrigeren als het gaat om de rol van de keeper binnen het team, bijvoorbeeld als we het hebben over de positie van de meevoetballende keeper. Die samenwerking verloopt perfect. Als we met een training beginnen, staat Pim al met twee, drie keepers op het veld. Ik bereid m'n trainingen altijd gedetailleerd voor. Pim weet dus wanneer ik de keepers nodig heb en dan staan ze er al. John Metgod en Mario Been analyseren de tegenstanders, ook internationaal. Ikzelf wil nooit een training missen. Tijdens de bespreking beantwoorden zij de vragen over de tegenstander.

Zelf bereid ik m'n trainingen thuis voor. Op het stadion bespreek ik elke training met John en Mario en als ik dan op het trainingsveld kom, zijn ze al bezig met het uitzetten van de organisatie. Ik vind het heel belangrijk dat een training vloeiend verloopt qua organisatie. Voetballers moet je niet stil laten staan. Tussen twee vormen lopen ze meestal een rondje uit en als ze weer terug zijn, moet de organisatie voor de volgende vorm klaar zijn.

John en Mario krijgen van mij veel ruimte om mee te coachen. Meestal

neemt John de verdedigers voor z'n rekening en Mario de middenvelders en aanvallers. Het komt ook voor dat ze tijdens een partijvorm elk een team coachen en ik wat meer op afstand analyseer wat er allemaal gebeurt. Een andere keer coacht een van beiden een individuele speler op bepaalde aandachtspunten.

In de wedstrijd wil ik niet steeds iemand anders naast me. Zelf ben ik tijdens een wedstrijd geen schrijver. Daarom noteert John Metgod alles. Ik geef ook aan wat ik belangrijk vind om op te schrijven, zeker met het oog op de bespreking tijdens de rust of na de wedstrijd. Als een komende tegenstander geanalyseerd moet worden en die speelt op hetzelfde moment als wij dan gaat Mario Been altijd naar die wedstrijd. Zo zijn er meer vaste afspraken. Internationaal analyseert John Metgod Engelse tegenstanders en Mario Been de Italiaanse opponenten. En in Duitsland of België wisselen ze elkaar af.

Wat de wissels betreft, is er geen vaste afspraak. De ene keer hak ik zonder overleg de knoop door, de andere keer overleg ik eerst.”

Toekomst

Door het winnen van de UEFA Cup ben je in één klap een internationale toptrainer. Welke gevolgen heeft die positie voor je toekomst?

Bert van Marwijk: “Mijn loopbaan als trainer heb ik nooit zo gepland. Toen ik een paar jaar geleden bij de jeugd en de amateurs trainden, zeiden ze in Zeist dat ik zeker ook het hoogste trainersdiploma moest halen. Ik kwam thuis met dat papiertje en zei tegen mijn vrouw: ‘Leg het maar in de kast, want ik zou niet weten welke profclub op Van Marwijk zit te wachten. Even later stond AZ al voor de deur, maar uiteindelijk kreeg in Alkmaar Van Hanegem de voorkeur. Weer terug in Meerssen, kon ik meteen voor Fortuna Sittard tekenen. Die uitdaging trok me, al hoorde ik overal dat ik het heel moeilijk zou krijgen omdat die selectie geen kwaliteit zou hebben. We presteerden optimaal en plotseling hoorde je dat het ook wel voorspelbaar was met zo'n kwalitatief sterke selectie...

Voordat ik het goed en wel besepte, werd ik trainer van een topclub als

Feyenoord. ‘Van Marwijk is niet te benijden met zo'n selectie’ kopte een landelijke krant na m'n presentatie aan de pers. Na het behalen van de UEFA Cup heb ik weer gelezen hoe sterk het huidig spelersmateriaal van Feyenoord is...

Wat ik zeker weet, is dat ik als persoon niet wil veranderen. Ik ga niets plannen. Je werkt bij een topclub en dus weet je dat je in elk geval moet vertrekken als het publiek je niet meer ziet zitten. Daar moet je niet

moeilijk over doen, ook al is dat nooit prettig. Het hoort erbij. Wat een geruststellende gedachte is dat ik in elk geval bij een club met een langetermijnvisie werk. Er worden geen ad hoc-beslissingen genomen. En wat er na Feyenoord met mij gebeurt, zien we dan wel weer.”